

Riječ

mh

maticahrvatska
OGRANKA WIESBADEN

glasnik hrvatske kulturne zajednice wiesbaden

broj 51./52.
rujan
2017.

XXVII sabor
Hrvatske kulturne
zajednice - ogranka
Matice hrvatske u Wiesbadenu

Predstavljanje Riječi
broj 50

Matica hrvatska

Hrvatska čitaonica

Ivo Andrić

Dubrovnik

Kultur als Lebenshilfe
- Selbsthilfegruppe

Deutsche Gesellschaft
für Kroatistik

Prezentacija književnih
radova

Hrvatsko-njemački
religijski rječnik

Vatroslav Kuliš: *Zora je tek šapat na obzoru*, 2016.

Die Kroatische Kulturgemeinschaft e.V. Wiesbaden

Ein Einblick

Auf 22 öffentlichen Auftritten in sieben kroatischen und deutschen Städten im Jahr 2016 haben wir unsere Möglichkeiten, manchmal auch nur unsere Wünsche, sicherlich aber unseren guten Willen gezeigt.

- Drei Publikationen (der Vereinszeitschrift *Riječ/das Wort*) haben wir gedruckt und auf dem Internet-Portal präsentiert: <http://www.rijec.hkz-wi.de/>
- Das kroatische Portal <http://www.hkz-wi.de/> wird monatlich von etwa zwei- bis dreitausend Nutzer besucht. Hier sind die Aktivitäten und die Ergebnisse der Arbeiten von HKZ –Wiesbaden vorgestellt. Relevante Inhalte aus diesem Portal werden auch in der deutschen Version gespiegelt: <http://de.hkz-wi.de/>.
- Der *Dialog durch die Literatur* ist ein langfristiges Projekt, das die Gemeinschaft ebenfalls auf einer Webseite präsentiert:
<http://www.hkz-wi.de/de.hkz/Literatur%20im%20Dialog/home.html>
- Das Archiv der Vereinszeitschrift *Riječ* beinhaltet die digitalisierten Exemplare, die auf dem Portal veröffentlicht sind: <http://www.rijec.hkz-wi.de/>
- Die Aktivitäten der *Arbeitsgruppe zur Selbsthilfe* bei Erkrankungen, die besonders typisch für die Migrationsbevölkerung sind, werden auf einen eigenen Portal dargestellt:
<http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/>
- Die HKZ - Wiesbaden ist Mitbegründer und Mitinhaber einer Kooperative mit eigener Einzelhandelsfläche in Idstein: **Fair Trade Weltladen Idstein**. Unser Beitrag zur Kultur durch fairen Handel befindet sich auf: <http://www.hkz-wi.de/fairtrade.html>.
- Jeden zweiten Mittwoch im Monat gibt es ein Treffen im **Kroatischen Lesesaal Edvin Bukulin**: <http://www.hkz-wi.de/naslovna/hrvatska-citaonica.html>
- Jeden Freitag findet ein Kegelabend in der **Sportgruppe Kegel** statt:
<http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/jour-fixe/sportgruppe-kegel.html>

In der Jahresabschlussfeier 2016 hat die Kulturgemeinschaft in Wiesbaden mehr als ein paar angenehme Momente und Geselligkeit präsentiert. Mit obigen Links, die unsere Aktivitäten darstellen, zeigt sich das Potential eines lebendigen Vereins. Natürlich bleiben immer auch Fragen unbeantwortet und so manche Wünsche unerfüllt. Es ist an der Zeit, dass wir uns die Frage stellen: Was kann ich tun, um zum Fortschritt der Gesellschaft und zur Verbesserung unserer Gemeinschaft beizutragen?

Ivica Košak
Redaktionsleitung

UVODNA RIJEČ

**Dragi članovi i prijatelji Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden,
poštovani čitatelji!**

Preda Vama je novi dvobroj *Riječi*. Kao i u dosadašnjim izdanjima *Riječi*, tako i u ovom dvobroju, posvećujemo dosta priloga radu i kulturnom životu naših ljudi u Njemačkoj i Hrvatskoj.

U ovom broj izdvajam Izvješće o kulturnim i društvenim događanjima u protekloj 2016. godini u našoj Zajednici. Posebno se ponosimo osnivanjem Hrvatske čitaonice *Edvin Bukulin* u kojoj je u povodu Svjetskog dana knjige i autorskih prava održana literarna tribina *Književnošću do boljeg društva*. Tu je i zanimljivo predavanje *Lik bosanskog franjevca u djelima Ive Andrića Rajka Radišića*.

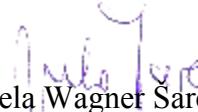
Predstavljamo *Njemačko-hrvatski religijski rječnik* autora Pavla Mikića i Mirka Gojmerca. Doprinos jezičnoj kulturi u našoj *Riječi* proširen je osvrtom na Matiju Vlačića Ilirika, hrvatskog humaniste iz 16. stoljeća, koji je svoj radni vijek proveo u Njemačkoj kao jedan od prvih novovjekih emigranata.

Ukazujemo na najnovija djela četiriju hrvatskih pisaca i pjesnika iz Njemačke i Hrvatske. Roman *Evangelje tame* Zorana Antičevića, zbirku pjesama *Mjesec bez suputnika* Ivan Brčića, roman *Olivas Garten* Alide Bremen i znanstvenu raspravu *Istarske čakavske dijalektološke teme* Rudolfa Ujčića. Tu je i zanimljiva povjesnica o Putu svile *Licht aus dem Osten* engleskog povjesničara hrvatskih korijena Petera Frankopana.

Ističem i intervju s hrvatskom znanstvenicom Marijanom Erstić, privatnom docenticom na Sveučilištu u Siegenu koja je habilitirala u jesen 2016. s radom *Ein Jahrhundert der Verunsicherung: Medienkomparatistische Analysen*.

U ime uredništva zahvaljujem se svim našim dopisnicama i suradnicama, dopisnicima i suradnicima, i Središnjem državnom uredu za Hrivate izvan Republike Hrvatske koji su nam omogućili da naša *Riječ* i ovaj puta ugleda svjetlo dana.

Drage čitateljice i dragi čitatelji, nadamo se da ćete uživati u sadržaju i ovog broja *Riječi*. Šaljite nam svoje priloge, sudjelujte u stvaranju naše *Riječi*!

Jela Wagner Sare
glavna urednica

Inhalt - Kazalo

Naslovnica: Vatroslav Kuliš: *Zora je tek šapat na obzoru*, 2016. Objavljujemo s ljubaznom dozvolom vlasnika slike (Ivan Brčić).

Ivica Košak: <i>Grußwort</i>	II
Jela Šare: <i>Uvodna riječ</i>	1
Kazalo/Inhalt	2
Izvješće o radu Hrvatske kulturne zajednice u 2016. godini	3
Posebna izdanja časopisa Riječ	11
Ivica Košak: <i>Promocija jubilarnog broja časopisa Riječ</i>	12
Večernji list: <i>Predstavlja se 50. broj časopisa Riječ</i>	13
Ivica Košak: <i>Hrvatska čitaonica</i>	14
Vijenac, broj 604.: <i>Književnošću do boljeg društva</i>	15
Rajko Radišić: <i>Lik bosanskog franjevca u djelima Ive Andrića</i>	16
Rajko Radišić: <i>Zahvalna riječ počasnog člana</i>	19
<i>Ahdnama - carski ferman iz 1463. godine</i>	20
Ivica Košak: <i>Kino otok</i>	22
Ivica Košak: <i>Nenasilno djelovanje kao odgovor govoru mržnje</i>	25
Ivan Petrović: <i>Druženje, značaj i učinkovitost na primjeru Dubrovačke Republike</i>	26
Hans Körner: <i>Lehrreiche Tage in Dubrovnik</i>	31
<i>Wie die Meditation unsere Zellen „repariert“, um die Folgen von Stress oder Angst zu lindern</i>	33
<i>Zašto nam i danas treba pohvala srednjovjekovnom Dubrovniku?</i>	34
Predstavljam: Hrvatsko-njemački i Njemačko-hrvatski religijski rječnik	37
Ivica Košak: <i>Matija Vlačić Ilirik - Matthias Flacius Illyricus</i>	39
Marijana Dokoza: <i>Sajam knjiga u Frankfurtu 2016.</i>	43
Predstavljanje romana: Zoran Antičević, <i>Evangelje tame</i>	44
Predstavljanje zbirke pjesama: Ivan Brčić, <i>Mjesec bez suputnika</i>	45
Ivan Brčić: <i>Duša svijeta</i>	46
Predstavljanje knjige: Rudolf Ujčić, <i>Istarske čakavske dijalektološke teme</i>	47
Marijana Erstić: <i>In Olivas Garten, Impressionen einer Lesung</i>	48
Ivica Košak: <i>Zašto je čitanje zdravo?</i>	49
Aleksandra Brnetić: <i>Što iseljenici očekuju od hrvatske vlade</i>	52
Ivica Košak: <i>Predbožićna večer u Wiesbadenu</i>	54
Ivica Košak: <i>Volonterski rad u Hrvatskoj kulturnoj zajednici Manz</i>	57
50 Jahre Mainz - Zagreb, <i>Grußwort zum Jubiläum des Oberbürgermeister Michael Ebling</i>	58
<i>Ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu u izdanju Hrvatske matice iseljenika</i>	59
<i>Leksikon hrvatskog iseljeništva i manjina</i>	60
Marijana Erstić: <i>Deutsche Gesellschaft für Kroatistik</i>	61
Hrvatskoj znanstvenici dodijeljena nagrada za disertaciju, <i>Večernji list</i> 15. 11. 2007.	62
Razgovor s Marijanom Erstić	64
Predstavljanje knjige: Marijana Erstić, <i>Stoljeće neizvjesnosti: Komparativna analiza medija</i>	66
Aleksandra Brnetić: <i>Ljubav u monologima</i>	68
Buchbesprechung: Peter Frankopan: <i>Licht aus dem Osten</i>	72
Ivica Košak: <i>Paradoks glupih ili Dunning-Krugerov efekt</i>	73
Predstavljanje knjige: Slavko Goldstein, 1941. : <i>Godina koja se vraća</i>	74
Slavko Goldstein - <i>In memoriam</i>	75
O radu Hrvatske kulturne zajednice - Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu	76
Impressum	76
<i>Kegel</i> - sportska grupa	III
Ivo Andrić, Graz (Fotoarhiv redakcije)	IV

Izvješće o radu u 2016. godini u povodu XXVII sabora HKZ-Wiesbaden

1. Wiesbaden, 20. siječanj 2016.

Hrvatska zbilja i politička ozbiljnost na primjeru časopisa „*Rijec*“ u izdanju HKZ-Wi. „*Rijec*“ je odavno prerasla okvire naše zajednice, naravno na naše veliko zadovoljstvo, a ističemo kako su suradnicima iz drugih udruga vrata uvijek bila i ostaju širom otvorena. O čemu i zašto pišemo? Odgovor se može lako dati, jer svi dostupni brojevi „*Riječi*“ digitalizirani su i objavljeni na Internet-portalu: <http://www.rijec.hkz-wi.de>

2. Wiesbaden, 14. veljače 2016.

2016. godina počela je s izborom nove uprave. Članice i članovi predsjedništva predstavljeni su u protokolu XXVI Sabora, a koji je objavljen u „*Riječi*“ broj 50. Izabrano je novo predsjedništvo i donesen je program rada za sljedeće razdoblje. Rad sabora pozdravio je generalni konzul Republike Hrvatske Vladimir Duvnjak iz Frankfurta.

U radu sabora sudjelovali su i članovi Radnog vijeća stranaca u pokrajini Hessen. Tom prilikom dodijeljena je gospodinu Juliusu Gomesu povelja počasnog člana Hrvatske kulturne zajednice.

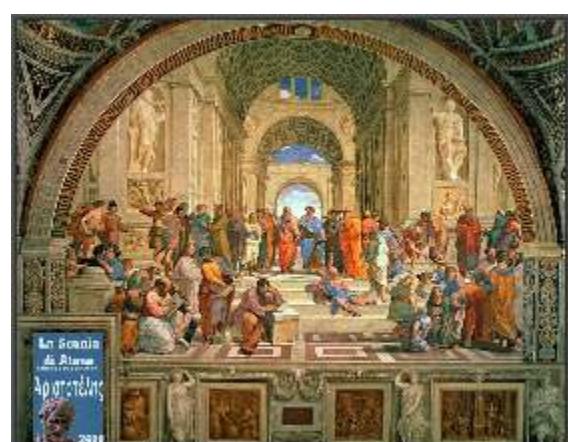
3. Wiesbaden, 28. veljače 2016.

Hrvatska kulturna zajednica Hessen je u povodu *Međunarodnoga dana materinskoga jezika* u glavnom gradu pokrajine priredila javnu tribinu pod visokom pokroviteljstvom **UNESCO-a**. Gost predavač je bio prof. dr. Damir Barbarić, potpredsjednik središnjice Matice hrvatske u Zagrebu.

Susret u Wiesbadenu postao je iskorak Hrvatske kulturne zajednice kao budućeg ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu.

4. Wiesbaden, 17. ožujak 2016.

Kraj Mjeseca hrvatskog jezika Hrvatska kulturna zajednica u Wiesbadenu obilježila je javnim nastupom o filozofskom sučeljavanju s životnim zahtjevima. Povod za ovakav pristup jeste obilježavanje 2400 rođenja Aristotela – grčko-makedonskog znanstvenika i osnivača Atenske filozofske škole. Poklon knjiga *Hrvatska filozofija u XX. stoljeću i Zbližavanja*, a koje je profesor **dr. Damir Barbarić** iz središnjice Matice hrvatske u povodu Međunarodnoga dana materinskoga jezika predao Hrvatskoj kulturnoj zajednici u Wiesbadenu, dobar je povod za filozofsku raspravu u okviru radne grupe *Kultur als Lebeshilfe – Kultura u*

rješavanju životnih problema.

Praktična filozofija razmatra pitanje ljudske prakse koja uključuje prvenstveno područja etike, filozofije prava, političke filozofije. Praktična filozofija izvorno postavlja pitanje o karakteru i značenju prakse i smislenoga političkog djelovanja, a time i pitanje razgraničenja od teorijska razmišljanja. Praktična filozofija se izdvaja iz teorijske filozofije i djeluje u vlastitom teoretskom okviru. Ova razlika potječe izvorno od Aristotela, kojeg UNESCO u spomen 2400-te godišnjice rođenja, ovu 2016. godinu proglašio *godinom Aristotela*.

5. Wiesbaden, 23. travanj 2016.

U organizaciji Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadenu, a u povodu *Svjetskog dana knjige i autorskih prava*, održana je promocija knjige *Ono malo duše*, autora **Emila Cipara**.

Sonja Breljak, voditeljica Hrvatskog glasa Berlin (HGB) predstavila je djelo u kojem je sabran izbor radova Emila Cipara, a koji su bili objavljivani na portalu HGB.

6. Frankfurt na Majni, 18. svibanj 2016.

Profesor, dr. Ivan Đikić, poznati hrvatski liječnik, biokemičar, molekularni biolog i dobitnik brojnih prestižnih nagrada održao je u *PresseClubu* u Frankfurtu predavanje *O znanosti, medicini i Hrvatskoj* u organizaciji *Generalnog konzulata RH iz Frankfurta* uz medijsko pokroviteljstvo mjeseca Fenix i Večernjeg lista. Bila je to prilika za razgovor za „*Riječ*“ – časopis *Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu*.

7. Wiesbaden, 4. svibanj 2016.

U okviru tradicionalne literarne tribine [u povodu Europskoga tjedna](#) predstavljena je tema **Ksenofobija - Pokus sagledavanja uzroka straha od stranaca i traženje rješenja**. Članak na temu tribine objavljen je u Riječi broj 50 za 2016. Godinu. Kulturna zajednica je ustanovljena s ciljem, kako to piše u statutu društva, da širi razumijevanje i poboljšava odnos među narodima.

8. Wiesbaden, 20. svibanja 2016.

Wiesbaden, 20. svibnja 2016. godine, u restoranu [Mauritius](#), s hrvatskom kuhinjom održan je susret [Hrvatske kulturne zajednice \(HKZ-Wi\)](#) i [Vijeća stanaca grada Wiesbadena \(VS-Wi\)](#).

Kako je predsjedništvo HKZ-Wi i VS-Wi ove godine otpočelo svoj rad u novoj legislaturi, ovaj susret je služio upoznavanju i ispitivanju mogućnosti uzajamne suradnje, potpore i

organizacije. HKZ-Wi je po svom statutarnom određenju nacionalna zajednica ali otvorena internacionalnoj suradnji i kulturnoj razmjeni. A kao poseban iskorak na putu ostvarenja trajnog gospodarenja i zadovoljavanja temeljnih životnih potreba ističe se aktivnost zajednice kada je HKZ-Wi postala osnivačkim članom jedne *fairtrade* zadruge - *Weltladen Idstein*, dakle članom jedne zajednice koja poštenom trgovackom praksom želi unaprijediti robnu razmjenu i potrošnju zasnovanu na pravednim socijalnim i etičkim odnosima. Za hrvatsku se zajednicu tako otvorila

mogućnost, da ovim iskorakom predstavi sebe i svoje članove u svjetlu dobre poduzetničke prakse. Dvadeset i petogodišnji rad Kulturne zajednice doživljava neprekidne promjene, kazala je Ružica Matanić, članica predsjedništva HKZ-Wi, no trajni oslonac za društvo nalazi se upravo u radu i osobnom zalaganju vjernih članica i članova.

Murat Özdem, potpredsjednik predsjedništva Vijeća stranaca u Wiesbadenu, pozdravio je – ne samo zanimljivi nego i vrlo sadržajan rad HKZ-Wi. HKZ-Wi koja ima 120 članova, što je tek manji broj od preko 1300 imigranata iz hrvatskog iseljeničkog kruga. Zadaća je Vijeća stranaca je da unaprijedi na samo suradnju u matičnim, nacionalnim zajednicama nego i da proširi rad na društvenu zajednicu koja u Wiesbadenu ima snažan internacionalni karakter.

9. Wiesbaden, 4. lipanj 2016.

U organizaciji [grupe za samo-pomoć Hrvatske kulturne zajednice](#), koja je od nedavno i [Ogranak Matice hrvatske u Wiesbadenu](#), održan je za članove i prijatelje susret i šetnja kroz botanički vrt. Bila je to prilika da se upoznaju neko od klasičnih ljekovitih trava, mnogima sigurno poznate, ali i one biljke o kojima se malo zna, koje posvuda susrećemo i često promatramo kao korov. Izlet radne grupe za samopomoć je nastavak i dopuna predavanja od 13. siječnja 2011. godine, na kojem je ljekarnik **Dr. Asghar Fassihi** referirao na temu: [MIGRACIJA I ZDRAVLJE](#).

10. Sinj, 18. lipanj 2016.

Na Glavnoj skupštini su predstavljeni rezultati rada zagrebačke Središnjice MH i njezinih 20 odjela te više od 120 ograna u posljednje dvije godine. Od 125 delegata iz svih krajeva Hrvatske i drugih zemalja gdje djeluju ogranci Matice hrvatske današnjoj skupštini sudjelovalo je njih 107. U svom izlaganju predsjednik Matice hrvatske, akademik **Stjepan Damjanović** govorio je o radu Matičine središnjice, ograna diljem zemlje i inozemstva u posljednje dvije godine. Akademik Damjanović kazao je kako je Matica hrvatska u cijelini u ovom izvještajnom razdoblju napravila mnogo na izdavačkom i drugom planu u promicanju hrvatske kulture i povijesti. Također je istaknuo kako je iduća 2017. godina važna, zbog prigodnoga obilježavanja 175 godina od osnutka Matice hrvatske.

Gospođa **Aleksandra Brnetić** predstavila je Glavnoj skupštini MH rad jednog od najmlađih ograna – **Ogranak Matice hrvatske iz Wiesbadena**.

11. Neu-Isenburg, 24. lipanj 2016..

Ivandan je ove godine na južnom rubu Frankfurta na Majni bio odjeven u hrvatsko ruho. Kulturne zajednice iz Mainza, Neu-Isenburga, Offenbacha i Wiesbadena predstavile su hrvatsku literaturu i kulturu.

U svjetlu [deklaracije Hrvatskog ministarstava za kulturu](#) iz 2014., a kojom se utvrđuje da *Umijeće čitanja, pisanja i tiskanja glagoljice ima svojstva nematerijalne kulturne baštine*, u Neu-Isenburgu predstavljena je glagoljaška tradicija. Predsjednik [Ogranka Matice hrvatske iz Wiesbadena](#), Ivica Košak predstavio je glagoljaško pismo i tradiciju u

razmeđu povijesti, kulture i prava na samoodređenje. *Višejezičnost te raznolika pisma koja su se razvila na tlu Hrvatske trebalo bi također biti dobar primjer suživota različitih svjetonazora i duhovne orijentacije za Europsku integraciju danas*, naglasio je Košak. Više stoljetna praksa paralelne upotrebe triju pisama u kulturi hrvatskog naroda, tj. glagoljice, cirilice i latinice dopunjavani su i arabicom te hebrejskim tekstovima na hrvatskom, staroslavenskom i latinskom jeziku. Opširnije vidi na: [o-glagoljici-slideshow](#)

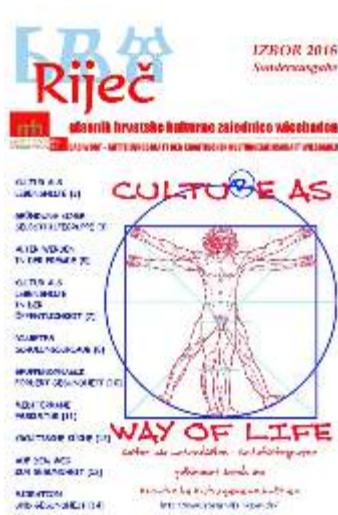
12. Dubrovnik, 3. kolovoz 20116.

Časopis Riječ Hrvatske kulturne zajednice iz Wiesbadena predstavljen je dubrovačkoj publici u Hrvatskoj matici iseljenika uz sudjelovanje Ogranka Matice hrvatske Dubrovnik. Predstavila ju je Vesna Ljiljanović iz HKZ Wiesbaden koja je istaknula kako u Wiesbadenu, glavnom gradu njemačke pokrajine Hessen živi preko 160 nacija, među njima preko 1300 Hrvata. *-Kad smo osnovali zajednicu, imali smo ideju pokrenuti novinu u kojoj bi pratili sve naše aktivnosti i susrete. Nastojimo biti prisutni u Njemačkoj s našom kulturom i rječnikom te održati i*

ojačati naš identitet. Za časopis ne pišu samo školovani ljudi, već i naša djeca daju svoj doprinos -izjavila je Vesna Ljiljanović prema pisanju [DuList](#)

13. Wiesbaden, 10. rujan 2016.

U povodu Međunarodnog ljetnog festivala, u subotu 10. rujna 2016. godine u Wiesbadenu je na informativnom štandu Hrvatske kulturne zajednice (HKZ-Wi) predstavljeno posebno izdanje časopisa Riječ za 2016. godinu.

Informativni štand predstavlja radnu grupu za samo-pomoć: Kultura kao životni oslonac (*Kultur als Lebenshilfe*). U organizaciji grupe za samo-pomoć Hrvatske kulturne zajednice, a koja je Ogranak Matice hrvatske u Wiesbadenu, pozivamo članove i prijatelje da u razgovoru upoznaju ciljeve i sadržaj rada Zajednice. *Kultur als Lebenshilfe* (HKZ-Wi) je jedna od rijetkih nekonfesionalnih stranih organizacija u Njemačkoj koja je sa svojom ponudom podrške u zdravlju kao takva priznata od strane Gradskog povjerenstva za zdravlje (Gesundheitsamt) u Wiesbadenu. To priznanje uslijedilo je poslije višegodišnjeg rad u istraživanju vlastitih potreba članova zajednice u migraciji. Vlastita ispitivanja su pokazala kako migranti imaju posebnu potrebu u

ostvarivanju, ne samo svojih prava za zaštitu zdravlja, nego i posebne potrebe, a za koje kreativno kulturno stvaralaštvo može i treba dati odgovor.

Umjetničke instalacije poput radova Ive Cenkovića na izložbi u povodu Dana zdravlja u Idsteinu 2009. ili program Progovori, a koji je HKZ-Wi, u suradnji sa poglavarnstvom grada Idsteina na Taunusu, priredila na temu međunarodnog simpozij - *Žene u ratu*. Predavanje *Progovori!*, u gradskoj knjižnici od 26. rujna 2012., bila je svojevrsna radionica na kojoj su predstavljeni književni i znanstveni radovi o pristupu u književnosti i filmu prema seksualnom nasilju nad ženama u ratu. Zadaća umjetničkog djela je, da se ne zaboravi ono što žrtve ne mogu potisnuti u zaborav. Umjetnost ovdje služi kao medij ali i uputa - *kako da se podnese nepodnošljivo i kako živjeti unatoč bolnom sjećanju?* <http://www.rijec.hkz-wi.de/Dateien/Izbor%202016.pdf>

14. Idstein, 30. rujan 2016.

Prezentacija časopisa „*Riječ*“ broj 50. Najnovija „*Riječ*“ donosi pedesetak priloga iz pera 20-tak autorica i autora na 88 stranica. U časopisu su zastupljena tri naraštaja hrvatskih iseljenika u Njemačkoj.

Ovaj jubilarni broj Riječi odraz je predanog rada članova i prijatelja Zajednice te članova redakcije koji su za vas odabrali mnogobrojne zanimljive teme. Proteklo razdoblje bilo je ispunjeno značajnim događanjima za našu Zajednicu: obilježena je 25. godišnjica našeg postojanja, održana je izborna skupština, sudjelovali smo na Europskom tjednu u pokrajini Hessenu. Prisustvovali smo predavanju profesora Ivana Đikića u frankfurtu. Ostvareni su projekti grupe za samopomoć (Selbsthilfegruppe [Kultur als Lebenshilfe](#)). O svemu tome možete pročitati na stranicama ovog broja Riječi. Ono što je osobito obilježilo ovu godinu bilo je priznavanje statusa ogranka Matice hrvatske Hrvatskoj kulturnoj zajednici Wiesbaden. Taj status je značajno postignuće za našu Zajednicu jer nam otvara mogućnosti za predstavljanje našeg rada većem broju ljudi te bolju suradnju s kulturnim institucijama i udrugama u domovini.

Valja izdvojiti i predavanje profesora Damira Barbarića o kompleksnosti kulture, jezika i čitanja koje je održano u sklopu obilježavanja Dana materinskog jezika te predstavljanje knjige Ono malo duše Emila Cipra koja je dotakla duše svih prisutnih. Na stranicama ovog broja nalaze se i članci Aleksandre Brnetić, Sonje Breljak, Marijane Dokoze i Katice Kiš koje svojim tekstovima redovito obogaćuju Riječ. Također možete saznati što o znanosti, školi i migraciji misle sveučilišne profesorice Nina Mažar i Marijana Erstić.

Većina tekstova iz Riječi su i dio istupa Hrvatske kulturne zajednice u javnosti. Na literarnim tribinama predstavljeno je, na njemačkom ili na hrvatskom, desetak književnih djela iz Hrvatske i svijeta. Te akcije govore o kulturnoj zainteresiranosti hrvatske čitalačke publike u Njemačkoj. Portal zajednice Literatur im Dialog svjedoči o djelovanju u njemačkom kulturnom životu. O potrebi takvog rada udruge govori i izvještaj o kolektivnom pristupanju Hrvatske kulturne zajednice Matici hrvatskoj. Od ovog broja izdavač časopisa jest Hrvatska kulturna zajednica - Ogranak Matice hrvatske u Wiesbadenu.

Prvi broj Riječi izšao je u 1991. i od tada izlazi kontinuirano, dva puta godišnje, u nakladi Hrvatske kulturne zajednice iz Wiesbadena. Riječ ima nadregionalni karakter i registrirana je u Deutsche Nationalbibliothek (Njemačka nacionalna knjižnica) u Frankfurtu na Majni pod brojem: ISSN 2196-6109.

Svi dostupni brojevi časopisa nalaze se u elektroničkoj pismohrani na portalu redakcije.

S novim brojem RIJEČI predstavlja se jedan svojevrsni profil stvaralaštva u Hrvatskoj i s hrvatskim temama u posljednjih stotinjak godina. Donosimo kratke bilješke o Ivani Brlić-Mažuranić i Vatroslavu Jagiću, Miroslavu Krleži ali i suvremenim piscima iz redova dijaspore poput nagrađivanih radova Zdravka Luburića, Ljiljana Tadić-Adžamić ili Marijane Dokaza. Suradnica redakcije „*Riječ*”, Marijana Dokoza dobitnica je nagrade za pjesmu: *Za tebe, dragi.*

15. Kettenschwalbach-Hünstetten, 12. listopad 2016.

Tradicionalna šetnja priodom Hrvatske kulturne zajednice završena je i ove godine proslavom Martinja.

Predsjedništvo i članovi uz nazočnosti prijatelja zajednice umješno su se pripremili za ovu priliku.

Program je započeo predsjednik Ivica Košak s par riječi o programu i planovima rada zajednice.

Predstavljeni su izbrani radovi s nedavno proteklog Sajma knjige u Frankfurtu.

16. Wiesbaden, 20. listopad 2016.

Susret u pozadini Sajma knjiga u Frankfurtu 2016. godine. Tradicionalni susret radne grupe Kultur als Lebenshilfe u suradnji s Hrvatskom kulturnom zajednicom - Ogrankom Matice hrvatske u Wiesbadenu u Povjerenstvu za zdravstvo grada Wiesbadena. Studija Sveučilišta Berkeley, nedavno predstavljena u ÄrzteZeitung od 06.03.2012. godine, ukazuje kako rdovno čitanje knjiga od mlade dobi može sprječiti pojavu Alzheimerove bolesti, sprečavajući formiranje amiloidnih

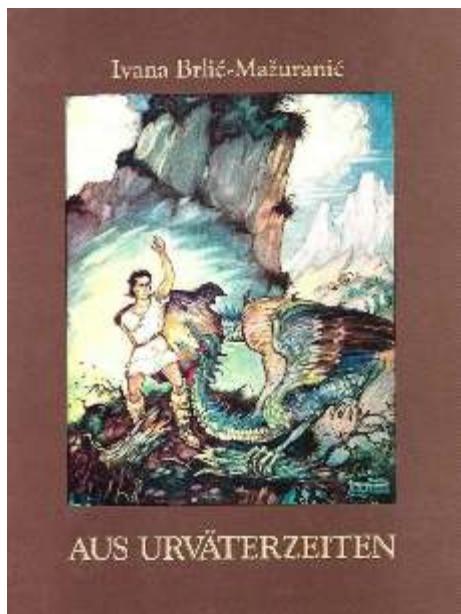
plakova pronađenih u mozgu oboljelih osoba. Znanstvenici su skenirali mozgove zdravih odraslih osoba u dobi od 60 i više godina bez znakova demencije i utvrdili da su oni koji su svakodnevno bili uključeni u aktivnosti koje potiču mozak, poput čitanja, igranja šaha i pisanja pisama, imali vrlo niske razine amiloidnih plakova. Iako je studija bila mala i nije uključivala društveno-ekonomske parametre, ona je siguran znak da je čitanje dobro za mozak, kao i za duh.

17. Wiesbaden, 6. studeni 2016.

Posebno izdanje časopisa RIJEČ 2016/2 posvećeno je suradnji s članom zajednice dr. Antom Bilokapićem, koji napušta mjesto voditelja RKT misije na hrvatskom jeziku u Wiesbadenu. Izbor Riječi 2016/2 urečen je uz nazočnosti novog župnika u misijskom centru, fra Mirona Sikirića, koji je došao iz franjevačke provincije sv. Križa iz Bosne Srebrenе.

Digitalna kopija "Izbor Riječi 2016/2": http://www.hkz-wi.de/rij.../Dateien/Izbor%20RIJEC%202016_2.pdf

18. Idstein na Taunusu, 7. studeni 2016.

U okviru projekta za djecu: 1000 knjiga – 1000 jezika (1000 Bücher – 1000 Sprachen), u gradskoj knjižnici predstavljena je autorica **Ivana Brlić-Mažuranić**.

U povodu 100-te obljetnice izdanja knjige *Šuma Striborova*, predsjednik Ogranka Matice hrvatske iz Wiesbadena, predstavio je autoricu i djelo u prijevodu na njemački jezik.

Njemačko izdanje priredio je Ogranak MH Ogulin, 1999. godine. Hrvatska kulturna zajednica iz Wiesbadena preuzela je, prema dogovoru u povodu Dana matice hrvatske u Stuttgartu 1999. godine distribuciju knjige u Njemačkoj.

Vidi [Riječ broj 22 iz 1999. godine](#) te [Riječ broj broj 26 iz 2000. godine](#).

19. Idstein na Taunusu, 17. studeni 2016.

U organizaciji pokreta Pax Christi i lokalnog foruma pokreta za mir (Idsteiner Friedensbündniss), Ana i Otto Raffai predstavili su pokret RAND - Regionalna adresa za nenasilno djelovanje iz Zagreba. Doktorica Ana i Otto Raffai, oboje diplomirani teolozi, bračni su par posvećen ekumenskim i mirotvornim projektima. Rad nevladine organizacije RAND je promocija nenasilja kao životnog stava i načina djelovanja kako u osobnom tako u političkom i javnom djelovanju.

Program organizacije Vjernici za mir, prema riječima Ane Raffai: „konkretna je promocija Deklaracije vjernika za mir u raznim vjerskim zajednicama u regiji“. Program osmišljava susrete pripadnike svih konfesija u regiji i postavlja pitanje kako vjere/religijski sadržaji mogu biti korisni u izgradnji mira.

Premda je mirotvorna opcija u svakom društvu manjinska pozicija, akcija nenasilnog djelovanja treba biti enzim izgradnje mira. A toga ima ne samo, u Hrvatskoj, iako se mirotvorstvo kao dominantna osobina Crkve ne vidi. Katolici su aktivni i pokretači u raznim konstelacijama, naglasio je Otto Raffai i to „ne samo u HR, nego i u BiH kada je riječ o radu na miru, kulturi nenasilja te međureligijskom suživotu. Mirovni potencijal HR vidimo u iskustvu RAND-a i to u relativno autohtonom razvoju mirovnih organizacija u HR i aktivistima „prvoborkinjama/cima“ koji su riznice mirovne kompetencije svjetskog kalibra.“

20. Berlin, 12. prosinac 2016.

Aleksandra Brnetić, suradnica redakcije Riječ, razgovarala je s predsjednikom vlade RH A. Plenkovićem u Berlinu.

Izvješće sa susreta objavljeno je u dnevnim novinama, a više o tom nastupu i poruci iseljenim državljanima RH biti objavljujemo u ovom boju naše **Riječi** (vid tekst na stranici 52-53).

21. Wiesbaden, 15. prosinac 2016.

Tradicionalni susret radne grupe **Kultur als Lebenshilfe** u suradnji s Hrvatskom kulturnom zajednicom - Ogrankom Matice hrvatske u Wiesbadenu u Povjerenstvu za zdravstvo grada Wiesbadena.

Pored psihofizičkog treninga sudionicima je predstavljen sadržaj zdravstvenog kongresa "Duhovnost i zdravlje", održanog od 12.12. 2016. Godine u Gradskoj vijećnici na kojemu je učestvovalo šest suradnika Zajednice.

22. Wiesbaden, 17. prosinac 2016.

Ovogodišnji program tradicionalne predbožićne večeri u organizaciji Hrvatske kulturne zajednice – Ogranka Matice hrvatske, koja je održana u Domu kardinala Kuharića u Wiesbadenu, raspoložio je četrdesetak okupljenih članova i prijatelja hrvatske kulture. „*26 godina ispunjenih radom i zalaganjem članica i članova pokazalo se i u ovoj godini plodim*“.

Posebno izvješće o susretu objavljeno je na portalu Zajednice.

*Ivica Košak,
predsjednik HKZ/OMH-Wiesbaden*

POSEBNA IZDANJA ČASOPISA RIJEČ

Prvo posebno izdanje časopisa Riječi, a koja izlazi već dvadeset i šest godina, bilo je posvećeno Biserki i Ivi Andrijević u povod njihovog povratka u Domovinu. Bila je to prilika da se s nekoliko riječi zahvale obilježi dugogodišnji rad u predsjedništvu.

Slično izdanje pripremljeno je i za suradnicu *Zajednice* Maru Šimleša. Pozdravna pisma i drage uspomene skupljene su u nekoliko dopisa koji su objavljeni kao dokument vremena, rad Zajednice obilježi kao trajan spomen doprinosu pojedinih članova.

Ipak, spomenimo kako izdavanje Riječi nije išlo uvijek glatko. U zapisniku s godišnje skupštine od 18.03. 2007. čitamo: Biserka je potvrdila dobro poslovanje HKZ, ali se osvrnula i na jedan neuspjeh. Objasnila je kako je Zajednica prestala izdavati «Riječ», uglavnom zbog malog broja urednika i suradnika, rekavši da najveći teret pada na nju i njenog supruga, a kako se oni spremaju na povratak u domovinu nemaju više dovoljno vremena za uređivanje «Riječi». Izvjestila je članove kako je Uredništvo pokušalo ostvariti ideju da «Riječ» preraste u regionalni glasnik rajnsko majnskog područja i kako je u tu svrhu bilo održano niz sastanaka s udružama s tog područja.¹ Iako su udruge načelno bile spremne na to, do ostvarenja zamisli nije došlo jer većina udruga nema materijalnih sredstava, a ni ljudi spremnih na rad. Prestanak izlaženja «Riječi» Biserka Andrijević proglašila je najvećim neuspjehom HKZ u 2006. godini.²

Ipak, ostvaren je novi tečaj časopisa Riječ! U razdoblju od 2011. godine do danas objavljeno je ne samo dvanaest novih brojeva nego i nekoliko tematskih, posebnih izdanja. Izdvajamo posebno izdanje iz 2014. godine koje je poslužilo kao uručak na radnom susretu s Njemačko-hrvatskom radnom grupom njemačkog parlamenta u Berlinu 2014. godine.³

Najnoviji izbor Riječi za ovu godinu donosi pregled članka vezanih za odgoj i obrazovanje te školsku nastavu. Ova tema je ujedno pod radnim naslovom „Kuda sa školom, kako bez škole“ postavljena kao predmet radionice na redovnom susretu u srijedu, 13. rujna 2017. godine u Domu kardinala Kuharića u Wiesbadenu.

Sva posebna izdanja dostupna su kao digitalne kopije i u pismohrani redakcije.⁴

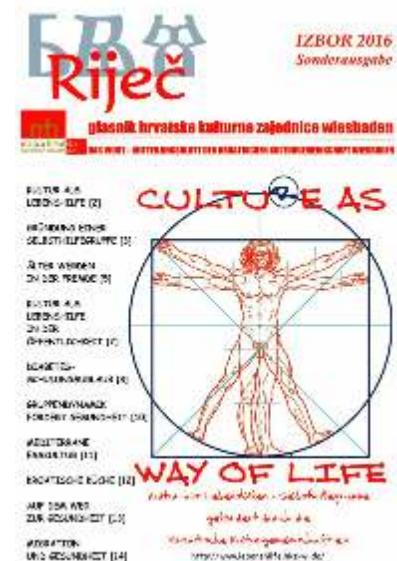
Red. []

¹ Vidi: Uvodni članak u Riječi broj 40, HKZ-Wiesbaden, 2006.

² Biserka Andrijević, *Zapisnik godišnje skupštine 2007.*, Taunusstein, 19.03. 2007. [arhiva redakcije]

³ Aleksandra Brnetić, *Što možemo učiniti za vas?, Pravo pitanje na pravom mjestu: Hrvatske udruge u gostima kod Njemačko-hrvatske parlamentarne grupe Bundestag*, Riječ broj 47, Wiesbaden 2015. Str. 5-6.

⁴ <http://www.rijec.hkz-wi.de/pismohrana.html>

PROMOCIJA JUBILARNOG BROJA ČASOPISA RIJEČ *Iskorak u Interkulturalnom tjednu 2016.*

Idstein, 30. rujna 2016. godine, *Hrvatska kulturna zajednica – ogranak Matice Hrvatske iz Wiesbadena* predstavila je članovima Zajednice i prijateljima hrvatske kulture 50. broj glasnika.

Na 88 stranica predstavljeno je 40-ak naslova koje je napisalo preko dvadeset autorica i autora. Na susretu u Hotel-Restoranu *Croatia* u Idsteinu na Taunusu, prisustvovalo je uz njemačke goste i preko dvadeset Hrvatica i Hrvata, državljanja Republika BiH, Hrvatske i Kosova.

Izložena je bila i mala biblioteka knjiga čije recenzije su predstavljene u *Riječi* broj 50. Tako je u povodu obilježavanja 100-te godišnjice izlaženja, predstavljena knjiga Ivane Brlić-Mažuranić: *Priče iz davnine*, kao i djelo profesora Vatroslava Jagića: *Prilog o staroslavenskom crkvenom jeziku*. Oba izdanja su izdanja u ratnoj 1916. Godini. Posebnu pažnju izazvao je prilog o ratnom dnevniku djevojčice iz Karlovca prema romanu Bojane Meandžije: *Trči, ne čekaj me...* Ovaj

dječji krik protiv ratnog bezumja dopunio je ujedno prikaz nastupa *Zajednice* na tematiku izražavanja mržnje protiv stranaca, koja je bila izvedena u *Europskom tjednu 2016.* godine. U članku: *Misli na sebe i dozvoli drugima da imaju tu privilegiju* sažeto je predavanje na kojem su predstavljeni radovi profesora Andelka Milardovića: *Xenophobien*, Gustave le Bona: *Psihologija masa*, Sigmunda Freuda: *Psihologija mase i analize jastva*, te Amartya Sena: *Klopka identiteta*. Tematski se tome približio i prilog Aleksandre Brnetić o eseju Jagode Marinić: *Made in Germany*. Jagoda Marinić je poznata autorka njemačkoga jezika koja se otvoreno poziva na svoje hrvatsko porijeklo u raščlambi problema integracije i kulturnog identiteta, kako stranaca tako i njemačkih domaćina.

Predstavljeni tekstovi autora Emila Cipara: *Ono malo duše u povodu Svjetskog dana knjige i autorskih prava*, od 23. travnja 2016. godine u Wiesbadenu, prikazani su u nekoliko priloga koje su napisale Sonja Breljak,

urednica *Hrvatskog glasa Berlin* i Marijana Dokoza, urednica mjesecačnika *Fenix*.

Doprinos upoznavanju sebe dala je i autorica Janjika Jokić-Ernst u radu objavljenom u *Bosanskoj riječi* iz Wupertala: *Seksualne stranice ženske mašte*.

Poseban literarni doprinos predstavljaju i nagrađivani lirični radovi Marijane Dokoza, Katice Kiš, Ljiljane Tadić-Adžamić, Zdravka Luburića.

Ugodajni trenutak i užitak oduševljene publike pružio je kantautor i gitarist Senad Ajanović, a koji je uglazbio objavljenu pjesmu Marijane Dokoza: *Za tebe dragi*.

Pored izvješća o skupu *Znanost, medicina i Hrvatska*, a na kojemu je dr. Ivan Đikić u organizaciji *Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Frankfurtu* referirao o izvrsnom radu Biokemijskog instituta pri Sveučilištu J.W. Goethe u Frankfurту, a koji uspješno surađuje u mreži znanstvenika s hrvatskom participacijom, redakcija *Riječi* je objavila niz radova hrvatskih znanstvenika s njemačkog i engleskog govornog područja. Tako je objavljen razgovor na temu: *Znanost, škola migracija*, sa znanstvenicama Marijanom Erstić i Ninom Mažar. Dr. Nina Mažar iz Wiesbadena je direktorka u Međunarodnom monetarnom fondu te profesorka na sveučilištima u New Yorku i Torontu, a dr. Marijana Erstić je docentica na Sveučilištu u Siegenu. Njihov doprinos sa znanstvenoga stanovišta upotpunjava i prilog profesora Damira Barbarića iz Zagreba. Dr. Barbarić je bio gost tradicionalne priredbe *Zajednice u povodu Međunarodnog dana materinjeg jezika* u Wiesbadenu. Predavanje *Was heißt „lesen“?* objavljeno je na njemačkom jeziku.

Izuzetnu vrijednost imaju i objavljeni prilozi znanstvenih novaka s područja hrvatske kulture

i književnosti, a na njemačkom objavljenih radova Klaudije Sabo (Nacionalne ikone) i Johanne Beimdieke (Usporedba *M. Krleža – T. Mann na primjeru Glembajevi – Budenbrockovi*). S predstavljanjem Mediteranske kuhinje kao dijela nematerijalne svjetske kulturne baštine (UNESCO), zaokruženo je predstavljanje radne grupe *Kultura kao životni oslonac* (Kultur als Lebenshilfe).

Vesna Ljiljanić donijela je prikaz predstavljanja časopisa *Riječ* u organizaciji *Hrvatske matice iseljenika* Dubrovnik, a glavna urednica Ana Kramarić sabrala je u protokolu *XXVI Sabora* zajednice prikaz rada *Hrvatske kulturne zajednice – ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu* za prošlu godinu. Vrijednost rada *Kulturne zajednice*, ako već ne i važnost ovog publicističkog iskoraka, na poseban način izražava pozdravno pismo Irene Mihalić MDB – članice Bundestaga iz Berlina. Električko izdanje časopisa *Riječ* nalazi se na portalu: <http://www.rijec.hkz-wi.de>.

Ivica Košak

Obljetnica *Riječ***Predstavlja se jubilarni 50. broj časopisa *Riječ***

U Idsteinu će u petak, 30. rujna u 19 sati, u sklopu „Interkulturnom tjednu – tjednu stranaca“ u 19 sati u dvorani tamošnjeg hotela „Croatia“, biti predstavljen jubilarni 50. broj časopisa *Riječ* kojeg izdaje Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden.

- Grad Idstein na Taunusu već desetak godina pruža mogućnost da se hrvatska pisana riječ, književna djela i recenzirani radovi predstave u povodu obilježavanja „Interkulturnog tjedna – tjedna stranaca“. Predstavljanjem našeg 50. broja, Hrvatska kulturna zajednica želi međunarodnoj publici predstaviti radove, domet i težnje hrvatskih autorica i autora ili onih koji pišu o temama kulturnog karaktera, rekao je predsjednika Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden Ivice Košaka.

Košak ističe kako dvadesetak autorica i autora, koji na 88 stranice objavljaju više o četrdeset priloga, zrcale rad kulturne zajednice, ali predstavljaju i njen stvaralački rad na originalan i izvoran način.

- Novim brojem „Riječi“ predstavlja se jedan svojevrsni profil stvaralaštva u Hrvatskoj i s hrvatskim temama u posljednjih stotinjak godina. Donosimo kratke bilješke o Ivani Brlić-Mažuranić i Vatroslavu Jagiću, Miroslavu Krleži, ali i suvremenim piscima iz redova iseljeništva poput nagradivanih radova Zdravka Luburića, Ljiljana Tadić-Adžamić ili Marijane Dokoza.

- Suradnica redakcije *Riječ*, Marijana Dokoza dobitnica je nagrade za pjesmu: „Za tebe, dragi“. Kantautor i gitarist Senad Ajanović iz Frankfurta napisao je skladbu na tekst te pjesme. Odlučili smo da prezentacija jubilarnog broja časopisa *Riječ* bude popraćena i prvim javnim izvođenjem te skladbe, rekao je Košak. (sp)

HRVATSKA ČITAONICA

Novi iskorak Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu

Wiesbaden, 19. veljače 2017. godine održan je XXVII Sabor Hrvatske kulturne zajednice/-Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu (HKZ/OMH).

Ne, nije sve jednostavno, a niti lako. Poslije dvadeset i šest godina rada, osobnog zalaganja i napora da se zajedništvo predstavi kao model za promidžbu kulture i umjetnosti, postavlja se pitanje, možemo li još nešto bolje ili drugačije? Dosadašnji rad i postignuti ciljevi HKZ/OMH dobar su razlog za zadovoljstvo.

S dvadeset i jednim terminom pozitivnih nastupa u 2016. godini HKZ/OMH može biti ponosna i zadovoljna. 22 javna nastupa u sedam hrvatskih i njemačkih gradova o kojima govore tri publikacije (časopisa *Riječ*), dnevne novine, te više Internet-portala.

Dosadašnjih 50 brojeva časopisa *Riječ* predstavljaju na više od tisuću i pol stranica život, rad i djelokrug mogućnosti jednog djela hrvatske dijaspore na njemačkom govornom području. Tome je doprinijelo nekoliko desetaka autora. Dostupni brojevi su digitalizirani i dostupni na internetu.

Kratko izvješće susreta na kraju 2016. godine Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadenu otkriva više od puste želje za provođenjem nekoliko ugodnih trenutaka u zajedništvu.

S desetak poveznica na već objavljene radove, a koji su dobrim dijelom zastupljeni u višegodišnjem radu Zajednice, otkriva se potencijal jednog takvog susreta. Dodamo još i statistički podatak, kako je otprilike trećina prisutnih ima akademsku izobrazbu, nameće se pitanje, - *zar je to onda to bilo*

samo to?

Odgovor treba svako dati sam. Otprilike, „*što to ja doprinosim ili mogu doprinijeti“ napretku društva? Boljitu Zajednicu?* I ne samo ove lokalne, u Wiesbadenu...

Susret HKZ/OMH je i na kraju 2016. godine u Wiesbadenu prošao je bez pompe. Bez atraktivnih zvijezda i ludo-nezaboravnog zabavnog programa.

Naravno, visoko pokroviteljstvo izrečeno od strane generalnog konzula RH u Frankfurtu je nesumnjivo uzveličalo skup. Ali, s manje od 3% prisutnih građanki i građana s porijekлом iz RH ili Hrvatice te Hrvata iz BiH, a koji žive (njih ca. 1300) i rade u Wiesbadenu. Zato se i na kraju ove godine postavlja pitanje: *Treba li uložiti sav taj trud i sljedeće godine?*

Pozdravno pismo članice nje-

mačkog parlamenta, gospođe Irene Mihalić, a iz kojega navodimo kako: „... *upravo građani hrvatskog porijekla, u trenutnoj teškoj situaciji u EU nakon referendumu o članstvu Velike Britanije u Europskoj uniji, mogu vrlo autentično govoriti i pisati o prednostima i mogućnostima ujedinjene Europe.* Znamo kako Europa ima potencijal za prevladati nacionalizam, a što je i osnovni preduvjet suživota u okviru kulturnih različitosti“ - predstavlja velik izazov za lokalnu Zajednicu. Odgovor na dilemu prikazan je

u zaključku Sabora HKZ/OMH:
Hrvatska kulturna zajednica/
Ogranak Matice hrvatske u
Wiesbadenu pristupiti će osni-
vanju ***Hrvatske čitaonice u
Wiesbadenu.***

Ogranak Matice hrvatske u Wiesbadenu podsjeća na prve narodne (ilirske) čitaonice, koje se počevši u prvoj polovini 19. stoljeća počinju osnivati ponajprije u kajkavskom krugu, a vrlo brzo šire se i na cijelom hrvatskom etničkom području. Statut HKZ/OMH ne samo da omogućava osnivanje čitaonice,

nego to je bila i dosadašnja pozitivna praksa udruge kroz 26 godina rada. O potrebi takvih mjesto za susret, pouku i zabavu govorilo već u nekoliko navrata. Ivica Košak, predsjednik HKZ/OMH podsjetio kako se prema Vjekoslavu Babukiću čitaonica »smatrala kao ona ognjišta, na kojih se smrzla srca sunarodnjaka naših grijahu«.

tekst: Ivica Košak,
foto: Marijana Dokoza

Književnošću do boljeg društva

Knjiz
U organizaciji Hrvatske knjižne zajednice - Ogranaku Matice hrvatske u Wiensku određena je 23. travnja tradicionalna literarna trijumfata - Svjetskog dana knjige i autorika prava. Priredba u glazbenom gradu pokrajine Hessen ustašta je kao vjerz ždje da se arvatska kultura zavojanjem i znanstvu poveća i stvoriti te de obnoviti te hrvatske ulazge. U imu Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Frankfurtu akupljene je pozdravila Marica Jukić, saradnica u knjižnici.

Die hessische u. Wiesbadener

Wiesbaden - god program
na go-kart - finałem festi-
wów i zmagania Europy. 2017
wystąpiły na podium 1000
zawodników z 15 krajów. W
2018 roku organizatorzy
zdecydowali o zmianie nazwy
na "Grand Prix Europei".

ma, na kojim
ili grijadi?" Za lutanje
stvaru vitacima izrazimo vlas-
teljeno je na ovogodišnji Svjetski os-
i autorski prava usvijetiti pjevajućeg naziva iz
lazice: Hrvatska vitaca Edvin Bulešić.
Tako je redna počast sponzori Balalinu
... 2006., koji je bio jedan od streljanih os-
oba na hrvatskoj kulturnoj sceni u Vrbovaku
i u očima. Krećemo mrežu glazbene ili li-
terarne aktivnosti u svrhu ovog događaja
izazivajući sudionike. Pokrenuto je raz inic-
ijativa i bješčavajući Hrvatske kulturne za-
druge i bješčavajući Hrvatsku glazbu i hit
če otvorenu svake druge srijede u mjesecu. Za-
prije je susret 10. svibnja a Drugi kardinalni
Kubančić u Vrbovaku napisao pozivnu
misi sljajka Radužića Lik bosanskog franjevaca u
zajednicu pre Andrića.

MICA KOŠAK

Hrvatska čitaonica „*Edvin Bukulin*“
otvorena je svake druge srijede u mjesecu u
prostorijama Doma kardinal Kuharić,
s početkom u 19:00 sati.

LIK BOSANSKOG FRANJEVCA

u djelima Ive Andrića

**Nije najveća budala
onaj koji ne umije
da čita, nego onaj koji
misli da je sve ono što
procita istina.**

Ivo Andrić

Poprsje dr. Ive Andrića u bronzi,
rad autora Sretena Stojanovića, Beograd, 1952. godine

Ivo Andrić spominje bosanske franjevce u mnogim djelima. Neka budu spomenuta najvažnija:

Prokleta avlja, U vodenici, Trup, Sala u Samsarinom hanu, Čaša, U masarfikani, U Zindanu, Isповијед, Napast, Proba, Travnička hronika, Mustafa Mađar, Za logorovanja, Mara Milosnica, Put Alije Derzeleza.

Kako ćemo vidjeti na nekim konkretnim primjerima pisac bosanskim franjevcima pridaje nezamjenjivu povjesnu ulogu, kako vjersku tako i narodnu. S poštovanjem ih spominje i opisuje. Stvorio je niz izvanrednih likova: plemenitih, pobožnih, poštenih, šaljivih, ali i vrlo sposobnih i lukavih u odnosima s nemilosrdnim gospodarima i stoljetnim izrabljivačima. U tim stoljećima bili su jedini predsta-

vnici naroda. Ono što posebno zadivljuje kod Andrića dok čitamo njegove pripovijetke o fratrima jest njegovo poznavanje fratara i fratarskog života te mentaliteta kao i kućnog ponašanja bosanskih ujaka.. Mirni i razboriti starac fra Petar; intelektualno skromni ali neobično savjesni, radišni i požrtvovni vjernik, redovnik i mučenik fra Marko Krneta; dobroćudni i naivni fra Stjepan; duhoviti i govorljivi fra Serafin Begić; šutljivi i umni fra Nikola Granić; skromni i poslušni fra Petar Đuđula iz Busovače; vrsni pastoralac i vješti diplomat u razgovorima s travničkim vezirima i stranim konzulima fra Ivo Janković; beskrajno plemeniti i uslužni likar fra Luka Dafinić... Likovi fratara nisu jednostavnii vrlo su raznoliki i složeni. Pripovjedač ih slika i promatra

Ivo Andrić

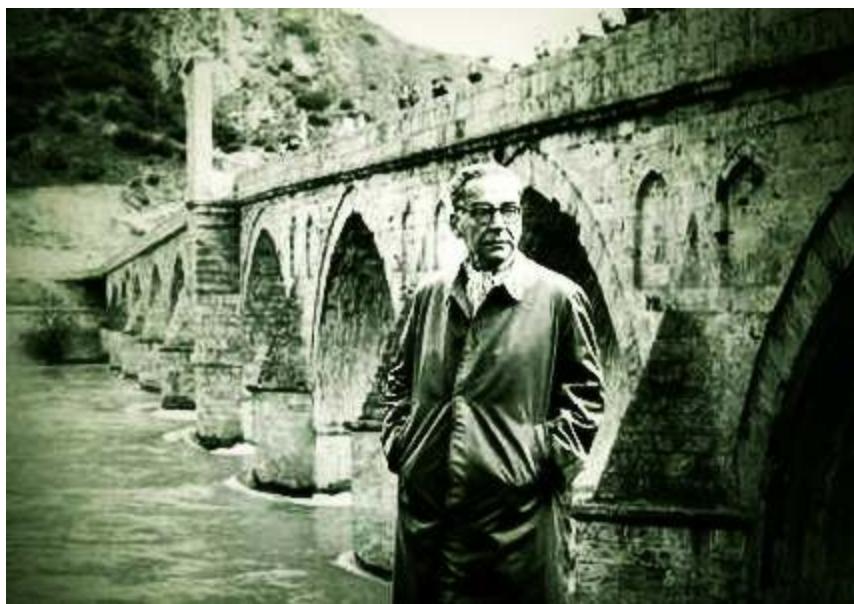
09. listopada 2017. godine navršile se 125 godine od rođenja našeg jedinog književnika nobelovca Ive Andrića. Rođenje je upisao u Maticu rođenih crkve sv. Ivana Krstitelja u Travniku župnik Juraj Pusek pod rednim brojem 70. Tu je zapisano da je Ivo Andrić zakoniti sin podvornika Antuna Andrića (1863. – 1896.) i majke Katarine, rođene Pejić, a stanovali su u ulici Zenjak broj 13. Otac mu je umro kad je Ivo imao samo 5 godina, a već

prije je bio napustio ženu i sina. Ivo je ponavljao sedmi razred sarajevske gimnazije, bio je predsjednik tajne dačke protuaustrijske organizacije *Hrvatska napredna omladina*, član Stojadinovićeve Jugoslavenske radikalne zajednice, mason, veleposlanik u Njemačkoj od 1939. do 1941. godine, predsjednik Saveza književnika Jugoslavije, član komunističke partije. Godine 1961. dobio je Nobelovu nagradu za književnost. Umro je 13. ožujka 1975. u Beogradu.

U svojim je duhovnim određenjima i nacionalnim odnosima pomalo neobičan. Hrvat po rođenju i katolik po krštenju, prvi se dvadesetak godina osjećao hrvatskim književnikom. Poslije se mijenjao. Osobne težnje i vanjske okolnosti, društvena kretanja i jugopolitika toliko su ga osvojili, da je u zrelim godinama, posebno u razdoblju nakon 2. Svjetskog rata, prihvatio ekavicu i smatrao se jugoslavenskim književnikom. To naravno ne umanjuje njegovu književnu vrijednost i pripadnost hrvatskoj kulturi i književnosti. Kratko rečeno: kao književnik htio je biti svačiji, ili, kako reče Krleža, *naš i njihov*.

Bosna mu je, sa svim svojim nemirima i patnjama, glavna preokupacija. Povijesno je prati i promatra, te cijelovito prati u dugim razdobljima. Zanima ga obespravljenja raja i „prokleta avlja“, mukotrpan život pod turškim jarmom i zulumom. Zahvaljujući Andrićevoj književnoj sposobnosti i slojevitoj analizi povijesnih vremena, Bosna je u njegovim pripovijestima i romanima dobila vlastitu monografiju.

U središtu svega su povjesna previranja i sukobljavanja, religijske razlike i društvene oporbe, pobune i nasilja u bosanskom loncu punom političkih i civilizacijskih utjecaja različitih vjera i kultura. Zanimaju ga egzistencijalna pitanja, karakter vlasti i ljudske sudbine, sukobi zla i dobra, harmonija i disharmonija čovjeka i svijeta.

iz više vidova: s vjerskog, društvenog, religioznog i kulturnoškog motrišta.

Bosanski fratri su odreda bosanski sinovi, duboko religiozni, radišni i skromni. Na svoj način disciplinirani, a u isto vrijeme prirodni, ponosni i dostojanstveni. Škole pohađaju po samostanima, a više studije u Italiji i Mađarskoj. Svjesni su prilika u kojima se nalaze i svoje odgovornosti. Stoga su dosta tvrdi i konzervativni. Na srcu su im vjera i narod. U samostanu su familijarni, međusobno bliski i šaljivi a u vanjskom nastupu umjereni i ozbiljni. Prema vlastima su oprezni i lukavi. Brinu se za župe i radosno obavljaju pastoralne službe. Žive sa svojim nadama i brigama, ali ne bježe od ljudi drugih narodnosti

Tako fra Julijan Pašalić, gučegorski vikar, govori francuskom pretstavniku kako protiv Crkve ne može nitko imati trajna uspjeha, pa ni Francuska. A na Des Fosse'sov upit, da li mu je služba u Bosni teška, prijekorno odgovara: „*Pa eto, mi u zaista teškim prilikama nastojimo održat ugled naše svete Crkve, dok je vi, tamo u Francuskoj,*

u punoj slobodi rušite i progone.“

A reče mu i ovo: „*Eh dragi gospodine, lako je vama govoriti o potrebi materijalnog napretka i o zdravim utjecajima i kineskoj ukočenosti. Ali da smo mi bili manje kruti i otvorili vrata raznim „zdravim utjecajima“, danas bi se moji župljani Pero i Ante zvali Mujo i Haso.*“

Fra Ivo Janković, dolački župnik, je nešto lukaviji, taktičan i rezerviran. Hrvatska katolička posebnost i politička sloboda su mu važniji od materijalne dobiti, prosvjete, razvoja i napretka do čega su Francuzi posebno držali.

Des Fosses mu se potužio kako je put od Travnika do Doca strm i izlokan i kako bi ga trebalo popraviti. Frau Ivo ga čudno pogleda kao čovjeka koji ne zna što govori. Zatim je zažmirio na jedno oko i rekao mu šapćući:

„*Gospodine, što je gori put, to su turski gosti rjeđi. Mi bismo najvoljeli kad bismo izmedju nas i njih mogli metnuti neku neprelaznu planinu. A što se nas samih tiče, mi se malo pomučimo da prijeđemo svaki put kad nam treba. Jer mi smo naučili na rdjave putove i svake teškoće. Ustvari, mi i živimo od teškoća.*

Nemojte nikome kazati ovo što vam kažem. Znajte, dok god u Travniku Turci vladaju, boljeg puta nam ne treba.“

U mnogim djelima Ive Andrića nalazimo opise okrutnosti, nemilih prizora i opakih riječi. Jedan primjer je pripovijest Mustafa Madžar. Mustafa muči i tuče dva brata. Jednoga je tako užasno tukao, da je iz njega tekla krv i ostavljala trag po drumu: „*Odjednom odluči da ih goni u Sarajevo. Ali kad drum podje uzbrdo a sunce zadje, iznemoće ranjeni fratar i svaki čas se onesvjećivaše i padaše. Uzalud ga je bio držalicom od nadžaka u rebra, da je odjekivao kao bure. Svratiše u jednu pojatu kraj puta. Fratri odmah podoše zemlji. Ranjeni se fratar, u očekivanju smrti, ispovjedio starijem. Pa iako je dobio odrješenje, on nije prestao da u grozničavom zanosu ponavlja riječi kajanja i ulomke molitve: lju..., lju... ljubim te, Gospodine Bože moj, jer ti si dobro najveće. Što šapćete, psi vam majku poganu, zavika Mustafa. Dohvati malu pušku i opali u mračan kut u kom su ležali fratri.*“

Uz te i takve opake riječi i nemile prizore ima u Andrićevim opisima fratara i fratarskog života šaljivih i zabavnih slika. Posebno je zanimljiv lik fra Serafina Begića, dobroćutna fratra i velikog šaljivdžije. Znao se on s fratrima našaliti, a ponekad i izmaknuti iz samostana, družiti se s katoličkim i muslimanskim veseljacima i zajedno s njima zapjevati. Na ovom mjestu valja spomenuti zanimljivu činjenicu, kako se u Andrića Hrvati ne druže sa Srbima.

Fra Serafin je tako jednom zgodom „teferičio“ (razgovarao) s Rasimbegom iz Dervente. Nakon što su se malo i ponapili fra Serafin je i zapjevao. Kad je završio pjesmu, Rasimbeg je najprije u čudu malo šutio. A onda je, malo šaljivo, malo zamisljeno rekao: „*Slušam te, a jednako mislim: kakav bi muzejin mogao biti od tebe; ne bi bilo takvog odavde do Sama. Glas bi ti se čuo na sahat hoda; izdaleka bi svijet dolazio da te čuje. I neka ti nije što krivo, ali kad te tako slušam, ja uvijek u sebi zažalim što si u toj vjeri i što se ne poturčiš.*“

Čovjek se, nastavlja Andrić, naglo zaustavi u govoru i prijeđe u glasan smijeh, bojeći se da ne uvrijedi prijatelja. Smijao se i Serafin. I kad se smijeh malo sleže, on progovori nekako ozbiljno i dubljim glasom: „*Ama, pravo da ti kažem prijatelju, i sam sam nekad na to pomiclja. Velim ova naša vjera i ova moja tekija (samostan) takve su da zabranjuju sve što ja volim, a traže sve ono za što ja nisam. Gone mene ove moje starještine, kroz iglene uši me protjeruju, i ja se i branim i otimam, pa ne znas tko je s kim na većoj muci, oni sa mnom ili ja s njima. Pa bolje, velim, da idem u drugu vjeru, da odlahne i meni i njima. I taman ja tako jednom mislim i promišljam to, i u tim mislima i zaspem.. Kad – sto ćeš vidjeti – izidje mi na san Isa pejgaber (Isus Krist), slava nu i milost! Ne govorи ništa, a gleda me, gleda i kreće glavom isto kao da kaže: Serafine, Serafine, opaki sine, zar ti misliš da ja ne vidim što tko misli? Prepadoh se ja, pridjoh mu ruci, klekoh i sve mu kažem po istini što sam naumio. Fra Serafine – veli blago – dola-*

ze meni odavno glasovi o tebi, da po svom životu nisi pristao ni za običnog kršćanina a kamoli za fratra i duhovnika, nego više za Turčina. Samo jedno ti priznaju svi: da si bistar i pametan. Ali sad ja vidim da nije tako, čim si kreno da mijenjaš vjeru. Što će to tebi? I u svojoj sadašnjoj vjeri ti nit postiš niti se kako treba Bogu moliš, pa nećeš ni u novoj. A što se života tiče, i ovako živiš manje, više ko Turčin, pa što ćeš se turčiti? I sve mi tako govori i savjetuje me, ne može ljepše. Tebi se, kaže, isti račun konta. I ovako nit si Turčin ni pravi fratar, nit možes biti. Pa kad si taki, i kad te zemlja drži i božja milost trpi, bolje ti je ostati na pola Tučin medju fratrima, nego biti na pola fratar medju Turcima. Pa se prignu malo i kaže mi tiho, na uho: Ako ćeš pravo da ti kažem, fra Serafine, ono ta stvar s vjerom i nije važna vamo u nas, na ovom svijetu, kao što je tamo, u vas, pogotovo u Bosni. Ovdje se, ako ćeš pravo, i ne pita tko je koje vjere, nego kakav je po srcu i po duši. Po tome mi sudimo. Eto,

Rasimbeže, ja ti rekoh to, jer si i ti bio iskren prema meni. Ali ti ne kazuj ovo nikom, jer to ti u Bosni ionako živ čojev ne bi vjerovao, a možeš rđavo proći.“

Eto, bilo je i takvih fratara koji su se i u teškim vremenima znali snalaziti i s drugima, pa i s onima koji im nisu bili skloni, vedro i veselo ponašati.

Fra Serafin je doista veseljak i dobrčina. Ali svoj. Lukav i šaljiv istodobno.

Fratri su žrtve i šaljivdžije, savjesni redovnici i čuvari baštine. S jedne strane istinski pobožni, jednostavni i plemeniti ljudi. Imaju prirodnu odvratnost prema pretjeranim bogomoljcima i egzaltiranim vjernicima. S druge pak strane su otvoreni i susretljivi prema drugim narodima i vjerama, ali tvrdoglavovo čuvaju svoje: vjeru, običaje i narodnu svijest. Svjesni su svih opasnosti. Zato se uporno drže svoga. Stoga fra Julijan reče slobodoumnom sugovorniku, kancelaru francuskog konzulata: „*Moj narod, s obzirom na prilike u kojima se nalazi, može živjeti i*

postojati samo onakav kakav je, ako ne želi da se odnarođi, izmetne i propadne. Iz očiju nam znaju teći obilne suze, ali ih često ne brišemo, jer ni sami nismo svjesni da plaćemo. Mi čuvamo svoj stav i nitko se ne može pohvaliti da nas je natjerao da ga promijenimo.“

I kao zaključak: fratri su u Andrićevim djelima glavni predstavnici hrvatskih, kataličkih Bošnjaka. U tom ih smislu auktor opisuje i predstavlja. Andrić u liku bosanskog ujaka, u njegovim patnjama, brigama, zalaganjima, skrbi, plemenitosti,

dobroti, redovničkoj stezi konkretnim fratrom otkriva i konkretnu sredinu, svijest i savjest katoličke Bosne, koja je u svom povijesnom iskustvu navikla na sve i svašta. Fratri i narod su jedno. Unatoč svemu su optimisti i vjeruju da će sve izdržati. Stoga ne čudi što paša reče svome čehaju (zamjeniku):

„**KAD PROPANE I POTONE
SAV SVIJET I SVE DRŽAVE,
VJERUJ, OVI ĆE FRATRI
PLIVATI KAO ULJE PO VR-
HU!**“

Rajko Radisić

Najvažnija djela Ive Andrića:

EX PONTO (1918)
NEMIRI (1920)
PRIPOVETKE (1924, 1931, 1936)
MOST NA ŽEPI (1925)
ANIKINA VREMENA (1931)
NA DRINI ČUPRIJA (1945)
TRAVNIČKA HRONIKA (1945)
GOSPOĐICA (1947)
ZLOSTAVLJANJE (1950)
PROKLETA AVLJAJA (1954)
ASKA I VUK (1960)
ŽENA U KAMENU (1962)
JELENA, ŽENA KOJE NEMA (1962)

ZAHVALNA RIJEČ POČASNOG ČLANA

Dragi prijatelji!

Počast koju ste mi iskazali i koja me je s radošću dodirnula, dovodi me pred jedini forum koji može presuditi, da li sam doстоjan iskazane časti: pred vlastitu savjest. Ne moguće se, molim vas, bojati, kako ću sada početi sa samoodricanjem. Možda za to nisam dovoljno mlad, a još ni dovoljno star. I bilo bi mi neugodno, kada biste me smatrali skromnim. Ja to nisam! Kao i svakog čovjeka priznanje ne samo što rade, nego i hrabruje.

Takva počast može biti samo relativno zaslужena. Tko se druži s kulturom u raznim oblicima na tako strastven način, kao što bih to za sebe želio priznati, postaje svak zamisljeniji, što duže traže to prijateljstvo. To iz razloga što ništa ne spašava pred spoznajom „razbijenog lica“, kako to lijepo reče nobelovac Heinrich Böll.

Dajući mi počast počasnog člana, odajete počast i slobodi i svim greskama i zabludama što su nischele iz te slobode. Ali svestan sam kako se te moguće pogreške ne nose sa sobom u džepu kao isprika.

Kao počašćena osoba, izražavam najiskreniju zahvalnost instituciji, Hrvatskoj Kulturnoj Zajednici Wiesbaden, koja nad sobom nije poznavala nikakvog zemaljskog gospodara, nego je kroz 25 godina branila kulturnu slobodu i slobodu kulture, te čuvala, štitila naše ljudsko i hrvatsko doštovanstvo.

Hvala vam!

Rajko Radisić

Montebaur, 2016.

Ahdnama (tur. ahidname: političko jamstvo, povelja, ar. 'ahd: jamstvo + perz. nāme: knjiga, dokument), povelja koju su osmanski osvajači izdavali katoličkim zajednicama, dajući im određena prava.

Među ahdnama, ističu se ahdnama podijeljene katolicima carigradskog predgrađa Galate nakon što su Osmanlije osvojile Carigrad 1453. g. te katolicima Bara prigodom zauzeća ovoga grada 1575. godine. Istiće se i Ahdnama koju je izdao osmanski sultan Mehmed II. Osvajač tijekom osmanskog osvajanja Bosne, tzv. **fojnička ahidnama**. Ovdje predstavljeni dokument nije preslika izvorne potvrde ahndname iz 1463. On nije sačuvan, nego je javnosti ostala dostupna u prijepisima odnosno u prepričanom obliku, zbog čega su neki povjesničari smatrali da ahndnama nije ni izdata, nego da se radi o gruboj krivotvorini. Tekst ove ahndname objavio je Hazim Šabanović 1949. godine. Kritička istraživanja u novije vrijeme (Hazim Šabanović, Vančo Bošković) odbacila su mjesto sumnjičama u stvarnost postojanja ahndnam i utvrdila da se radi o stvarno izdanom dokumentu. Istim je utvrđeno da ahndnama nije tako slobodarska kao neka magna charta libertatum, kako se ponekad pomisli zbog svečanog tona sultanskih riječi.

Red.[]

AHDNAMA

Carski ferman iz 1463. godine

Sultan Mehmed II osvojio je 1463. godine Bosnu i pogubio posljednjega bosanskoga kralja Stjepana Tomaševića. Predstavnik bosanskih franjevaca fra Andeo Zvizdović (7. svibnja 1498. god.) izašao je 28. svibnja 1463. godine pred Sultana Mehmeda II el Fatih-a na Milodraževu polje kod Fojnice, priznao ga za novog gospodara Bosne i zamolio da njegovim redovnicima da vjersku i imovinsku slobodu djelovanja.

Franjevci su od svoga osnutka 1209. godine djelovali kao "pučki propovjednici, papinski poslanici, misionari na Bliskom Istoku i Africi, propovjednici križarskih ratova, a u Bosni kao propovjednici", Sultan Mehmed II el Fatih kako bi spriječio njihovo iseljavanje iz Bosne izdao je **ahdnamu** koje je imala s obzirom na povijesno-pravna stajališta veliku važnost jer je bosanskim franjevcima i katolicima od samoga početka osmanske vladavine u Bosni osiguravala ne samo osnovna ljudska prava: slobodu ličnosti, vjere, imovine, kretanja i udruživanja, već i slobodu vizitacije franjevačkih ustanova

od strane njihovih starješina izvana.

Tekst ahdname prema prijevodu povjesničara Hazi-ma Šabanovića:

« On (tj. Bog) je jedini pomoćnik. (Tugra) Mehmed, sin Muradhanov, vazda pobjedonosan! Zapovijed časnog, uzvišenog sultanskog nišana (znak) i svjetle carske tugre, osvajača svijeta je slijedeće:

Ja, sultan Mehmed-han, stavljam do znanja cijelom svijetu (svom puku i odličnicima) da se prema posjednicima ovog carskog ferma bosanskim redovnicima pojavila moja velika milost, pa zapovijedam slijedeće: Neka niko spomenutim (redovnicima) i njihovim crkvama ne pravi smetnje i neka ih niko ne uznemiruje. Neka oni bezbrižno stanuju u mom carstvu. A oni koji su izbjegli (pobjegli i otišli) neka su slobodni i sigurni. Neka dođu i neka bez straha stanuju u zemljama moga carstva. Neka se nastane u svojim sa-mostanima i neka niko, ni moje visoko veličanstvo, ni itko od mojih vezira, ni od mojih sluga, ni od mojih podanika, niti itko od stanovni-

ka moga carstva, - ne vrijeda i ne uznemiruje spomenute. Neka im ne upada i neka ih ne ugrožava i ne vrijeda ni njih, ni njihove duše (živote), ni njihov imetak, niti njihove crkve. Isto tako neka im je dopušteno da dovedu čovjeka sa strane (iz tuđine) u zemlje moga carstva. Zbog toga spomenutim velikodušno podarujem carsku zapovijed i zaklinjem se slijedećim teškim zakletvama: Tako mi Stvoritelja zemlje i neba, koji hrani sva stvorenenja, i tako mi sedam mushafa, i tako mi našeg velikog vjerovjesnika (Muhameda), i tako mi sablje koju pašem, - niko se neće protiviti onome što je napisano **sve dokle god mi oni budu služili, dok se budu pokoravali i dok budu odani mojoj zapovijedi.** »

Sultan Mehmed II el - Fatih izdao je sličnu povelju prilikom zauzimanja Carigrada. Mehmed II je 1. lipnja 1453. god. garantirao carigrads-kom patrijarhu i stanovnicima kvarta Galate u Carigradu da ga nitko neće uzne-mirivati niti remetiti.

Red.[]

Foto: ©goEast, collage by I.K.

KINO OTOK

Najbolji dokumentarni filma na goEast festivalu 2017.

Wiesbaden, 2. svibanja 2017. Na 17. izdanju međunarodnog festivala srednjoeuropskog i istočnoeuropskog filma goEast, koji se održavao od 26. travnja do 2. svibnja u njemačkom gradu Wiesbadenu, prikazano je i šest hrvatskih filmova.

Dugometražniigrani filmovi *Ne gledaj mi u pijat* i *Goran*, manjinske hrvatske koprodukcije *Sieranevada*, *Dobra žena* i *Dnevnik mašinovođe* te kratko-metražni dokumentarni film *Kino otok*.

I ovogodišnji festival u Wiesbadenu pokazao je da multikultura živi i održiva je. **goEast** festival je zamišljen kao proza u svijetu istočne i jugoistočne Europe. Pa iako se ovdje radi o njemačkoj inicijativi, ona nije manje europska. Dapače, kako je naglasio dr. Müller, predsjednik

filmske zaklade iz Frankfurt-a: *goEast festival ima svjetski karakter*. Sa snažnim slavenskim pečatom usprkos engleskom jeziku kao pretežnim sredstvom komunikacije. A nagrađeni naslov „*kino otok*“ na vrlo upečatljiv načini upozorava kako film u službi komunikacije ne smije izolirati ili odvajati, stva-

©goEast

rati otoke-ljude.

Najbolji dokumentarni film

Kino otok, režisera Ivana Ramljaka, prepoznat je u odžirija kao najbolji u klasi doku-

mentarnih filmova na festivalu 2017. godine. Šestero svjedoka vremena prisjeća se u filmu nestale kulture posjećivanja kina u malim mjestima na hrvatskim otocima tijekom druge polovice prošlog stoljeća i omiljenih filmova te događaja vezanih uz gledanje i prikazivanje filmova koji su im obilježili živote. Poetski dokumentarac *Kino otok* zanimljiva je i vizualno dojmljiva stilizirana priča o kolektivnom iskustvu gledanja filmova u malim otočkim mjestima, u kojima je zbog izoliranosti otoka i povezanosti zajednice doživljaj gledanja pokretnih slika na platnu bio mnogo intenzivniji. Za otočane je kino predstavljalo jedini prozor u svijet, nije bilo televizije ni telefona. Otočani su u filmskim žurnalima mogli vidjeti što se u svijetu događa, kako se ljudi u svijetu oblače,

što jedu. Otoci imaju taj dodatni element odsječenosti, *a i kino je samo za sebe otok, mjesto na kojem se na neki način izoliraš od svakodnevnog života*, rekao je režiser Ramljak dodavši kako je najviše vremena i truda tijekom snimanja filma ispunilo istraživanje na tridesetak otoka. Od obilnog prikupljenog materijala napravljen je 35 minutni dokumentarac.

Dugometražni prvijenac **Hane Jušić** *Ne gledaj mi u pijat*, iako nije dobio novčanu nagradu, ali predstavljen je od strane žirija kao zapaženi filmski projekt, za koji se Gabi Babić, voditeljica festivala, nada kako će pronaći i europskog ako već ne i distributera za njemačko govorno područje.

Film je već dobio priznanja i nagrađivan je u Veneciji, Varšavi i Tokiju. Film prikazuje skučene okvire malogradskih sredina negdje na Jadranskoj obali, Daleko od turističkog ljudila, protagonistica filama, Marijanina živi otuđeno. Njena svakodnevica vrti se isključivo oko njene obitelji. Obitelj

Petković žive u minijaturnom stanu, doslovno jedan na drugome. U tom stanu nema svjetla, stalno su spuštene rolete. Svi objeduju za malim stolom, spašavaju u istoj sobi dok im noge dodiruju glave. Ta neuglednost ambijenta toliko je intenzivna, da zahvaljujući redateljčinoj ingenioznosti prelazi na publiku koja kao da osjeća neugodni miris znoja, prljavih nogu. Zadah neimaštine i nesretnog života te čudne obitelji, koju je redateljica smjestila u radničku šibensku četvrt postaje budi nelagodu. Tjesna stambena situacija je odraz opće skučenosti života u kojem se međusobno dovode do ludila. Lišeni su emocija, svi žive jedni s drugim, trpe se silom prilika, ali se ne podnose. Nakon što dominantni otac obitelji doživi moždani udar i ostane prikovan uz krevet, Marijana preuzima ulogu vođe čopora. Život joj se odvija između bolnice, u kojoj radi kao laboratorijska tehničarka, stana u kojоj njena neodgovorna mama i lijeni brat situaciju čine sve težom. Marijana radi dva posla kako bi održala obitelj. Kada stvari postanu nepodnösljivima, Marijana traži izlaz. Počinje iskušavati svoje osobne granice kroz susrete s nepoznatim muškarcima: ovaj, za nju nov, okus slobode navodi je da granice pomicaju još dalje. Odlučiti što bi zapravo trebala s tom slobodom, sad kad ju napokon ima, Marijani tjelesna ljubav postaje veliko iskušenje. Usamljenost, žudnja za pažnjom, ljubavlju, dodirom i seksom nisu vulgarni, ali ipak razgolićuju svakodnevnicu jednog društva koje kao da se povratilo, čitavo jedno stoljeće unazad.

Ne gledaj mi u pijat mogao se zvati i ne mijesaj se u moj život! Pa ipak smo svi (koji su gledali film) na neki način umješni i taj povratak u bespuće sudbinske podređenosti. Čitanje Povratka Filipa Latinovića traje možda malo duže, ali zadah kaljuže predgrađa je posvuda i zauvijek isti.

Karla Lulić, Ivica Košak, Foto I.K.

East-West Talent-Lab

Međunarodni žiri festivala izabrao je 14 kandidata iz Hrvatske, Rusije, Bjelorusije, Gruzije, Mađarske, Čečenije, Ukrajine i Poljske, a koji su na pitch prezentaciji predstavili projekte. Mlada hrvatska scenaristica **Karla Lulić** predstavila je potencijalnim internacionalnim producentima, fondovima, distributerima na ovo-godišnjem izdanju East-West Talent-Lab na goEast festivalu filmski projekt: *Slijedi...*

Slijedi... je postapokaliptični film **Karle Lulić** koji govori o svijetu gdje nestaćica vode

rastače društvene veze i pojedinci se ogorčeno bore jedni protiv drugih. Nestašica je jedni vanjski uzrok. Pa ipak, u filmu se otvara perspektiva, izlaz uz gotovo mesijansku poruku jednog četveronošca – *slijedite put sloga i suradnje i nestašica (vode) može biti prebrođena*.

Projekt ima jednakо ekološku kao i etičku dimenziju. Slično poruci filma *U ime jagode, čokolade i duha svetog* i ovaj film je društvena kritika, s izvjesnom dozom crnog humora. Karla Lulić živi u Parizu gdje vodi filmski studio *Magnolia Noir*.

Mima Simić, generalni konzul RH
Vladimir Duvnjak. Foto: I.K.

OPPOSE OTHERING! goEast – Festival filma lansirao je projekt:

OPPOSE OTHERING!
Još 2016. godine, uz podršku njemačke fondacije EVZ (Erinnerung, Verantwortung und Zukunft) mladi filmaši i filmašice iz Njemačke i zemalja centralne i istočne Evrope su u timovima od po dvoje krenuli na filmsko putovanje kroz svoje zemlje. Njihov glavni cilj bio je da iskoriste kinematografiju kako bi istražili/e mizantropske stavove prema individuama različitih društvenih, religijskih, etničkih identiteta, seksualne orijentacije/rodnog identiteta i predstavili filmske portrete osoba, ideja i projekata koji promoviraju so-

lidarnost, gradansku hrabrost i otpor diskriminaciji.

Na ovogodišnjem festivalu predstavljeni filmski radovi u čijem ocjenjivanju je prisustvovala hrvatska književnica Mima Simić. Projekt OPPOSE OTHERING! se suprotstavlja velikom rasponu formi otuđivanja drugih i drugaćijih koristeći se kinematografijom, s ciljem otkrivanja marginalizacije individua različitih društvenih, religijskih, kulturnih i etničkih pozadina, seksualne orijentacije i rodnog identiteta.

Čineći ovo, filmovi prvenstveno trebaju pokazati pozitivne primjere solidarnosti i građanske hrabrosti, prikazujući individuale/ke i/ili projekte koji/e se suprotstavljaju diskriminaciji onih koji su označeni "drugačijim".

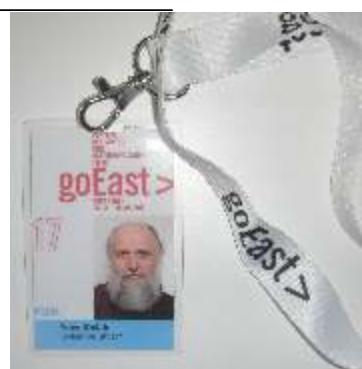
OPPOSE OTHERING! je počeo graditi mrežu partnerskih filmskih festivala i partnerskih institucija. Među onima koji su se već obavezali da će učestvovati u ovoj mreži su filmski festival u Kijevu Docudays UA, Međunarodni festival ljudskih prava Nürnberg, Sarajevski otvoreni centar, filmski festival u Cottbusu i dokumentaristička filmska platforma East Silver Market iz Praga.

Hrvatska kulturna zajednica iz Wiesbadena koja je u svom programu u Povodu Međunarodnog dana knjige i autorskih prava najavila je i pozvala sudionike na sudjelovanju u goEast festivalu, posebno ističući potrebu za sudjelovanjem u OPPOSE OTHERING! projektu. Na tribini od 23.04. 2017. god. je naglašeno kako opasnost od populizma, koji koristi mogućnosti novih medija za širenje govora

mržnje, opstrukcije i lažnih vijesti, danas nije manja od one o kojoj je u prošlosti zborio Matoš ili koju je želio spriječiti Drašković. Prepoznatljiv je oblik te opasnosti danas proces othering, koji sam sebi stvara svoju društvenu sliku i klasificira druge ljude kao drukčije, strane – one druge. Othering može dovesti do stvaranja negativnih stereotipa, osobito ksenofobije, kada se među priпадnicima jedne kulturne grupe širi strah kako će se „strani“ utjecaji proširiti na „njihovu“ kulturu, pa se oni osjećaju ugroženima. Pojam opisuje reduktivno, često i podcenjivačko djelovanje nekoga tko pripada podređenoj društvenoj kategoriji definiranoj kao drukčiji.

Hrvatska kulturna zajednica – Ogranak Matice hrvatske u Wiesbadenu prati program Oppose Othering! na goEast – filmskom festivalu za sredinju i jugoistočnu Evropu 2017. godine u Wiesbadenu kao programsku zadaću u projektu za izgradnju platforme za ljude i organizacije koje se bave suprotstavljanjem fenomenu stvaranja neprijateljstva prema drukčijima.

Ivica Košak
Objavljeno: Hrvatski glas Berlin¹

<http://www.hrvatskiglas-berlin.com/?p=171272#>

NENASILNO DJELOVANJE KAO ODGOVOR GOVORU MRŽNJE

Pax Christi iz Njemačke je predstavio aktiviste nenasilnog djelovanja iz Zagreba

Idstein na Taunusu, 17. 11. 2016. godine. U organizaciji pokreta Pax Christi i lokalnog foruma pokreta za mir (Idsteiner Friedensbündniss), Ana i Otto Raffai predstavili su pokret RAND - *Regionalna adresa za nenasilno djelovanje iz Zagreba*. Doktorica Ana i Otto Raffai, oboje diplomirani teolozi, bračni su par posvećen ekumenskim i mirovnim projektima. Rad nevladine organizacije RAND je promocija nenasilja kao životnog stava i načina djelovanja kako u osobnom tako u političkom i javnom djelovanju.

Program organizacije *Vjernici za mir*, prema riječima Ane Raffai: „konkretna je promocija **Deklaracije vjernika za mir** u raznim vjerskim zajednicama u regiji“. Program osmišljava susrete priпадnike svih konfesija u regiji i postavlja pitanje kako vjere/-religijski sadržaji mogu biti korisni u izgradnji mira.

Premda je mirovorna opcija u svakom društvu manjinska pozicija, akcija *nenasilnog djelovanja* treba biti enzim izgradnje mira. A toga, ima ne samo, u Hrvatskoj, iako se mirovorstvo kao dominantna osobina Crkve ne vidi. *Katolici su aktivni i pokretači u raznim konstelacijama*, naglasio je Otto Raffai i to „ne samo u HR, nego i u BiH kada je riječ o radu na miru, kulturi nenasilja te međureligijskom suživotu.

Mirovni potencijal HR vidimo u iskustvu RAND-a i to u relativno autohtonom razvoju mirovnih organizacija u HR i aktivistima "prvoborkinjama/cima" koji su riznice mirovne kompetencije svjetskog kalibra.

Budi kao Bog, postani čovjek

Duboko iznutra dojme me se i bivam potresen kada sam u

Ivica Košak, doktorica Ana Raffai, Otto Raffai, Idstein 2016

društvu ljudi koji su doživjeli rat, iznio je Otto, a u sadašnje vrijeme jasno svjedoče korake prema pomirenju društva. Imamo sreću, a kroz djelovanje **RAND-a** i privilegiju susretati takve ljude i surađivati s njima. **Oni su oprostili neprijatelju, a ne mire se sa zločinima. Daju glas protiv nepopravde, a ne diskriminiraju drugačije od sebe, ne boje se onih drugih, već "daju jesti i piti" onima u potrebi.** Ne umnažaju "mržnju" svojim govorom i djelima. Ta sposobnost ne ovisi o religioznosti, neki su vjernici, neki nisu. Oni koji se izjašnjavaju kao kršćani slijede takvim svojim ponašanjem misao koja i mene nadahnjuje: **Budi kao Bog, postani čovjek!**

RAND je tek jedan čvor u mreži organizacija za promociju nenasilnog djelovanja.. U jugoistočnoj regiji Europe, to je grupa *Vjernici za mir*, koja se predstavlja svojom **Deklaracijom vjernika i vjernica za mir**; tekst je na stranici www.vjernicizamir.org. Ta mreža prije osam godina nije postojala, a danas joj se postupno priključuju vjernici abrahamskih tradicija iz

cijele regije kojima je stalo do suživota, međureligijskog dijaloga, ekumenske suradnje. Ima ih više nego što čovjek misli, naglasio je Otto. Mi ćemo uvijek biti manjina, objasnila je Ana, jer angažman traži energiju koja nije većinska, ali ima ljudi koje zanimaju vrijednosti o kojima govorimo puno više nego što u trenucima nemoći mislimo.

Pored organizacije Pax Christi iz Njemačke, grupa *Vjernici za mir* je dio mreže koja njeguje strateške ciljeve koncilijarnog procesa za pravdu, mir i očuvanje svega stvorenenog te mirovne mreže *Church and Peace*.

Hrvatska kulturna zajednica iz Wiesbadena, istaknuo je u razgovoru Ivica Košak, predsjednik *Zajednice*, sudjeluje u programu **ZASTAVITE PROPAGANDU MRŽNJE!** koji podržava Savezna vlada iz Berlina.

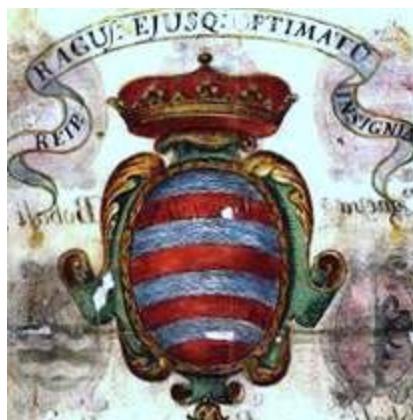
Ivica Košak

Vidi i [Performansa mira - Susret na kraju 2014. godine](#), objavljen u časopisu [RIJEC broj 47](#) za 2015. godinu, str. 9-13.

DRUŽENJE, značaj i učinkovitost na primjeru Dubrovačke Republike

S pravom će se čitatelj ovoga naslova upitati što ima naša udruga i djelovanje u *Hrvatskoj kulturnoj zajednici* s nekadašnjom Dubrovačkom Republikom? Može li nam ona i danas poslužiti kao uzor korisnog društvenog rada? Stari nam Dubrovčani svojim nekadašnjim sposobnostima, povezivanjima i stvaranjem Republike – kao okvirne zajednice – sa sigurnošću mogu i danas poslužiti kao uzor uspješnog i učinkovitog društvenog rada.

Dubrovačka Republika je bila skup dobro organiziranih ljudi u izgradnji svojih interesa i u očuvanju slobode u vlastitoj Republici koji su se tako u razdoblju od 7. do 11. stoljeća, bježeći iz Epidaurusa pred drugim osvajačima, organizirano okupljali na hridinama (Laus-/Raus/Ragusa). Prenijeli su i svoju biskupiju u Ragusu. U svrhu vlastite zaštite stoljećima su zidali ogromne obrambene zidove i tvrđave. Isto tako su i pisanim pravilnikom „Liber Statutorum Civitatis Ragusii“ iz 1272. god. uredili način rada i života u Općini i kasnije Republici. Za predpostaviti je da je Dubrovnik te godine imao jedva 5000 tisuća stanovnika. Smisao 8 statutarnih knjiga se do danas nije izgubio. Statut je obuhvaćao regulativu za upravljanje Gradom a njegovo težište je bila regulativa koja je usklađivala društveni život i rad. U ono vrijeme su tek nastajali pisani zakonici.

Grb s prijepisa Dubrovačkih zakonika iz 1746.

Dubrovački statut se ubraja među prve u svijetu.

Statut grada Dubrovnika (kao tadašnje Općine) osim gradske uprave navodi i postojanje dubrovačke diplomacije. Za diplomaciju je kasnije u Dubrovačkoj Republici bilo zaduženo Malo vijeće. Ono je preko državnog tajnika provodilo odлуke Senata. Veleposlanici su dobivali od Senata vrlo opširne i detaljne upute o tome na koji način – posebno kad prenose odbijanje svoje vlade da pristane na određene zahtjeve – izreći vladarima obilje lijepih, ljubaznih i laskavih riječi. Ako je trebalo morali su i plačući moliti vladare da ispune njihove zamolbe. Jedna od lukavstava bila je i to, da svakome čestitaju na postignutim ratnim pobjedama. Dubrovačku diplomaciju je karakterizirala izrazita mudrost i umješnost u izboru i primjeni postupaka, metoda i takta u ophođenju s bližim i udaljenijim susjedima, uz izbjegavanje bilo kakva povoda za sukobe.

Dubrovčani su stoljećima sticali i sabirali iskustva iz među-ljudskih a napose gospodarstveno-trgovačkih odnosa. Francuski konzul u Dubrovniku 1764. god., Andr'e Aleksandre Le Maire, se divi dubrovačkoj diplomaciji objašnjavajući bit njezina postojanja i djelovanja kad kaže: „Dubrovnik je jedini koji je u pomanjkanju saveznika pronašao tajnu da se podčini mnogima, a da sačuva slobodu. On istodobno priznaje više od jednoga gospodara, kako se ne bi pokorio ni jedome.“ Dubrovčani su se oslanjali na zaštitu Ugarsko-Hrvatskog kraljevstva, Svetе Stolice, Španjolske i Turške da bi održali potpunu samostalnost u unutrašnjoj i vanjskoj politici.

Još od početka 11. st. Dubrovčani su procjenjujući svoj zemljopisni položaj za razvoj trgovine između Istoka i Zapada, sklapali trgovačke ugovore s vladarima bližih i udaljenih gradova i zemalja i plaćali im danak za trgovačke privilegije i zaštitu. Oni su još davne 1365. god. sklopili ugovor s turškim sultanom Muratom, što znači 100 godina prije pada Carigrada i 140 god. prije osvajanja Bosne i Hercegovine. Sultan im je omogućio stvaranje vlastitih kolonija po čitavom carstvu i trgovanje sve do Crnog mora. Dubrovčani su, da izbjegnu prigovor zapadnih zemalja, već 1433. godine od Crkvenog sabora u Baselu ishodili privilegij za plovidbu i trgovanje Orijentom,

a 1434. odobrenje od pape da mogu trgovati sa svim islamskim zemljama. Trgo-vačku robu su prevozili svojim brodovima po čitavom Sredozemlju, a kasnije i po Atlantiku.

Dubrovnik ima vrlo dugu tradiciju udruživanja. Razvio je jaku dramsku umjetnost i omogućavao najraličitije vrste zabave. Dana 12.02.1682. u novo izgrađenoj kazališnoj dvorani održana je predstava prvog javnog dubrovačkog kazališta. Napisao ju je korčulanski vlastelin Petar Kanavilić a izvela amaterska skupina mladih plemića zvana „Nedobitni“.

U prvih pet redova u kazalištu sjedila je muška vlastela starija od 45 godina, iza njih mlađa vlastela a zatim građanski stalež. Ženske vlastelinke (vadike) sjedile su u većim ložama, a najuglednije pučanke zvane antuninke (pripadnice bratstva sv. Antuna) u manjim ložama. Nekim mlađim plemićima se nije svidjelo što su se i antuninke ogradile u ložama, pa su načinili javni izgred i porušili njihove ograde. Iz zapisnika istrage o tom javnom izgredu saznajemo točan početak (12. 02. 1682.) prve javne kazališne djelatnosti u Dubrovniku i u Hrvatskoj.

Predstave su se prije toga datuma održavale ili ispred Kneževa dvora ili u Vijećnici ili u salona dvoraca i palača. 1551. god. održana je u Vijećnici premijera komediografa Marina Držića „Dundo Maroje“. Ispred kneza, uzvanika, plemstva i pučana izvedena je 1564. god. predstava

Vlaho Bukovac: „Posvetiliše Abramovo“ Mavra Vetranovića, a zatim 1548. Držićev „Pomet“

Predstava pred i 1549. njegova „Tirena“, te 1628. Gundulićeva „Dubravka“.

Iz arhivske Kneževim dvorom građe je vidljivo da su u to vrijeme u Dubrovniku djelovale slijedeće amaterske skupine umjetnika: „Nedobitni“, „Razborni“, „Ujedinjeni“, „Smeteni“, „Hrabri“, „Plodni“ i „Veseli“.

Vlaho Bukovac:
Pred kneževim dvorom

Iz gornjega zapisa se vidi da su u Dubrovniku u ono vrijeme postojale vjerske udruge zvane bratovštine. Svrha njihovog osnivanja i postojanja bila je u tome da se skrbe za članove bratovštine. Dubrovnik je kao pomorski grad u srednjem vijeku bio izvragnut raznim bolestima koje su donosili pomorci i hodočasnici iz drugih zemalja. Zato su rad u bratovštinama i skrb za oboljele bili intenzivniji nego u drugim gradovima.

Umjesto podrobnog opisa rada u bratovštinama iznijet će ovdje primjer jednog dubrovačkog pučanina i dobrotvora Mihe Pracata iz kojeg se vidi što su stari Dubrovčani sve poduzimali u

ime svoga grada i svoga druženja.

U Dubrovniku je živjelo mnogo uglednika koji su svojim radom i djelom zadužili Dubrovačku Republiku ali je samo jednom čovjeku podignut spomenik i to zbog njegove socijalne i milosrdne djelatnosti. Bio je to pučanin Miho Pracat. Legenda kaže da je Pracat u trenutku razočaranja poslovним neuspjehom promatrao guštericu koja je dva puta pala pri penjanju uza zid i tek se u trećem pokušaju popela, pa je slijedeći njezin primjer i on krenuo ponovno na more i uz veliku upornost postigao uspjeh. Miho je već od svoje 10. godine života zaradio novac na brodu svoga Miho Pracat strica na kojem su ga zvali „mali od palube“.

Miho Pracat

Naslijedio je stričeve brodove i postao vrlo bogat. Pomagao je sirotinju i Republiku. Povod tomu bila su dva tragična slučaja.

Kao 18 godišnjak doznao je za vrijeme jedne plovidbe da je papinska flota zarobila sve stanovnike njegova Lopuda, muškarce prisilila da veslaju na galijama a žene i djecu prodala u ropstvo. Dvije godine kasnije i sam je dospio u venecijansko zarobljeništvo. Srećom je već za godinu dana bio oslobođen. Miho je u Dubrovniku razvio raznovrsne djelatnosti. Posjedovao je silan novac od kojeg je najviše trošio za otkup zarobljenih Dubrovčana. Gotovo cijelu svoju imovinu oporučno je ostavio u humanitarne svrhe i za otkup robova.

Jedna legenda opisuje njegov susret sa španjolskim carom Karлом V. koji se Mihi u audienciji htio zahvaliti, što je u vrijeme gladi u Španjolsku dopremio brod žita i time spasio narod od gladi. Miha su uveli u carevu sobu upravo u trenutku dok su sluge brijele vladara zaoigrnuta prelijepim ubrusom izvezenim zlatnim i srebrenim nitima. Kad mu je car predložio da sam odredi nagradu za svoje zaslужeno djelo, Miho je pokazao na taj ubrus i odgovorio: „Dovoljno sam imućan da ne tražim bogatstva; časti ne želim jer sam vladar na svojim brodovima; titule ne pitam jer sam građanin Dubrovačke Republike. Ali, neka mi Vaše Veličanstvo pokloni taj ubrus da ga čuvam kao uspomenu na Vašu milost“.

Dubrovčani su u vrijeme postojanja Republike razvili ogromnu humanitarnu djelatnost za oslobađanje robova u zemljama u koje su plovili. Iako je rimsko carstvo odavno propalo, robovlasnički sustav se još dugo

održao, najdulje u Brazilu do 1888. god.. Trgovina robljem na području Dubrovačke Republike ukinuta je 1400. godine. Zabranu prevoza robova dubrovačkim brodovima uslijedila je 1416. god.. Tom zabranom nije ukinuto i samo ropstvo. U kućama su se i dalje mogli držati robovi i ropkinje za vlastitu potrebu. Ropstvo je sasvim ukinuto tek potkraj 15. st.. Dubrovčani su izražavali veliku humanost u kasnijim vremenima u traganju, posredovanju i oslobađanju robova u zemljama Istoka i Zapada. Važno je reći da su Dubrovčani nerijetko davali zajmove za oslobađanje robova i da su među imućima skupljali novac za otkup robova.

Ivan Gundulić

Iste godine 1638. kad je u atriju Kneževa dvora otkrivena bista zaslužnom pučaninu Mihu Pracatu, umro je najpoznatiji plemič i najveći dubrovački pjesnik Ivan Đivo Gundulić. Njemu je podignut spomenik tek 1893. g. u vrijeme Austro-ugarske monarhije. Za podizanje spomenika Pjesniku Slobode,

koji je poeziju pisao na narodnom jeziku u Dubrovniku je 1893. god. osnovana posebna udružba za organiziranje veličanstvene proslave otkrivanja Gundulićevo spomenika. Postavljanje spomenika predstavljalo je izraz težnje hrvatskog naroda za oslobođenjem od tuđinske vlasti. Tom zgodom je organizirana najveća kulturna i nacionalno-politička manifestacija koja je ikad održana u Dubrovniku. Na prolazu se u Grad slila sva hrvatska politička i kulturna elita s mnoštvom pučana. Spomenik je postavljen na poljani koja i danas nosi njegovo ime: Gundulićevo poljana.

U Dubrovniku su živjeli mnogi pjesnici i pisci. Oni su gotovo uvijek bili osobe jake izražajnosti. Pisali su o onom što su čuli, vidjeli i doživjeli u svojoj okolini. Imali su sluh za puk, za njegovo mišljenje, ideje i tendencije i iste su doživljajno pretakali u pjesničke stihove. Živjeli su u neformalnoj udruži s pukom. Tako je to bilo i s Ivanom Gundulićem, Ivom Vojnovićem, tako je to i sa sadašnjim dubrovačkim pjesnikom Lukom Paljetkom. Gundulić je odraz jednog vrlo jakog nacionalnog življenja ondašnjega vremena. Nezaboravna je Gundulićevo Dubravka:

*O lijepa, o draga, o slatka
slobodo, dar u kom sva blaga
višnji nam Bog je do,
uzroče istini od naše sve slave,

uresu jedini od ove Dubrave,
sva srebra, sva zlata,
svi ljudski životi ne mogu bit plata
tvoj čistoj ljepoti !*

U Dubrovniku su sve do velikog potresa 1667. godine postojale udruge za sportsko-viteško natjecanje i održavalo se trčanje alkale. Prvi sačuvani zapisi o održavanju alkarskih natjecanja u Dubrovniku potječu iz 1383. god.. Za alklu je zapisano da ima više imena: prsten, kolač, kvintina i biočug. Ta viteška igra i pokladna narodna zabava održavana je većinom za poklade a ponekad i za feštu sv. Vlaha.

Dubrovački vitez

U starija vremena je natjecateljska sezona trajala tokom cijelog razdoblja poklada. Alkari su nastupali svakodnevno osim petkom, jer su se toga dana održavala vjećanja u Senatu. Pravilo je glasilo: tko triput u trku zahvati kopljem prsten, dobiva ga. Ponekad bi se stavljala po tri prstena. Alka se trčala samo pod maskama (zakrabiljeni trkači) i to na vlastitim konjima. Za pogodak se dobivala nagrada od 18 španjolskih reala, a zatim bi se kolač prnosio gradom uz zvuke bubenjeva i truba pred pobjednikom bez maske. Knez je financirao nabavu po-

kladskog prstena od srebra, a viteško društvo nabavu prstena za druge dane. Pobjednici su dobivali vrijedan prsten a ponekad i novac.

Ono o čemu se u najnovije vrijeme diskutira u berlinskim političkim i socijalnim krugovima ostvareno je u Dubrovniku već prije više od 700 godina: osnovana je državna udruga ili ustanova za skrb o siromašnoj, napuštenoj i vanbračnoj djeci pod imenom „RUOTA“ za spas nahočadi. Kontinuitet te socijalne djelatnosti očuvan je do današnjih dana. Još 1290. godine arhivska građa po prvi put spominje nahodište pri Samostanu sv. Klare kao privatne ustanove za zbrinjavanje napuštene djece. Dubrovački učitelj Filip de Diversis u svom djelu „Opis Dubrovnika“ navodi: „Mogao bi spomenuti i neka zakloništa, osobito ono u kojem se odgajaju nezakonita djeca, nazvano Dom milosrđa. Naime, pobožno je djelo hraniti i skupljati tu djecu da ih ne bi nemilostive majke nagnane stidom nevinu zadavile, što se događa u mnogim gradovima gdje nema takvog Doma milosrđa.“

U početku su se prihváćala i zbrinjavala napuštena a kasnije i vanbračna djeca. Svrha im je bila spriječavanje čedomorstva kao prilično raširene pojave u ono doba. Godine 1432. odlukom Velikog vijeća osnovano je nahodište Ospitale della misericordia sa svrhom da skuplja odbačenu djecu i siročad iz razloga „što su ta mala ljudska stvorenja bacana po raznim predjelima grada, gdje su umirala bez krštenja“. Odluku su prih-

vatila jednoglasno 123 nazočna plemića za koje se držalo da su bili očevi djece začete u izvanbračnim vezama s njihovim mladim sluškinjama primoranimi da udovoljavaju seksualnim prohtjevima svojih gospara i njihovih sinova. Donošenje djece u nahodište odvijalo se na strogo diskretan način: donositelj bi dijete položio na vanjsku polovicu drvene ploče zvane „ruota“ (rota=kotač, okretaljka) što je bila ugradena u prozor prizemlja, a zatim bi donositelj djeteta povukao zvonce postavljenog kod prozora, nakon čega bi službenici nahodišta okretanjem ruote donijeli dijete u kuću. Pri tome se nije moglo vidjeti osobu koja je dijete donijela. Danas je to kuća u Zlatarićevoj ul. br. 32-33 sa zazidanim vratima. Nahodište je financirala Republika a njime su upravljala tri plemića po godinu dana besplatno.

Dana 28.11.1785. Senat osniva sirotište „Conservatorio“ za žensku djecu u dobi od 8. do 11. godine života sa svrhom „zbrinjavanja i zaštite siromašnih djevojčica i pripreme za udaju ili službovanje“. U Dubrovniku je 1894. god. osnovano „Dječje zaklonište“ za mušku djecu bez roditelja iz siromašnih obitelji. I danas ta udruga djeluje pod imenom „Maslina“ i jedna je od najstarijih ustanova te vrste u svijetu. Zanimljivo je znati da u Dubrovniku od 1903. godine postoji organizirana državna skrb za djecu predškolske dobi: „Dječje zabavište“. Iste su godine časne sestre Službenice milosrđa otvorile privatni dječji vrtić a prije toga su postojala

neslužbena zabavišta specifičnog „dubrovačkog tipa“.

Ovdje valja reći da je jedna od najstarijih i najvažnijih socijalnih ustanova u Europi bila i ostala ljekarna Male braće. Osnovana je 1317. godine. Godine 1420. osniva se i druga ljekarna pri hospitalu Domus Christi, ustanove koja i danas postoji. Prvi hospital koji povijest spominje na dubrovačkom području je onaj iz 13. i 14. stoljeća koji se nalazio u sklopu lokrumskog samostana benediktinaca.

U 16. st. u Dubrovniku postoji čak 9 ljekarni s 74 domaća i strana ljekarnika. Vrijedan je posebne pozornosti i podatak da su od 1280. god. do potkraj 18. stoljeća u Dubrovniku registrirana 134 liječnika i 102 kirurga, a imena nekoliko onih

što su radili u Dubrovniku zapisana su u svjetskoj povijesti medicine.

I danas u Dubrovniku djeluju i rade mnogobrojne kazališne grupe i druge uduge.

Dubrovčani su zahvaljujući svojoj višestoljetnoj tradiciji navikli živjeti i raditi u udrugama. Dokaz tomu je i ona stara izreka „Kruha i igara nikad dosta“. Jedna od najznačajnijih i najjačih udruga danas je Festival Dubrovnik.

On iz godine u godinu okuplja mnogobrojne glazbene, kazališne i druge umjetnike iz čitavog svijeta na Dubrovačkim ljetnim igrama. A sve se to zbiva i događa na Placi ispred crkve Sv. Vlaha i oko kipa slavnoga junaka Orlando.

I na kraju ovoga članka usuđujem se ustvrditi da Dubrovnik i njegova Republika bez podrške njenih udruga i ustanova sa sigurnošću ne bi postigao onaj stupanj visoke civilizacije koji je Dubrovnik imao prije samog ukinuća Republike, a čiji su učinci vidljivi i djelotvorni još i danas, ne samo u gradu Dubrovniku, već i u povijesti hrvatskog naroda.¹

Piše: **Ivan Petrović**

Suosnivač i dugogodišnji član uprave Hrvatskog kulturnog društva Koblenz

Pogled na stari grad Dubrovnik, utvrdu Lovrijenac (desno) i otočić Lokrum

¹ Ivan Petrović, **ZNAČAJ I UČINKOVITOST DRUŽENJA NA UZORKU DUBROVAČKE REPUBLIKE**, 20. Obljetnica HKZ-Koblenz 1990. - 2010., str. 42-45.

Kultur für Lebenshilfe

Selbsthilfegruppe für Stoffwechselerkrankungen
Wiesbaden

LEHRREICHE TAGE IN DUBROVNIK

Schulungsurlaub mit Diabetesberaterin

Dubrovnik, die »Perle an der Adria« mit seiner grossartigen von einer vollständig erhaltenen Stadtmauer umgebenen Altstadt, ist immer eine Reise wert. Wenn eine solche Reise verknüpft ist mit einer Schulung für Diabetiker, dann darf man die sieben lehrreichen Tage, die wir vor Ostern dieses Jahres in Dubrovnik verbrachten, sogar als Urlaub bezeichnen. So empfanden wir das, wir 14 Teilnehmer*innen, die „ihren Diabetes“ meistern und die Ehepartner, die das verstehen und dabei unterstützen wollten. Das geht nicht ohne eine erfahrene, kompetente Diabetesberaterin, nicht ohne Janika Ernst von der Deutschen Klinik für Diagnostik Helios Klinik in Wiesbaden. Sie begleitete uns und unseren Diabetes von morgens bis abends, gab Rat und Hinweise, organisierte, unterrichtete und beantwortete all unsere Fragen – warum, wieso, weshalb?

Erstaunlich dass, bei der Planung dieser Tage wurde nichts auf uns Diabetiker zugeschnitten - weder das üppige Essen im Hotel, das wir aus dem umfangreichen Menüangebot selbst zusammenstellten, noch der Tagesablauf mit Ausflügen, Strandgymnastik oder ausgedehnten Spaziergängen.

Es galt, die richtig dosierte Insulinmenge zu verabreichen, Mahlzeiten, Bewegungsaktivitäten und Insulinwirkung zu koordinieren und gegebenenfalls ergänzende Kohlenhydrate zu sich zu nehmen.

Darüber Bescheid zu wissen und das umsetzen, dafür waren die Tage in Dubrovnik als Übungsfeld bestens geeignet. Das Ziel: Den

Diabetes nicht als belastende Krankheit empfinden, sondern bewusst mit ihm umgehen, um die Lebensqualität zu erhalten.

So lernten wir zum Beispiel, die in einer Mahlzeit enthaltene Zuckermenge ohne Waage abzuschätzen, eine Voraussetzung, um die zu verabreichende Insulinmenge für eine Mahlzeit zu bestimmen. Ohne Wissen, welche Lebensmittel in welcher Menge zehn Gramm Zucker enthalten und ohne einübende Praxis, die Zuckermenge des Essens auf seinem Teller abzuschätzen, geht das nicht. Wie gut, eine Expertin neben sich zu haben, die den mit leckeren Kartoffeln, Gemüse, Fleisch und Sauce beladenen Teller samt Nachtisch begutachtet und –

SCHULUNGURLAUB MIT DIABETESBERATERIN

<http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/aktivitaten/dubrovnik-2017/studijsko-putovanje-u-dubrovnik.html>

hoffentlich – zum gleichen Ergebnis der Zuckermenge kommt wie ich.

Welchen Einfluss hat Bewegung auf den Blutzucker? Wir erfuhren es bei unserem mehr als zwei Stunden dauernden Marsch über die massive Stadtmauer rund um die Altstadt von Dubrovnik. Sie trotzte schon 866 als uneinnehmbares Bollwerk einer fünfzehnmonatigen Belagerung der Sarazenen und hielt noch 1991 als Schutzwall gegen die Belagerung der jugoslawischen Armee stand. Diese Stadtmauer wurde von uns „eingenommen“, in friedlicher Absicht, gegen Gebühr öffnete man ihre Tore. Hinauf auf die Wehrtürme mit herrlichem Blick auf die rot bedachten, eng aneinandergedrängten Häuser und Kirchtürme des Stadt kerns, weiter kraxelten wir über schmale Wehrgänge und steile Treppen mit kurzer Rast, um weit auf das tiefblaue Mittelmehr zu blicken – in der Ferne zwei Segeljachten. Und die Antwort auf oben gestellte Frage? Es war anstrengend, der Blutzucker fiel kräftig ab (Pfeil senkrecht nach unten, etwa 50 mg/dl in einer Stunde) und es war gut, eine Flasche Saft oder zumindest paar Stücke

Traubenzucker dabei gehabt zu haben.

Essen ist nicht gleich Essen. Das lernten wir, als wir „Süßes“ bei Familie Ljiljanić selbst ein mediterranes Mittagessen zubereiteten. Es gab ein Mittagessen mit Muscheln als Vorspeise, Dorade samt Kartoffelsalat als Hauptgang, viel grünen Salat, Käseplatte oder leckeren Kuchen zum Dessert - Olivenöl und Weißbrot durfte nicht fehlen und natürlich auch das Glas Weißwein. Ich verrate Euch, es hat toll gemundet, zumal Eddy, unser

gelernter Koch, uns hilfreich über die Schulter geschaut hat, damit die Kochanfänger nichts Unrechtes anrichten. Und trotz des opulenten Mahls benahm sich unser Blutzucker recht anständig – der mediterranen Küche sei Dank. Mit vollem Magen trotteten wir zurück nach »Babin kuk (zur »Omas Hüfte«), dem Standort unseres Hotels, um eine mediterrane Siesta einzulegen.

Ein kleines Schiff brachte uns tuckernd zu drei der Küste vorgelagerten Inseln nahe Dubrovnik. Der etwas heruntergekommene Palmengarten, das geschlossene Kloster konnten sicherlich nicht als Reisehöhepunkt herhalten, allein die Schlendergänge am Strand und das klare, in vielen Blautönen schimmernde Meer blieben in Erinnerung. Und natürlich wiederum das mehrgängige mediterrane Mittagessen, dieses Mal zubereitet von einer ansässigen Fischerfamilie. Sehr urtümlich - wie etwa der frisch gefangene Fisch für unser Essen auf einer Schubkarre an uns vorbei angeliefert wurde oder wie zum Abschied mit heiserer Stimme, eine schrägen Quetschkommode spielend nach Klapa-Art zwei kroatische Volkslieder dargeboten wurden.

Wir haben wunderbare, erlebnisreiche Tage in Dubrovnik verbracht. Und zudem „so ganz nebenbei“ vieles erfahren über den „Diabetes“ – mehr noch: über meinen Diabetes, wie er sich bei mir verhält und wie ich ihn mit Insulin und Essen „füttere“, damit mir kein Leid zustoßt. So intensiv und praxisbezogen, wie wir das in Dubrovnik gelernt haben, ist das in einer Sprechstunde nicht leistbar. Dafür, Janika, meinen tiefempfundenen Dank.

Hans Körner

SCHULUNGURLAUB MIT DIABETESBERATERIN

<http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/aktivitaeten/dubrovnik-2017/studijsko-putovanje-u-dubrovnik.html>

Wie die Meditation unsere Zellen „repariert“, um die Folgen von Stress oder Angst zu lindern

Mit zunehmendem Alter lassen unsere Hirnfunktionen und unsere kognitiven Fähigkeiten nach. Dazu gehört auch die so genannte *fluide Intelligenz*, die für das Lösen neuartiger Aufgaben benötigt wird und mit dem Alter abnimmt. Eine Abhilfe verspricht die aktuelle Studie von Wissenschaftlern der Coventry-University und Radboud-University die gezeigt hat, dass Geist-Körper-Interventionen molekulare Reaktionen in der DNA umkehren können, welche Krankheit und Depressionen verursachen.

Meditation und Yoga wirken auch auf genetischer Eben gegen Entzündungen

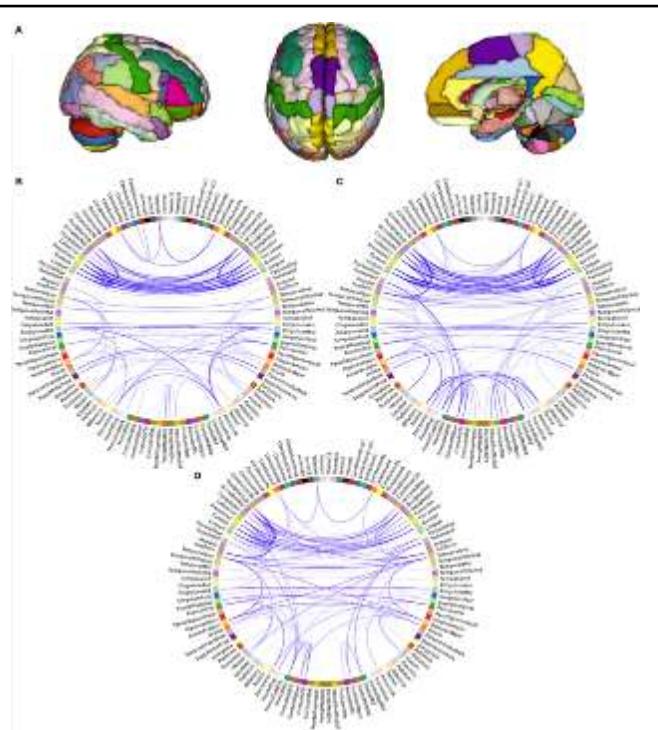
Kroatische Wissenschaftlerin, Ivana Burić¹ im *Zentrum für Psychologie, Verhalten und Leistung der Coventry-University* kommentierte: „Diese Aktivitäten verlassen jenes, was wir eine molekulare Signatur in unseren Zellen nennen, sie kehren den Effekt um, den Stress oder Angst auf den Körper haben würden, in dem sie verändern, wie unsere Gene ausgedrückt werden. Einfach gesagt, MBIs [Geist-Körper-Interventionen] veranlassen das Gehirn, unsere DNA-Prozesse auf einem Weg zu steuern, der unser Wohlbefinden verbessert.“²

Auch ein Team von Wissenschaftlerinnen und Wissenschaftlern der *Justus-Liebig-Universität Gießen (JLU)*, der *Charité in Berlin* und verschiedener US-amerikanischer Universitäten hat sich mit diesem wichtigen Thema beschäftigt. In einer Studie wurde festgestellt, dass die *fluide Intelligenz* bei Meditierenden weniger schnell abnimmt als bei Personen ohne diese Praxis, aber mit gleicher Bildung und einem vergleichbar gesunden Lebensstil. Die Ergebnisse wurden nun in der Fachzeitschrift „Frontiers in Aging Neuroscience“ veröffentlicht.³

Ausgleichende Aktivitäten wie Yoga und Meditation sind dafür bekannt, ein Gefühl von Wohlbefinden und Stressabbau zu befördern. Diese Befunde weisen darauf hin, dass Yoga und Meditation die negativen Effekte von Alterung auf Intelligenz und Gehirn verringern könnten.

Ein stressiges Erlebnis stellt den Körper auf einen *Flucht- oder Kampf-Modus* ein. Dieser Prozess löst auch die Produktion eines Moleküls aus, das die Genexpression reguliert, bekannt als Kernfaktor *NF-kB*. „*NF-kB* übersetzt Stress in der Körperzelle in eine Aktivierung von Genen, die Proteine Typs *Zytokine* produzieren, die aber eine Entzündung auf zellulärer Ebene verursachen. Während diese Reaktion vorübergehend nützlich ist, so kann, wenn der Stress lange Zeit dauert, es ziemlich schädlich sein und das Risiko von Krankheiten wie Krebs und Störungen wie Depressionen erhöhen. Es kann sogar den Alterungsprozess beschleunigen.

Das Forscherteam stellte jedoch fest, dass Menschen, die regelmäßig Geist-Körper-Interventionen (z.B. Meditation) üben, eine Verringerung der Produktion von *NF-kB* und verwandten *Zytokinen* zeigen. Dies wiederum führt zu einer Abnahme und Umkehrung der pro-entzündlichen Genexpression. Letztlich verringert sich das Risiko von entzündungsbedingten Körperreaktionen.

Visualisierung der Netzwerkerstellung. Aufteilung des Gehirns in 116 Regionen (A) Struktur von gewichteten funktionalen Netzwerken, eine repräsentative Kontrolle im Ruhezustand (B) und beim Yoga (C) sowie bei Meditation (D). Die Deckkraft von Linienfarben stellt die Stärke der Korrelation dar.

Quelle: Frontiers Aging Neuroscience, 22 April 2014 | <https://doi.org/10.3389/fnagi.2014.00076>

Eine Studienvorstellung mit praktischer Anleitung zur Meditation findet statt beim Treffen der Selbsthilfegruppe Kultur als Lebenshilfe am Donnerstag, den 21. September 2017 um 19:30 Uhr im Gesundheitsamt, Konradinerallee 11, 65189 Wiesbaden.

]] Red.

¹ <http://www.coventry.ac.uk/research/research-directories/researchers/ivana-buric/>

² <http://journal.frontiersin.org/article/10.3389/fimmu.2017.00670/full>

³ <http://journal.frontiersin.org/article/10.3389/fnagi.2014.00076/full>

Hrvatska čitaonica „Edvin Bukulin“
Susret, 14. lipnja 2017. godine

ZAŠTO NAM I DANAS TREBA POHVALA SREDNJOVJEKOVNOM DUBROVNIKU?

Susret Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu

Wiesbaden, 14. 06. 2017.

Redovni susret Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu (OMH-W) poslužio je za diskusiju i dogovor *Hrvatskim kulturnim zajednicama* iz Neu-Isenburga i Wiesbadena. Hrvatska čitaonica

„*Edvin Bukulin*“¹ postala je nakratko radionica u kojoj se s osvrtom na literaturu i književnu kritiku pokušalo odgovoriti na probleme današnjice. Najavljeni tema: **Društveni razvoj i kultura na primjeru Dubrovnika**, nije bila samo dobar povod nego i sadržajni koncept koji ukazuje na potrebu društvenoga rada.

Ivan Petrović, autor literarnoga priloga najavio je u svom tekstu za *Riječ* broj 51: *Spravom će se citatelj ... upitati što ima naša udruga i djelovanje u Hrvatskom kulturnom društvu s nekadašnjom Dubrovačkom Republikom? Može li nam ona i danas poslužiti kao uzor korisnog društvenog rada? Stari nam Dubrovčani svojim nekadašnjim sposobnostima, povezivanjima i stvaranjem Republike – kao okvirne zajednice – sa sigurnošću mogu i danas poslužiti kao uzor uspješnog i učinkovitoga društvenog rada.*²

Prema Petroviću, naglasio je Ivica Košak, predsjednik OMHW, Dubrovačka Republika

¹<http://www.hkz-wi.de/naslovna/hrvatska-citaonica.html> Pregledano 10.06.2017.

² Ivan Petrović, ZNAČAJ I UČINKOVITOST DRUŽENJA NA UZORKU DUBROVAČKE REPUBLIKE, 20. obljetnica *Hrvatskog kulturnog društva Koblenz*, 2010.

bila je skup dobro organiziranih ljudi u izgradnji svojih interesa i u očuvanju slobode. Smisao statutarnih knjiga³ iz 1272. godine nije se do danas izgubio. Statut je obuhvaćao regulativu za upravljanje Gradom, a njegovo težište su bile zakonske odredbe koje su uskladivale društveni život i rad. Primjena Statuta nije toliko ležala u autoritetu gradskog poglavarstva koliko u relativnom blagostanju građana. Uz zadovoljenje osnovnih potreba Dubrovčani su mogli odvojiti snagu i razviti zamašni kulturni život. Tako je 1551. godine u Gradskoj vijećnici održana premijera komediografa **Mari- na Držića** „*Dundo Maroje*“. Ovaj izvrstan primjer političke satire govori o visokom stupnju, ne samo građanske slobode, nego i samosvijesti kulturnih

³ Liber Statutorum Civitatis Ragusii: Puni tekst: hrvatski, pdf (175 KB) Pregledano 10.06.2017. na <http://hrcak.srce.hr/11710>

radnika. Posebice se to odrazilo u literaturi, književnim i dramskim djelima. Dubrovnik i njegova Republika bez podrške njenih udruga i ustanova ne bi postigao onaj stupanj visoke civilizacije, a čiji su učinci vidljivi i djelotvorni još i danas.

Gospodin Heinrich Schmidt, predstavnik uprave kulturne zajednice iz Neu-Isenburga, naglasio je potrebu komunikacije i diskusije, pa i rasprave u hrvatskom društvu kako bi se premostile podjele, te pristupilo sadržajnom formiranju zajednica. - *Iako je komunikacija našeg doba s tehničkog stanovišta puno lakša i pojednostavljena, ona za razliku srednjovjekovnih knjiga, poslanica, pjesmica/epigrama i govora, ostaje egocentrična. Putem novih medija, je utjecaj na javno mnijenje lakši i manipulativniji, ali zato ne i bolji.* – rekao je Schmidt i time naglasio važnost

Wiesbaden, 20. April 2017

Gesundheitsamt, Konradinerallee 11, 65189 Wiesbaden um 19:30 Uhr

Studienprojekt über die kulturellen Rahmenbedingungen von Gesundheit

Besuch in einer der ältesten Apotheke Europas.

Das Bewusstsein für kulturell geprägte Rahmenbedingungen spielt in der Arbeit der Selbsthilfegruppe schon immer eine zentrale Rolle. Die Herausforderung besteht darin, die Frage zu erörtern, inwiefern Kultur sich auf Wahrnehmungen und Erfahrungen hinsichtlich von Gesundheit und Wohlbefinden positiv auswirkt. Die Berücksichtigung des kulturellen Bewusstseins in der Lebensgestaltung stellt eine entscheidende Voraussetzung für die Entwicklung einer nachhaltigen allgemeinen Verbesserung von Gesundheit und Wohlbefinden dar.

poruke koju je napisao davne 1440. godine Filip Diversis¹.

Janika Ernst iz uprave radne grupe *Kultura kao životni oslonac /Kultur für Lebenshilfe*², navela je kako - težište rada udruge treba biti blisko vezano sa stvarnošću, a i s humanističkim konceptom zajednice. U primjeru organiziranog izleta u Dubrovnik, u proljeće 2017. godine vidimo ne samo potrebu, rekla je Ernst, nego i rješavanje konkretnih problema. *S provedbom projekta Kultura kao životni oslonac ostvario se za članove i prijatelje HKZ-OMH-Wi jedan primjer dobre prakse za očuvanje i sticanje dobre psihofizičke kondicije, te pokazalo kako učestvovanju u kulturnom radu ne završava s konzumnom dobrog i lijepog.* Likovna umjetnica **Jela Šare**, tajnica OMHW, istakla je kako: - *Aktivni rad na*

upoznavanju vlastitih mogućnosti, stvaralačkih sposobnosti, pa i potreba, doprinosi većoj samostalnosti i orientaciji u otežanim okolnostima (starenje u migraciji). *Učeni ljudi, nglasila je Šare, oduvijek su pretresali teme koje su ih zanimala ili tištale i utjecali na javno mnjenje.*

Na početku 15. st. muška populacija (djelomično i ženska) u Dubrovniku, za razliku od prigradske sredine, bila je

pismena. To je značilo osnovno poznavanje latinskog jezika i gramatike. Nekima je to bilo sasvim dovoljno priprema za poduzetništvo u međunarodnoj trgovini. Kako to nije dovoljno, ukazao je dubrovački trgovac i diplomat Benedikt Kotruljević koji je izravno napao "bezobraznike koji misle da trgovac ne mora znati latinski, retoriku i književnost"³.

Kotruljević izruguje trgovce koji se ne trude i ne žele učiti, smatrajući da bi oni, *uz trgovачke vještine, računanje, čitanje i crkvene zapovijedi, morali znati lijepo govoriti i pisati na latinskom jeziku da bi mogli uspješno ugovarati poslove, razgovarati sa strancima, družiti se s uglednim ljudima i razumjeti stvari (kršćanske) vjere.*

FILIP DE DIVERSIS

OPIS SLAVNOGA GRADA DUBROVNIKA HRVATSKI / LATINSKI

Predgovor, transkripcija i prijevod s latinskoga
Zdenka Janeković-Romer

¹ Filip de Diversis, *Opis slavnoga grada Dubrovnika*, priredila Zdenka Janeković-Romer, Dom i svijet, Zagreb, 2004., 216 str.

² <http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/> Pregledano 10.06.2017.

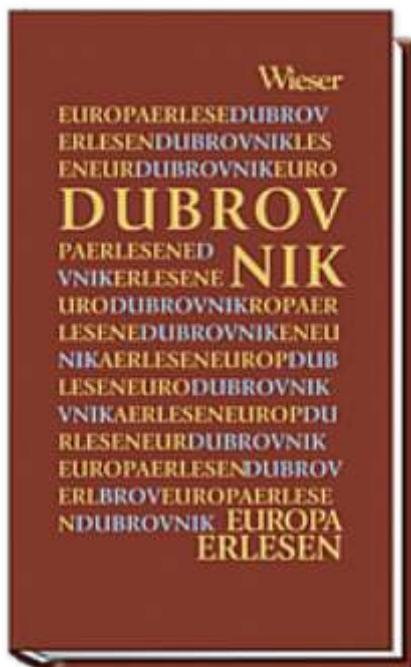
Ova ne samo povjesna nego i temeljna potreba ekonomskog razvoja danas se nalazi na razmeđu shvaćanja i primjene.

³ Benedikt Kotruljević, *O trgovini i savršenom trgovcu*. Dubrovnik: DTS, 1989: 93, 313-319, 325, 419.

Tako je doktorand **Milan Gerovac**, naglasio kako za društveni razvoj nije dovoljno razvijati sveučilišne karijere već stvoriti široku bazu zanatskog obrazovanja koja će, kao i u drevnom Dubrovniku, biti sposobna ostvariti proizvodnju i pružiti usluge.

Pregled razvoja grada-države nalazimo i stranoj literaturi.

Djelo ***Dubrovnik erlesen***¹ sadržava pedesetak navoda radova ili prijevoda na njemački jezik. U *Riječi* broj 47 objavljen je seminarski rad Lili Pritzkau na temu Dubrovnika u Europskoj literaturi: *Das freie Ragusa zwischen Historizität und Fiktion*², a koji je obrađen na Sveučilištu u Siegenu.

Ovaj znanstveni rad je nastao u okviru seminara: *Dubrovnik erlesen. Skizze einer europäischen (Literatur-) Geschich-*

¹ Inge M. Artl, ***Dubrovnik erlesen***, Lojze Wieser (ed.), Wieser Verlag, 2001.

²http://www.hkz-wi.de/rijec/Dateien/Rijec%2047_web.pdf
Pregledano 10.06.2017.

te, a koji je na Sveučilištu u Siegenu vodila docentica dr.

Marijana Erstić.³ Poseban poticaj na osmišljavanju sadržaja rada *Hrvatske čitaonice u Wiesbadenu* očekuje se od *Njemačkog društva za kroatistiku*.⁴ Cilj ovog društva je jačanje međusobne komunikacije i poticanje na studij i proučavanje hrvatskog jezika, književnosti i kulture na njemačkim sveučilištima, te kao doprinos unapređenju rada lokalnih hrvatskih udruga. Pozitivan primjer dobre suradnje predstavlja sudjelovanje dr. sc. Erstić, predsjednice *Njemačkoga društva za kroatistiku* u redakciji

časopisa *Riječ* u izdanju OMH u Wiesbadenu.

Tako da pored aktivnog i angažiranog rada u lokalnim zajednicama, organiziranje mreže hrvatskih društva za razmjenu, dijalog te dopunu programa društvenoga rada, treba postati naša trajna zadaća, glasio je zaključak susreta.

Ivica Košak

³<http://www.uni-siegen.de/phil/archiv/europaliterarisch/dokumentation/vortrag/?lang=de> Pregledano 10.06.2017.

⁴ Njemačko društvo za kroatistiku/ Deutsche Gesellschaft für Kroatistik osnovano je 31. ožujka 2007. u hrvatskom veleposlanstvu u Berlinu nakon što je održan III. skup njemačkih kroatista (III. Versammlung der deutschen Kroatisten). Za predsjednicu društva u 2017. godini izabrana je dr. Marijana Erstić sa Sveučilišta u Siegenu.

HRVATSKO - NJEMAČKI RELIGIJSKI RJEČNIK

Pavao Mikić, Mirko Gojmerac: HRVATSKO - NJEMAČKI i NJEMAČKO - HRVATSKI RELIGIJSKI RJEČNIK / RELIGIONSWORTERBUCH KROATISCH-DEUTSCH/ DEUTSCH-KROATISCH, Jastrebarsko, NAKLADA SLAP, 2011./2017.

Ugledni znanstvenici prof. dr. sc. **Pavao Mikić**, redovni profesor u trajnom zvanju Sveučilišta u Zadru, i prof. dr. sc. **Mirko Gojmerac**, redovni profesor Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, priredili su i objelodnili 2011. godine **Hrvatsko-njemački, a Njemačko-hrvatski religijski rječnik** u 2017. godini.

Svaki novo koncipirani suvremeno strukturirani rječnik, pa tako i ovi rječnici, predstavljaju (su)autorski pogled na vjerske slobode i religijski svijet različitosti u kojem živimo, a posebno od vremena promjene paradigme pogleda na svijet. Takove promjene donijele su Kopernikova revolucija, Darwino-vova evolucija i Freudova psihanaliza koje su u mnogome zaslужne za novi pogled na svijet, religiju, vjeru, vjerovanje i život u svim oblicima znanstvenog promišljanja. Posebno u religijskom djelovanju, u pogledu vjerskih sloboda i komunikacijskog povjerenja među narodima se totalno promijenio.

Ipak tek mali broj vjernika poznaje značenje pojedinih religijskih riječi, opće gledano, religijska pismenost je na relativno niskoj razini.

Ovaj rječnik polazi od razmišljanja da, onaj tko nešto stvarno razumije, to bolje i u

praksi primjenjuje. Vjera nije u biti primarno stvar razuma i znanja, nego svako djelovanje u vjeri i iz vjere iziskuje određenu dozu znanja o vjeri, vjerskim obredima, vjerskim obvezama i znanje o sadržaju religijskih riječi. Tko ne želi vršiti religiozne čine samo na vanjski način i mehanički, taj mora znati što radi, kako to radi i zašto to radi. Poznavanje sadržaja religijskih riječi omogućuje vjerniku pravilno i nadahnuto ispunjenje njegove službe glasio je zahtjev, a koji je već Matija Vlačić Ilirk postavio u svom legendarnom djelu *Ključ Svetog Pisma* (*Clavis scripturae sacrae*)¹ još u 16.

¹ Matthias Flacius Illyricus: »**Clavis scripturae sacrae**«, Johannes Oporinus, Eusebius Episcopius et Paulus

stoljeću. To Vlačićevu djelu u kojem se potvrdio kao tvorac protestantske hermeneutike i hermeneutike² uopće, zapravo je enciklopedijski rječnik hebreizama, koji je postao temeljnim djelom protestantskog tumačenja Biblije, i u kojem je ustvrdio da je "povijest temelj poučavanja" (*historia est fundamentum doctrinae*). Vlačić je naglašavao potrebu prevodenja svetopisamskih tekstova na narodne jezike, pozivajući se na ustaljenu praksu u hrvatskim (ili ilirskim crkvama) koje su i u njegovo vrijeme bogoslužje obavljale na narodnom jeziku.³

Ovi Rječnici iz naklade „Slap“ ne donosi samo značenje pojedinih religijskih riječi, već obuhvaćaju široko pojmovno područje religije, obrazlažući filozofski, lingvistički i komunikološki relevantne religijske pojmove i riječi na hrvatskom i njemačkom jeziku s izvornim

Quecus, Basel, 1567.

² **Hermeneutika** (grčki ἐρμηνεύω hermeneuo: "rastumačiti" ili "prevesti".) je znanost, doktrina, način ili vještina tumačenja značenja i/ili poruke (smisla) tekstualnog zapisa, govornog izričaja, umjetničke tvorevine ili obrasca ponašanja. Hermeneutika prema predmetu odnosno području na koje se odnosi može biti: tradicionalna, talmudska, biblijska, kur'an-ska, filozofska, znanstvena, apostolska, grčka, rimska, srednjeg vijeka i sl.

³ http://www.hkzw.de/kronika_hr/Tribina%20Ilirik%202011_web.htm

epistemološkim¹ opisom pojedinih značenja. Dvojezičnost ovih »Rječnika« predstavlja komunikološku i prevodilačku novost, u teoriji i praksi pisanja i publiciranja religijskih rječnika, a koja je prvi put prezentirana na našim komunikacijskim i jezičnim prostorima. Za sve riječi koje su sadržane u ovim rječnicima, prema navodu autora, sustavno je provedena komparativna pojmovna analiza za tri velike religije (kršćanstvo, islam i židovstvo).

Dakle, i onaj kome nije potreban njemački jezik, čitanjem ovog rječnika obogatit će svoje znanje.

Praktični i pregledani rječnici sadrže oko 10 000 pojmoveva iz suvremenog njemačkog i hrvatskog jezika, a navedeni su s nužnim gramatičkim podacima. Pojedine natuknice obuhvaćaju fraze, idiome i poslovice, a uzepta je u obzir i više značnost riječi. Dobar raspored jezične građe i primjerno pismo omogućavaju brzo i lako snalaženje. Dragovan je to priručnik ne samo na putovanju i u komunikaciji sa strancima, nego napose koristan pri učenju i radu.

Primjeri uz pojedine natuknice omogućuju lakše razumijevanje

**HRVATSKO-NJEMAČKI
RELIGIJSKI RJEČNIK**
RELIGIONSWÖTERBUCH
KROATISCH-DEUTSCH

NAKLADA SLAP

2011.

i primjenu u praksi. Preciznošću u određivanju značenja, uputama za upotrebu pojedinih riječi ovi rječnici će zadovoljiti mnoge stručne korisnike.

Zadaća ovih rječnika je da korisnicima posluži da upostave i grade nove mostove religijske moralnosti, idejnosti, povjerenja i nove religijske tolerancije.

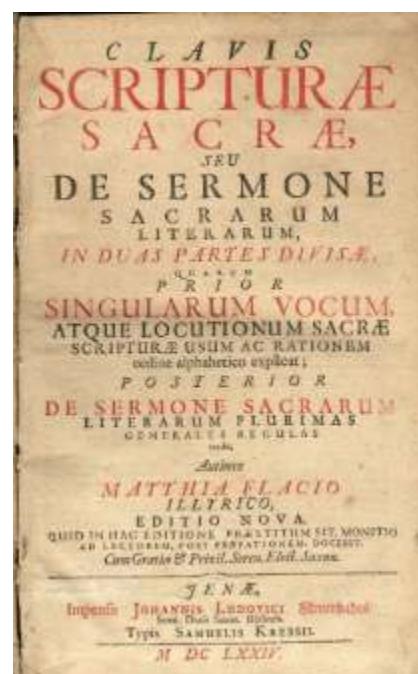
Leksička građa otvara nove umrežene mostove za ispravno religijsko razumijevanje, prevođenje i tumačenje religijskih pojmoveva u cilju ostvarivanja demokracije i vjerske tolerancije.

Jezično snalaženje u svakodnevni komunikativnom životu predstavlja onu interkulturnu komunikacijsku moć koja među religijskim skupinama (kršćanstvo, islam i židovstvo) vodi prema općem dobru, toleranciji u svim mogućim religijskim interkulturnim jezičnom različitostima među različitim narodima.

Rječnici predstavljaju i znanstveno kritičko propitivanje utjecaja vjerskih sloboda na religijsku komunikaciju i povje-

renje među narodima s aspekta upotrebe jezika u hrvatsko-njemačkom religijskom i znanstvenom diskursu.

Ivica Košak

Profesor hebrejskog jezika i teolog **Matija Vlačić Ilirk** govori u svom djelu *Ključ Svetog Pisma* (*Clavis scripturae sacrae*) kako čitati, učiti i proučavati tekst Hebrejske biblije ili Starog zavjeta. Po Matiji Vlačiću problemu nerazumijevanja religioznih tekstova kumovalo je nepoznavanje jezika, stila i gramatike, te unošenje grčkih filozofiskih značenja za važne teme kao što su grijeh, opravdanje, vjera, i milost. Vlačićeva glavna zamjerka na lošu filozofiju proučavanja *Svetoga pisma* jeste da su se ispravna tumačenja u tolikoj mjeri iskrivila da je narod počeo veličati biblijske proroke (svece?) i njihova djela te da su zaboravili na temeljnu poruku.

Red. []

Nakon predavanja o Ruđeru Boškoviću, tribina HKZ-a o drugom velikaru - Matiji Vlačiću Iliriku

Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden

**Hrvatska kulturna
zajednica Wiesbaden
priprema istoimenu tribinu
i 11. kolovoza ove godine u
Wiesbadenu**

Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden i njezin predsjednik Ivica Kosiak nastavljaju s nizom zanimljivih predavanja. Nakon nedavnjog predavanja o hrvatskom znanstveniku Ruderu Boškoviću u Wiesbadenu, danas (srijeda,

Hrvatska kulturna zajednica nastavlja sa zanimljivim predavanjima

**Institut za europsku
povijest u Mainzu
vodi prestižni odjel
za crkvenu povijest**

Placina Ilijny hrvatskom protestantskom teologu, povjesničaru, crkvenom povjesničaru i filozofu. Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden priprema istoimenu tribinu i 11. kolovoza 2011. godine u Wi-

MATIJA VLAČIĆ ILIRIK, MATTHIAS FLACIUS ILLYRICUS
Hrvatski emigrant u Europi 16. stoljeća

Matija Vlačić Ilirik (latin. *Matthias Flacius Illyricus*), filolog, teolog i povjesničar. Matija Vlačić rođen je u Labinu, 3. ožujka. 1520. Godine.

U ranoj mladosti ostaje bez roditelja te sa 16 godina odlazi na studij u Veneciju gdje se školuje kod Giambattiste Aegnatiusa, profesora klasičnih jezika. Na nagovor ujaka i liberalnog franevačkog provincijala Balda Lupetine¹ (koji će životom plati-

ti svoja uvjerenja - biti će osuđen od inkvizicije i zadavljen u laguni u Veneciji) odlazi 1. svibnja 1539. godine na studij u Basel., a preminuo u Frankfurt na Majni, 11. ožujka 1575. Njegova obitelj nosila je i prezime Franković a i Matija se je njime služio u početku po svojim europskim putovanjima. Školovao se u Veneciji i Baselu. Na Wittenberškom sveučilištu 1544. godine Vlačić postaje magistar slobodnih umijeća, te profesor hebrejskog i grčkog jezika. 1549. odlazi u Mageburg protestantski grad koji će u tridesetogodišnjem ratu biti spaljen i opustošen od strane hrvatske konjice predvođeno grofom Izolanim.² U Magdeburgu, središtu akcija protiv pape, cara te reformacijskih kompromista, Vlačić je samo 1550. godine objavio oko 35 spisa, a 1553. godine napravio je plan o izdavanju dvaju djela – kataloga

svih onih koji su se prije Luthera borili za istinu vjere, a protiv zabluda papinskoga Rima te kritičku povijest Crkve. Vlačić tvrdi kako reformacija 16. st. nije slučajna, iznenadna ili samonikla pojava, nego nastavak dugoga procesa borbe protiv pa-pinstva. Za boravka u Magdeburgu Vlačić je sa skupinom suradnika započeo rad na velkoj povijesti Crkve. Djelo pod nazivom *Ecclesiastica Historia, Centuriae Magdeburgenses*, kolokvijalno poznato kao *Magdeburške Centurije* monumentalan je pregled crkvene povijesti u 13 svezaka. Svaki svezak obuhvaća jedno stoljeće (lat. centum: sto), po čemu je djelo i dobilo naziv. *Centurije* su tiskane u Baselu u razdoblju između 1559. 1574. godine. Kada je 1556. dobio poziv za profesuru s dvaju njemačkih sveučilišta, jenskoga i heidelbergskoga, morao je prihvatiti Jenu (iako je preferirao Heidelberg), jer je to prije obećao saksonskim knezovima. Ipak, otpušten je sa Sveučilišta u Jeni 1561. zbog suprotstavljanja mjesnomu saksonskom(!) knezu, koji je prisvojio pravo da odlučuje o crkvenim stvarima, a zahtejavao je i da Vlačić ništa ne

² Prema opisu Fridricha Schillera, Magdeburg je bio spaljen 20. svibnja 1631., od strane vojske carskog zapovjednika grofa von Tillyja. Schiller u djelu *Geschichte des dreißigjährigen Kriegs* kaže: ... "Započela je scena ubijanja, za koju povijest nema riječi, a umjetnost nema kista ... Hrvati su se zabavljali, bacajući diecu u plamen ..." "

tiska što ne odobre on ili njegovi savjetnici. Vlačić ustaje protiv takve svojevrsne *protestantske inkvizicije* i pada u nemilost. Ostatak života proveo je u nekoj vrsti *predeuropske* migracije, tražeći za sebi i svoju obitelj sklonište. Postaje prognanik u više europskih gradova, nakratko u Antwerpenu, Frankfurtu na Majni, Baselu, Speyeru, a tek na Sveučilištu u Strasbourgu proveo je pet godina. Bio je na udaru saksonskih knezova i njihovih teologa. Optuživali su ga kao glavnoga krivca za teološke polemike.

Prozvan je uzročnikom nemira i sukoba među njemačkim staležima. Protjeran je i iz Strasbourg-a, a s cijelom obitelji sklonio se 1573. u samostan *Bijelih gospoda* (osnovan kao *Ordo Sanctae Mariae Magdalena de poenitentia*) u Frankfurту na Majni, gdje je umro u bijedi. Ne zna se gdje je pokopan!

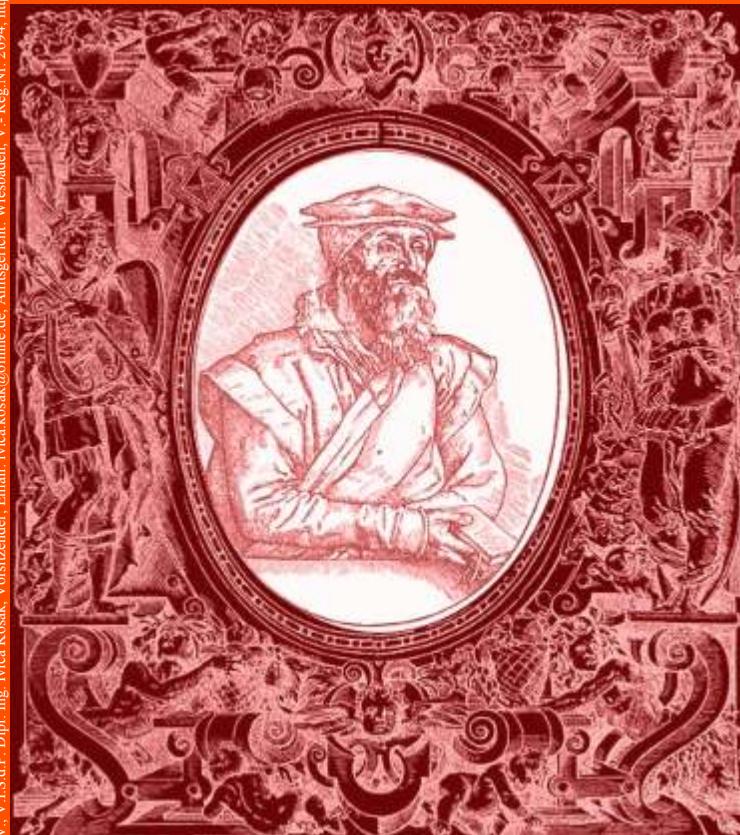
Progoni i nerazumijevanja dodatno su učvršćivali Vlačića u uvjerenju kako je prava istina sadržana u radikalnom protestantizmu, pa u svojim teološkim spisima strastveno zagovara izvorne ideje reformacije.¹ Napisao je dvjestotinjak radova, uglavnom na lat. jeziku. U najvažnijim traktatima *Clavis Scripturae sacrae*, *De peccato originali*, *De corrupto Ecclesiae Statu* i dr. ističe bit protestantskog učenja, a to je da zbog toga što je ljudska narav potpuno uništena *istočnim grijehom*, čovjek bez milosti koju je zaslužio *Isus Krist* ne može učiniti nikakvo dobro niti se *sám spasiti*.

¹ _____

<http://gutenberg.spiegel.de/buch/geschichte-des-dreissigjährigen-kriegs-3348/8> pregledano 2.9.2017.

lädt
zum Vortrag und Diskussionsabend ein
Matthias Flacius Illyricus

Referenten: Dr. Ante Bilokapić, OFM und
Mgr. Luka Ilić, evangelischer Pfarrer
Moderation: Ivica Košak, Dipl. Ing.

Kroatische Kulturgemeinschaft Wiesbaden e.V., V.I.S.d.P. Dipl. Ing. Ivica Košak, Vorsitzender, Email: ivica.kosak@online.de, Amtsgericht: Wiesbaden, V.-Reg.Nr. 2694, http://www.hkz-wi.de

**am Donnerstag,
den 11. August,
um 19:00 Uhr,
Holsteinstr. 15 A,
Wiesbaden**

Najzrelijie i najopsežnije djelo iz ostavštine Matije Vlačića Ilirika je djelo (*Clavis scripturae sacrae*, Strasbourg, 1567.), u kojem se potvrdio kao tvorac hermeneutike. To je zapravo enciklopedijski rječnik hebreiza-

ma, koji je postao temeljnim djelom hermeneutike uopće. Vlačić u "Ključu svetog pisma" postavlja tezu kako je "povijest temelj poučavanja" (...historia est fundamentum doctrinae...). Upravo ova povjesna konotaci-

ja čini Vlačića čini neosporivim začetnikom modernog tumačeњe poruke teksta – hermeneutike. Vlačić je na području stare protestantske hermeneutike preuzeo i produbio, zasade antikne retorike i višestruko ju iskoristio za svoja egzegetska razmišljanja o razumijevanju cjeline i dijela.

Izgleda kako je: za pojavu hermeneutičkog problema uopće karakteristično da je duljina morala da bude približena, stranost prevladana, most između nekoč i sad sagrađen. U tom smislu njezin trenutak bio je novi vijek koji je postao svjestan svoje udaljenosti od starijih vremena. Nešto od toga nalazilo se već u teološkom nastojanju reformatorskog razumijevanja Biblije i njegova principa „sola scriptura“.¹

Tumačenje poruke teksta je prema filozofu Gadameru, bezuvjetno usmjerena prema otkrivanju istine, i to ne formalne istine, koja se očituje u formalnoj i shematisiranoj logici, nego istine stvari o kojoj pojedini tekst govori. Hermeneutička refleksija dakle govori o istini stvari, koja je predmet istraživanja. Vlačića kao prvog osnivača (protestantske) hermeneutike zanima, iz svojevrsne pastoralne potrebe, razumijevanje Svetog pisma (*scripturae sacrae*) kao temeljnog problema tadašnjeg vremena. Predmet je, dakle, **istina stvari** koja je izražena u Svetom pismu, a koja može biti legitiman predmet hermeneutičkog istraživanja.

Gadamer ističe: *Kao što se prava retorika za nekog Platonova*

¹ Ivica Košak, *Theologe der Sünde und Gnade Der Radikalisierungsprozess in der Theologie von Matthias Flacius, Buchbesprechung*, RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 47, 2015.

učenika ne može rastaviti od znanja o istini stvari (rerum cognitio), a da se ne potone u apsolutnu ništavnost,isto je tako za interpretaciju tekstova sama po sebi razumljiva pretpostavka da tekstovi koji se žele protumačiti sadrže istinu o stvarima. A to je bila vjerojatno već za najstariju obnovu retorike u humanističko doba, koja je uočastalom imala za ideal imitaciju, nesumnjiva samo-po-sebi-razumljivost. To vrijedi u potpunosti i za okretanje prema hermeneutici koju istražujemo. Jer kod Melanchtona, kao i kod prvog utemeljitelja protestantske hermeneutike Vlačića Ilirika, predstavlja uopće teološka kontroverza o razumljivosti Svetog pisma motivirajuću osnovu.²

Dakle, radi se o sadržaju vjerskog (i filozofskog) teksta, njegovoj istini koja nije neki sadržaj izvan teksta i koja se ne može tako dogmatski shematisirati, a da se ne promaši poruka. Vlačić, filolog i humanist ostvario je metodu hermeneutičkog razmišljanja i uspio je osigurati luteranski princip *sola scriptura* protiv napada tridentinske teologije i njezinog razumijevanja tradicije kao metodu vrednovanja (vjerske) poruke. Kao humanistu, Vlačiću je pak bilo važno naglasiti da se opasnost za razumijevanje Svetog pisma krije u humanističkom stilskom idealu ciceronijanizma, tj. oponašanju Ciceronova govorničkog umijeća kod *pučkih propovijedi*.

Teškoće u razumijevanju Svetog pisma Vlačiću su poznate i Vlačić ih nabrala, ali te teškoće nisu prvenstveno jezične i formalne prirode (zabavljanje pub-

like!), nego prije svega sadržajne, kojoj se pojedinac osobno otvara i prihvata je ili ne prihvata. Tek hermeneutička refleksija može, svojom sadržajnom istinom, upozoriti na pravu vrijednost, otkriva Vlačić. Čovjeku je, prema humanisti Vlačiću, Sveti pismo nešto **strano**, i tu **otuđenost** on mora prevladati ako ga se želi razumjeti.

Ova **otuđenost** (stranost) je i za suvremenu filozofiju (i.e. Gadamera) nešto mnogo dublje, nego što je to stranost teksta, jezika, duha vremena ili izražajnih oblika. Centralni motiv protestantizma je prepoznat kao suprotnost zakona i milosti. Iako su ova dva pojma bitno teološke naravi, Vlačićeva filozofija postavila je opće hermeneutičko pravilo, ili prema Gadameru: Stvar se olako shvaća ako se zbog tog dogmatskog interesa (kod Vlačića, op. prev.) ovdje utemeljena hermeneutika sama naziva dogmatskom. Istina je da ona želi služiti identitetu kršćanske vjere i prihvaćanju evanđelja. Ali ona unatoč tome ostaje u principu čisto hermeneutički napor.³

Dakle put racionalne spoznaje, kako ga je tumačio fizičar, filozof i pisac Ivan Supek u drugoj polovici ili bolje rečeno, na kraju 20. st. Izvořište Supekovog humanizma proizlazi iz oduševljenja poezijom hrvatskog humanista iz vremena poslije Matije Vlačića: Janusa Pannoniusa, *primasa* Ivana Viteza te Marcusa Antoniusa. Prema Supeku: *hrvatski su humanisti na ugroženim granicama i u europskom metežu uspostavili moralno, pravedno obzorje koje će*

² Hans Georg Gadamer, *Rhetorik, Hermeneutik und Ideologiekritik*, Hrs. J. Habermas i J. Taubes, Frankfurt 1971, S. 62.

³ H. G. Gadamer, *Rhetorik und Hermeneutik*, S. 157.

i dalje osvjetjavati najbolje društvene pokrete.¹

Promatrajući stvarnosti ili poruku o stvarnosti mi uvijek unaprijed imamo neko mišljenje o njoj, inače nas ne bi zaokupljala. Počnemo li istraživati, onda ne možemo (smijemo) tvrdoglavu ostati kod vlastitog uvjerenja ako želimo razumjeti i ono drugo. Pa iako ni svoje mišljenje ne smijemo zaboraviti, jer bi inače postali izloženi mogućoj manipulaciji drugog mišljenja, teksta ili osobe. Ako nekoga slušamo ili nešto čitamo, ne trebamo zaboraviti vlastita preduvjerenja o sadržaju i vlastita mišljenja. Hermeneutika, preispitivanje poruke traži otvorenost za mišljenje drugih ili za sadržaj teksta. Preispitivanje spoznaje, razumijevanje, u pravili je suprotstavljen vlastitom preduvjerenju, a koje dosljedno i tvrdoglavu nijeće druge argumeante. I današnja filozofija po Gadameru nije bezgranično, nego ograničeno znanje, ali i ta skeptična pozicija, koja odbija skupnu istinu i prihvata samo individualna *razmišljanja*, ne će moći dugo potrajati, jer ona se ponaša kao da je svaka neutralna pojedinačna pozicija moguća, jer svaki pojedinačni život, polazi od traženja istine.

To traženje istine, naravno, ostvara se dijalogom. Otvarajući se prema drugome, dokazujemo da nismo pali u ograničenost, kaže Gadamer: *Saslušajmo pažljivo onoga koji stoji pred nama! No i u dijalu se može zapasti u nesporazume ili u razgovoru skrenuti i govoriti u vjetar*

a da te sugovornik nije ni čuo, a kamoli razumio.²

Upravo u toj dijalektičkoj otvorenosti, koju Gadamer pronalazi kod Vlačića, leži ključ za razumijevanje našeg humaniste iz 16. st. Vlačić se bavio isključivo *Svetim pismom* kao predmetom svog hermeneutičkog rada, ali to ne znači kako njegovo hermeneutičko nastojanje nema opće hermeneutičku vrijednost u filozofskoj struci. *Sveto pismo* kao i drugi tekstovi sastoje se od literarnih cjelina koje za svoje razumijevanje zahtijevaju opsežan filološko-logičko-gramatički aparat koji je prožet i produbljen općim spoznajno teoretskim principima. Vlačić je te principe duboko proučavao, proširivao i korektno primjenjivao na svoj konkretni predmet istraživanja - *Sveto pismo* i pri tom stekao izvjesno pravo da ga se i danas naziva prvim utemeljiteljem herme-neutičke autorefleksije, razmišljanja o hermeneutici kao hermeneutici i njezinim principima kao prepostavci korektnog pristupa tekstu, principima koji će postati uvaženi tek kasnije (u dvadesetom stoljeću) važiti kao izgrađeni, što znači upotrebljivi. Naoko dogmatiski pristup Vlačića u hermeneutskom istraživanju se lako relativira ako suprotstavimo autorefleksiju u dijaluču nasuprot historicizmu tridentinske ukočnosti, koja se pokazala nezainteresirana za traženje istine i u tradiciji tražila (svoje) pravo.

Ovakav pristup Vlačićevoj spoznajnoj teoriji predstavlja našeg humanista kao znanstvenika koji je otvoren traženju novog, adekvatnog rješenja metodom hermeneutičke autorefleksije,

¹ H. G. Gadamer, *Rhetorik und Hermeneutik*, S. 153., prema izvorima za radionicu: http://www.hkz-wi.de/kronika_hr/Tribina%20Ilirik%202011_web.htm pregledano 2. 9. 2011.

nasuprot konzervativnog pristupa, a koji ustraje u tvrdnji da je tradicija već sama po sebi pozitivni odgovor.

Vlačić je s ponosom isticao svoje podrijetlo, a zavičaja se sjećao s toplinom, o čemu govori i njegov izraz *Istria mea dulcissima patria*.

Pripisuje mu se autorstvo dvaju polemičkih spisa na hrvatskome, na ikavskoj čakavštini: *Razgovaranje meju papistu i jednim luteranom*, 1555. i *Katekismus hrvatski* (Crobatisch, tiskan na glagoljici 1566. godine).³

Ivica Košak,
Idstein/Ts., 2011.

Die **Hermeneutik** wurde in der antiken Philosophie bereits angewendet.

Die Hermeneutik (von altgriechisch ἐμυηνεύειν *hermēneuein*, erklären, auslegen, übersetzen) ist eine Theorie über die Auslegung von Werken und über das Verstehen. Die Kunst der Weissagung erkundete die verborgene Bedeutung eines Objektes und wurde Mantik (*μαντεία*) genannt. Die Interpretationslehre beschäftigte sich mit der Bedeutung hinter den offensichtlichen Bedeutungen. So wurde bei der Exegese (ἐξήγησις *exēgesis* = Auslegung, Erläuterung) der Werke Homers zunächst die Bedeutung der Wörter und der Sätze kommentiert. Erst auf einer tieferen Ebene ging es darum, die allegorische (ἀλληγορεῖν – etwas anders ausdrücken) Bedeutung zu diskutieren und auszulegen.

Wir sind in eine Welt von Zeichen und in eine Gemeinschaft eingebunden, die eine gemeinsame Sprache benutzt!

³ Usp. Ivan Supek, *Teorija spoznaje*, JAZU Zagreb, 1974.

Sajam knjiga u Frankfurtu

Sedam veličanstvenih hrvatskih književnika

Pod motom "Oni dolaze..." osvojili su Njemačku

Oni su sjajni promotori hrvatske književnosti u svijetu, nove nade na književnoj sceni MARIJANA DOKOZA

Hrvatski štand prostire se na 48 metara četvornih i mjesto je susreta književnika, uglednika iz svijeta knjige, ali i popularnih diplomata.

Hrvatski nacionalni štand na Međunarodnom sajmu knjige u Frankfurtu koji se održava od 19. do 23. listopada 2016., nalazi se u Hali S.O., štand D-123 i prostire se na 48 metara četvornih. Tema nastupa Hrvatske je prezentiranje i promocija novih (mladih) nade hrvatske književne scene jer organizatori smatraju da je nužna popularizacija mladih autora koji svojim, već objavljenim djelima i nagradama, dokazuju kako hrvatska književna scena ima budućnost, a na nama je pružiti im priliku za predstavljanje na inozemnoj sceni. Drugog dana Sajma s tim mladim nadama su se družili gosti hrvatskog štanda.

Druženje s izdavačima

Predstavljeni su pod motom „Oni dolaze - 7 veličanstvenih mladih autora“. Tako su o svojim djelima tog dana u službenom programu govorili Lea Brezar, Ingrid Divko- vić, Katja Grcić, Zoran Antičević. U večernjim satima upriličeno je druženje s mladim hrvats-

kim autorima - novim nadama literarne scene!

Okupljeni su kroz razgovor s njima imali priliku upoznati njihova djela, te se družiti s njihovim izdavačima. Posebnu pažnju okupljenih je zaintrigiralo djelo „Muška svinja i dvadeset očajno ljubavnih“, autora Ivana Jozića. On je pojasnio kako je zapravo riječ o ljubavnom romanu, o odnosima između muškarca i žene, predrasudama o njihovoj nemoći uloga- ma koje smo u ljubavničkom odnosu skloni umišljati, prepoznavati ili zauzimati. Parafrazirajući naslov slavne Nerudine zbirke, ponudio je koordinate svijeta u koji poziva, što znači humor, književnost i pripadajuće joj dijaloge.. Zanimanje je izazvao i roman mlade karlovačke spisateljice Bojane Meandžije - *„Trči! Ne čekaj me...“*.

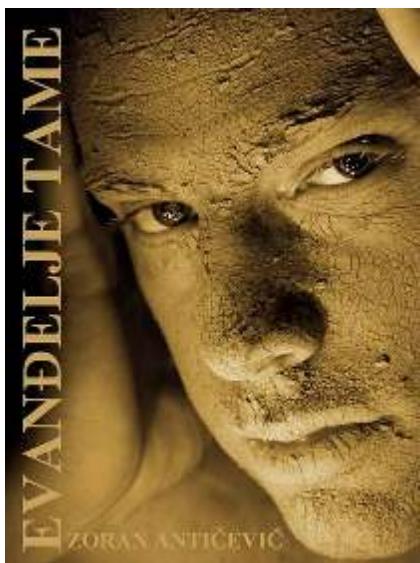
Riječ je o autobiografskom romanu djevojčice u Domovinskom ratu - tada trinaestogodišnje Karlovčanke koja je dio zapisu koji su se našli u romanu zapisivala u prvim ratnim danima u vlažnom podru-mu na drvenim letvica-ma drvarnice u svojoj zgradici, gdje se i danas mogu vidjeti. Autorica je opisala četiri godine straha, patnje, ali i

rođendane, prve ljubavi, tulume i slavlja u teškim ratnim danima, a sve to iz perspektive djevojčice na ulazu u tinejdžersko doba dirljivo su i potresno štivo koje bi trebao pročitati svaki Karlovčanin - oni stariji sigurno će prepoznati i vlastite osjećaje iz tog doba, oni mladi, koji su rođeni nakon Domovinskog rata, kako bi upoznali svoj grad u najtežim vremenima u njegovoj povijesti.

17 hrvatskih nakladnika

Hrvatska na Sajmu nastupa u organizaciji Ministarstva kulture Republike Hrvatske i udruge Brod kulture iz Zagreba. Uz gore navedene autore Hrvatska će na ovogodišnjem sajmu, u sklopu teme Hrvatska: povijest, kultura, život, predstaviti produkciju sedamnaest istaknutih hrvatskih nakladnika te mlade autore među kojima su Zoran Antičević, Ružica Aščić, Katja Grcić, Ivan Jozić, Valent Pavlić, Iva Tkalec i Borna Vujčić. Susretu su među ostalim nazočili veleposlanik RH u Berlinu Ranko Vilović i konzul RH u Frankfurtu Vladimir Duvnjak.

Marijana Dokoza
FRANKFURT

Evangelje tame

Autor: **Zoran Antičević**

Godina izdanja: **2014.**

Nakladnik: **Matica hrvatska ogranaak Pula**

Broj stranica: **160**

ISBN: **978-953-6237-37-1**

Roman "Evangelje tame" Zorana Antičevića našao se na policama nekoliko vodećih trgovачkih centara, a na nekim je mjestima uvršten i među hit naslove. Ovaj spisateljski i marketinški uspjeh mladog porečkog književnika bio mi je povod za susret i kratki razgovor u povodu promocije romana "Evangelje tame" na Hrvatskom standu Sajma knjiga u Frankfurtu 2016. godine.

Da, odgovorio mi je Zoran Antičević na pitanje o tiraži romana, knjiga je tiskana u 5000 primjeraka i gotovo je rasprodana! Ovaj podatak svrstava roman "Evangelje tame" u hit produkte hrvatske literarne scene u 2016. godini i uspješnica je i za izdavača – Ogranak Matrice hrvatske u Puli.

U naslovu je izražen „oksimoron“ kao snažno stilsko sredstvo za intrigantno opisivanje iracio-

nalnih stanja i složenih situacija. Naglašena suprotnost u konstrukciji naslova izaziva specifičan izazov, koji se ne može previdjeti. Naizgled, jednostavna konstrukcija najavljuje složeni proces radnje sažetoj u priči na manje od 160 stranica. Antičević tu spaja dva nespojiva pojma, kako bi se skrenula pozornost na nešto, izreklo ono što je u suštini poznato, ali u svakodnevnički mu ne pridajemo puno pažnje: „**krizi identiteta**“.

Autor ovim romanom, onako usput, u oksimoronskoj sintagi koja izaziva utisak ironije i humora, nastoji prikazati kontroverzna pitanja suvremene znanosti. Ipak, znanstvena osnova je slabo. Astrofizički pojmovi su ostali stilski ne uklopljenu u priču romana, djeluju ne uvjernljivo. Složene znanstvene teorije su nedopustivo pojednostavljene. Autor romana ne može očekivati da će čitatelj svojim znanjem nadopuniti praznine i nedorečenosti. Znanstvene fantastika ne zahtjeva korektan opis složenih, fantastičnih strojeva, ali jednostavna pozajmica pojmoveva iz kabineta teorijske fizike nije samo jeftin trik nego i usluga primitivnom poimanju. Zoranova priča je roman koji govori i o „**krizi identiteta**“. S

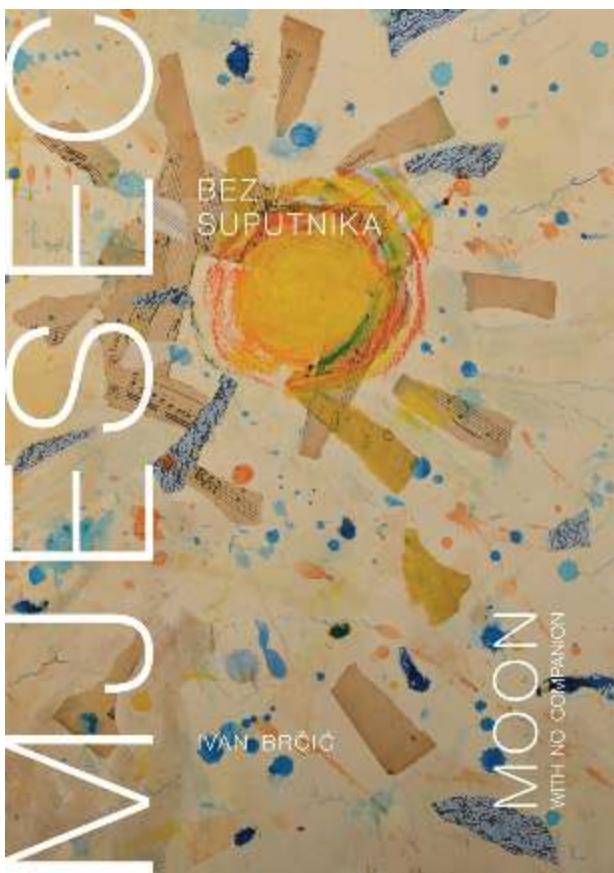
time da kriza identiteta ovdje nije tinejdžersko razdoblje, nego suočavanje s nestankom osobne integriranosti kroz krizo razdoblje života (uništenja, općeg rata). Glavni junak pod statusom difuzije identiteta osjeća kako više nema svoje mjesto ili ulogu ovom svijetu i tek kao u osobnoj ljubavi pronalazi put spoznaje. Ali i tu ostaje autor nedorečen. Ljubav glavnih protagonisti je svedena na usputni seks opisan kao ono

kad se braco i sestra igraju doktora. A da su tu rado o bogovima i polubogovima antičkoga doba, dakle uloge koje nose višeslojnu mitsku poruku, ostaje tematski neiskorišteno. To je slaba ocjena za roman od 150 stranica koja je prema autoru nastajao u dugom razdoblju. Knjigu nije lako čitati. Stilski ona pruža dojam nedovršenosti. Zahvat u riznicu antičke mitologije mogao bi uputiti na visoke ciljeve koje autor ne uspijeva ostvariti. Sadržajni doprinos romana je ispod jednostavnih zahtjeva beletristike.

Očekivanje razine solidnog barem jednog pretraživanja u internetu, ostalo je neispunjeno. Žanr znanstvene fantastike je složen, višeslojan, ponekad i trivijalan. Ali masakr za masakrom, stranice usiljenih monologa i naizgled brzopleto sročeni pogовор pružaju dojam nedovršenosti, nedorečenosti. Cijena od 10 HRK na policama diskont-lanaca je marketinški trik, kao i možda sam naslov, ali istovremeno to nije dobar potez, nego teški udarac u pokušaju da se dobra literaturi učini pristupačnim. Iako desetak kuna nije puno, u sljedećem pokušaju će ipak svaki kupac razmislit da li mu je potreban i taj mali izdatak za proizvod koji ima samo eto, zanimljiv naslov.

Prisutnost romana na Sajmu knjiga u Frankfurtu opravdana je jedino izrekom dr. Srećka Lipovčana, dugogodišnjeg voditelja Hrvatskog štanda na Sajmu knjiga u Frankfurtu: „*I loše knjige imaju svoje opravdanje*“!

Ivica Košak
Ogranak Matice hrvatske u Wiesbadenu

BRČIĆ, Ivan**MJESEC BEZ SUPUTNIKA
= MOON WITH NO COMPANION***/Ivan Brčić: [ilustracije Vatroslav Kuliš].*

Impresum Zagreb : Sandorf, 2016. -

Materijalni opis 177 str.: ilustr. u bojama ; 21 cm

Napomena: Posebno izdanje, stihovi usporedo na hrv. i na engl. jeziku.

Ovitak Kuliš, Vatroslav (ilustrator)

UDK 821.163.42-1

HRVATSKA KNIŽEVNOST

ISBN 978-953-7715-85-4

Jezik hrv/en

Zbirka poezije 'Mjesec bez suputnika' mladog pjesnika Ivana Brčića, u izdanju nakladičnog poduzeća „Sandorf“, Zagreb, 2016.

Ivan Brčić rođen je u 1980. u Zagrebu, u kojem živi i radi. Objao je knjigu poezije Plavi kamen – Blue Stone, 2010. godine u Nakladi Stih. Ovdje predstavljamo njegovu drugu knjigu.

Ivan Brčić se predstavlja kao izraziti modernistički lirik koji svoje alegorične slike brusi i cizelira do usijanja.

Ivan Brčić piše stilom koji će zanijeti čitača s porukom ljepote i finoće koju nam Ivan pokušava proslijediti.

Književnik i urednik Sead Begović u pogоворu knjizi definirao je Brčića kao neizlječivog modernog lirika. Piše da će Brčić odoljeti *“ništavili te da će njegovo silaženje u poetsko ‘sebe’ svakako preživjeti”*.

“...Na sceni su takozvane “zamjenične igre” u kojima vlastiti jezik postaje absolutna svijest iznove i otkrivene slobode sa snažnom mjerom etičko estetske angažiranosti spram prostora i vremena. Pjesnik je naprsto profinjeni stilist koji neposredno potvrđuje gospodstvo stila, bez fragmentarne raspršenosti, ali, ipak uvijek u skrovitim maštalačkim (jezičnim) performancama i prefiguracijama...” Čitanje ovih pjesma je estetski užitak, radost. Doživljaj stvarnosti, kako ju predstavlja Brčić, nije samo ekspresija emocionalnog bića nego i očitovanje doživljaja humanizacije i dehumanizacije svijeta.

Zbirku predstavljamo s jednom jedinom pjesmom, a ipak ona će djelovati kao cijeli univerzum. *Duša svemira. Kao da smo otvorili su se tajna vrata. I ne treba nam više. Tek slutnju ljepote.*

A kao posebnost izdanja, ugodno je iznenadenje engleski prijevod Slobodana Drenovca.

Knjiga poezije mladog pjesnika Ivana Brčića 'Mjesec bez suputnika' ilustrirana je radovima slikara Vatroslava Kuliša.

Preljepa Kuliševa naslovница kao da vas nagovara da je otklopite.

Red. []

SOUL OF THE WORLD

I listen to hushed voices
as a reward, as a delight,
in anticipation of gentle hands,
a word of reason, word of salvation,
awaiting the passions to go away.

From depths, from heights,
from the tired, the misunderstood,
the lonesome, the abandoned,
come voices of gaudy fanfare
swaying us from afar, tormenting us,
for butchers, debauchers
they are the voice of justice avenger.

Do they bring reconciliation,
order,
serenity, hope and forbearance,
premonitions,
hastiness,
new silences;

A tongue-tied silence falls upon the Soul of the world.

From depths, from mountaintops
come voices, come voices...
yet nowhere are the messengers.
Only a wind grasps my soul
as it grins its tyrannical laughter.

DUŠA SVIJETA

Osluškujem glase tihe
k'o nagradu, k'o nasladu.
Očekujem ruke nježne,
riječ razuma, riječ spasa.
Čekam kad će strasti proći.

Iz dubina, sa visina,
od umornih, neshvaćenih,
usamljenih, napuštenih,
idu glasi talambasi
daljinom nas njišu, muče,
za krvnike, razvratnike
glas su pravde osvetnice.

Nose li nam pomirenja,
naređenja,
spokoj nadu i strpljenje,
slutnje,
hitnje,
šutnje nove;
Mukom muči Duša svijeta.

Iz dubina, sa planina,
idu glasi, idu glasi...
Glasonoše nigdje nije,
tek vjetar mi dušu stisko,
i tiranskim se smijehom smije.

Ivan Brčić, Zagreb, 2016.

Engl. prijevod: Slobodan Drenovac

U organizaciji **Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu**, a u povodu *Interkulturalnog tjedna* u Idsteinu, 2016. godine predstavljena je knjiga Rudolfa Ujčića: *Istarske čakavske dijalektološke teme*.

Rudolf Ujčić

ISTARSKE ČAKAVSKE DIJALEKTOLOŠKE TEME

MH Pula, 2015.

Predstavljena je rijetka, ali vrijedna knjiga

Ivica Košak, predsjednik Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu
uručio je knjigu Ani Kramarić i Ivani Livaić, nastavnicama
Hrvatske nastave u Hessenu

Predsjednik ogranka, Ivica Košak opisao je knjigu kao izrazito zahtjevnu za uređivanje zbog toga što je valjalo ispravno složiti sve te naglaske u računa-ru, a što i pored suvremenih alata predstavlja obiman posao. Svako poglavje ima puno primjera iz kojih vidimo i neke običaje, kulurološke stvari i nije tu samo riječ o govoru. Tako da je to vrijedna knjiga i svaki ljubitelj lokalnih govora je zahvalan za postojanje takvog djela.

Čakavski hrvatski književni jezik nije bio homogen i eksplizitno nor-

miran književni idiom, nego su se u njemu očitovale različite dijatopiske varijacije, premda nisu sve ostvarene jezične značajke bile ravnopravne. U starohrvatskoj su se književnoj čakavštini odrazile neke značajke koje nisu postale ravnopravne drugim mogućnostima i nisu postale opće značajke književne čakavštine.

Kretanje po rubovima negdašnjega predmigracijskoga čakavskoga govornoga područja potvrđuje negdašnje prostiranje hrvatskoga čakavskoga književnoga jezika izvan granica današnje čakavštine, odnosno uporabu čakavštine na nekoć većem području od današnjega. Mnoge opreke i varijante o kojima piše Ujčić kada istražuje suvremene čakavske govore začete su ili su već postojale u starohrvatskoj književnoj čakavštini. Srednjovjekovna književna čakavština nije bila ujednačen i jedinstven književni idiom, nego su se u tom idiomu očitovale i regionalno specifične i opće čakavske značajke. Neke regionalne značajke nametnule su se kao ravnopravne drugim jezičnim značajkama, a neujednačenost upućuje na zaključak kako nije bilo jezične isključivosti, premda su neke regionalne značajke bile odviše rubne i zbog svoje područne ograničenosti nisu stoga mogle imati ulogu u oblikovanju naddijalektne čakavštine.

Knjiga predstavlja pravo dijalektološko bogatstvo. U njoj su objedinjeni stariji i novi znanstveni radovi Rudolfa Ujčićevi vezani uz istarsku čakavicu. Ova knjiga je pokazala da još uvjek postoji potreba da se isprave neke do sada uvriježene nepreciznosti na području dijalektologije. Tako autor navodi, pišući o skupini istarskih govora, kako je razriješena dilema o tome da li su starinski pazinski i žminjski jezik odvojeni klinom ikavskog. Time je ukazano na postojanje cjelovitog, kulurološkog teritorija čija cjelovitost nije postala ugroženom novijim migracijama.

Red. []

IN OLIVAS GARTEN

Impressionen einer Lesung in Siegen

Siegen, 30. Oktober 2016.

Die Welle an deutschsprachigen, aus den Ländern Ex-Jugoslawiens stammenden Erzählerinnen und Erzähler scheint derzeit nicht nachzulassen. Literaten wie Alida Bremer, Marica Bodrožić, Saša Stanišić, Nicol Ljubić, Adriana Altaras oder Filmemacher wie Damir Lukačević katapultierten sich in den vergangenen Jahren durch ihre literarischen Auseinandersetzungen mit dem Zerfall Jugoslawiens oder der ‚Gastarbeiter‘-Thematik an die Spitze der deutschsprachigen Kulturlandschaft.

Davon zeugen nicht nur die bei renommierten Verlagen erschienenen Publikationen – zumeist Romane – oder die prämierten (Fernseh-)Filme. Einen Beweis für die Bedeutung dieser zeitgenössischen Werke liefern auch die internationalen wissenschaftlichen Publikationen, die

sich den besagten Themen zu meist in der Art und Weise nähern, dass sie eine Neudefinition der ‚Interkulturalität‘ einfordern.¹ Denn die Erzählerinnen und Erzähler aus der zweiten oder gar dritten

„Ausländer“-Generation, die ehemaligen Kriegsflüchtlinge, die Kinder aus deutsch-südost-europäischen Ehen... müssten das Fremde und das Eigene, die Sprachen und die Länder offener, ‚interkultureller‘ denken. Was früher als ‚Gastarbeiterliteratur‘ bezeichnet wurde, entzieht sich nunmehr scheinbar den meisten Klassifizierungsversuchen.

¹ Vgl. z.B. Sara Michel: „Identitätskonstruktionen und Essensdarstellungen in der Migrationsliteratur am Beispiel von Aglaja Veteranis Roman ‚Warum das Kind in der Polenta kocht‘ und Saša Stanišićs, *Wie der Soldat das Grammofon repariert*“. In: Germanica. Bd. 57 (2015), S. 139–157; Goran Lovrić: „Kontinuitäten und Diskontinuitäten in deutschsprachigen Familiennarrativen kroatischstämmiger Autorinnen“. In: ders./ Marijana Jeleč (Hrsg): *Familie und Identität in der Gegenwartsliteratur*, Frankfurt a.M. 2016, S. 85–101 und Marijana Erstić: „Vielfalt in einem deutschsprachigen, Dalmatien‘ Narrativ. Der Roman ‚Olivas Garten‘ (2013) von Alida Bremer“. In: Diagonal. Zeitschrift der Universität Siegen. H. 37 (2016), S. 45–52.

Alida Bremers Roman *Olivas Garten* ist im Jahr 2013 in Köln beim prominenten Eichborn Verlag veröffentlicht worden, und er ist mittlerweile ins Kroatische und Mazedonische übersetzt. In diesem Roman wird in Rückblicken die Geschichte einer dalmatinischen Familie heute und während der italienischen Besatzung Dalmatiens im Zweiten Weltkrieg erzählt. Somit be-

fasst sich der Roman auch mit einem Tabuthema der Geschichtsschreibung. Andererseits bietet *Olivas Garten* einen rezenten Vergleich zwischen der mediterranen Lebensweise Dalmatiens/Kroatiens und der Lebensweise des Westens/Deutschlands. Als eine Brücke zwischen den beiden Welten fungiert die Ich-Erzählerin – eine Art *alter ego* der Autorin. Es handelt sich um eine Frau mittleren Alters, die seit Jahrzehnten in Deutschland lebt und

arbeitet und die zu Beginn des Romans von ihrer Großmutter Oliva einen Olivenhain erbtt.

Das Siegener Publikum konnte den Roman 2016 im Rahmen des *Europäischen Literaturfestivals vielSeitig* kennenlernen. Dieses Literaturevent wird alle zwei Jahre vom Kulturbüro der Stadt Siegen und von der Universität Siegen, vertreten u.a. durch Dr. Natasza Stelmaszyk organisiert. Alida Bremers Roman war auch deshalb hervorra-

gend für eine Lesung im Rahmen des *Literaturfestivals vielSeitig* geeignet, weil er das Thema des Zusammenlebens offen, vielfältig, vielseitig denkt.

Einige Facetten dieser Vielfalt haben wir am 30. Oktober 2016 im Café Noir in Siegen in einem imaginären Garten, in Olivas Olivengarten erlebt. Die Verfasserin dieser Zeilen führte die Moderation.

Marijana Erstić

Susret s temom ZAŠTO JE ČITANJE ZDRAVO?
Četvrtak, 20. listopada 2016. u 19:30 sati,
Gesundheitsamt Wiesbaden, Konradinerallee 11

Hrvatska kulturna zajednica/ Ogranak Matice hrvatske Wiesbaden
poziva Vas na susret s temom

ZAŠTO JE ČITANJE ZDRAVO?

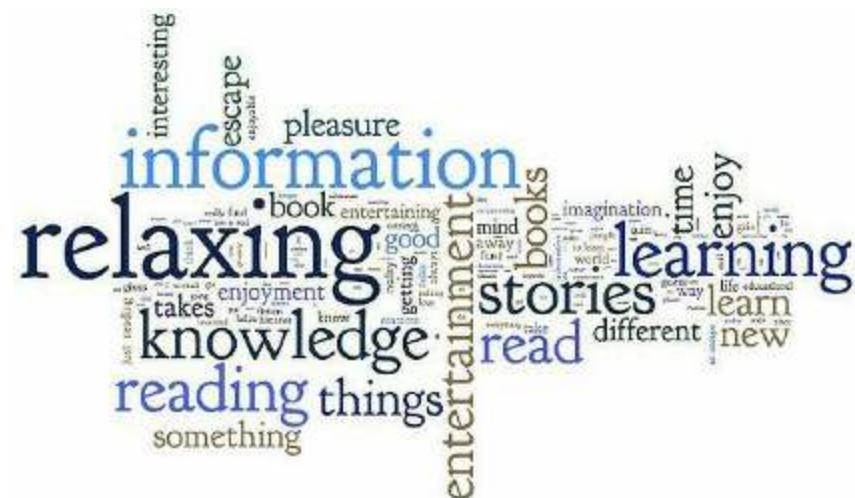
u povodu Sajma knjiga u Frankfurtu (19.-23. listopada 2016. godine)

Zašto je čitanje zdravo?¹

Iako je navedena javna tribina organizirana u povodu svjetskog Sajma knjiga u Frankfurtu to pitanje nema jednoznačni odgovor. Jednima je knjiga *najbolji prijatelj*, drugima je ona sjajan način za opuštanje...

A ima i onih koji ne čitaju puno. A trebali bi!

Nedavno predstavljena Studija Sveučilišta Berkeley ukazuje kako redovito čitanje knjiga od mlade dobi može spriječiti pojavu poput Alzheimerove bolesti, odnosno formiranje amiloidnih plakova pronađenih u mozgu oboljelih osoba.²

Znanstvenici na Kalifornijskom državnom sveučilištu skenirali su mozgove zdravih odraslih osoba u dobi od 60 i više godina bez znakova demencije i utvrdili da su oni koji su svakodnevno bili uključeni u aktivnosti koje potiču mozak, poput čitanja, igranja šaha i pisanja pisama, imali vrlo niske razine amiloidnih plakova. *Naša studija sugerira kako je*

vježbanje vašeg mozga sudjelovanjem u aktivnostima poput [čitanja] tijekom cijelog života, od djetinjstva do starosti, važno za zdravlje mozga u kasnijoj dobi, rekao je Robert S. Wilson, stručnjak za studij u Rush University Medical Center u Chicagu.³

¹ Najavljeni na:
<http://www.matica.hr/ogranci/None/zbivanja/1812/>

² ÄrzteZeitung od 6. ožujka 2012.

³<https://www.alzinfo.org/articles/readings-alzheimers-bay/>

Iako je navedena studija bila mala i nije uključivala društveno ili ekonomski parametre, ona je siguran znak da je čitanje dobro za mozak, ali i za duh. Kada bi vas netko u ovom trenutku pitao koju ste knjigu posljednju pročitali, bi li odmah odgovorili ili biste morali poniknute glave kopati po sjećanju? Ukoliko ste od onih koji jedva čekaju da se vrate kući kako bi nastavili čitanje knjige koja vam je potpuno okupirala misli – onda ste OK. Ali, i što je u pravilu slučaj, nalazite se u većini s onima kojima je čitanje strano, onda poslušajte dobar savjet i promjenite lošu naviku: počnete čitati!

Jer i suvremena znanost otkriva: čitanje je dobro za zdravlje. Prije svega, čitanje oslobađa od stresa.

Knjiga kao pilula koja se prolista?

Istraživanje provedeno prije nekoliko godina na sveučilištu u Sussexu, pokazalo je kako je čitanje najefikasniji način da se prevlada stres. Čitanje se pokazalo efikasnije od kave ili čaja, ili lagane šetnje.

Učesnicima istraživanja bilo je dovoljno samo 6 minuta da se opuste čim su počeli da okreću stranice knjige (a što je bilo mjereno brojem otkucanja srca (EKG) i napetosti u mišićima (EMG)). Usporedno testiranje različitih oblika opuštanja, čitanje se pokazalo kako je 68% učinkovitiji u smanjenju stresa od slušanja glazbe; 100% učinkovitiji od pijenja šalice čaja, 300% bolje nego šetnje i 700% više od igranja video

igara. Čitanje od najmanje 6 minuta dovoljno je za smanjenje razine napetosti za 60%, usporavanje otkucanja srca, ublažavanje napetosti mišića i mijenjanje stanja uma.¹

Čitanje pomaže da mozak "ostane u formi". To je uostalom pokazalo i znanstveno istraživanje kod 240 starijih osoba. Oni koji su bili ljubitelji knjige od mlađih dana, više su pamtili ili održavali "memorijsku karticu" bolje od onih koji nisu čitali. I mozak poput drugih organa u tijelu i stari u ovisnosti od toga koliko se održava, trenira. Kao što fizička aktivnost jača srce, tako i čitanje jača mozak.

Oni koji imaju problem sa snom, trebalo bi da uzmu knjigu kada legnu. Jer, čitanje svakako pomaže da ljepeš i bolje spavate. Kada legnemo tijelo treba da nam je opušteno, "pročišćeno" od svakodnevnih brig i stresa.

A da bi smo to postigli, čitanje knjiga može da bude "lijek" i da se time postigne učinak "me-

ditativnog opuštanja".

Čitanje knjiga i suosjećanje

Dobar razlog u prilog čitanju knjiga je pozitivan učinak na suosjećanje – empatiju. Ako se uživite u čitanje knjiga, osjećanja će vam biti pojačana. Eksperimentalna istraživanja pokazala su kako ljudi koji su bili "emocionalno transportirani" u fikciju (radnju knjige), doživjeli pojačanje suosjećanja - empatije.

Iskustva fikcije mijenjaju empatiju čitatelja. Slijedeći Freudovo djelo o fenomenu prijenosu ustanovljeno je, da kad ljudi čitaju fikciju, a emocionalno se prenose u priču, postaju sve empatičniji. Dva su pokusa pokazala su kako se empatija mijenja tijekom raz-

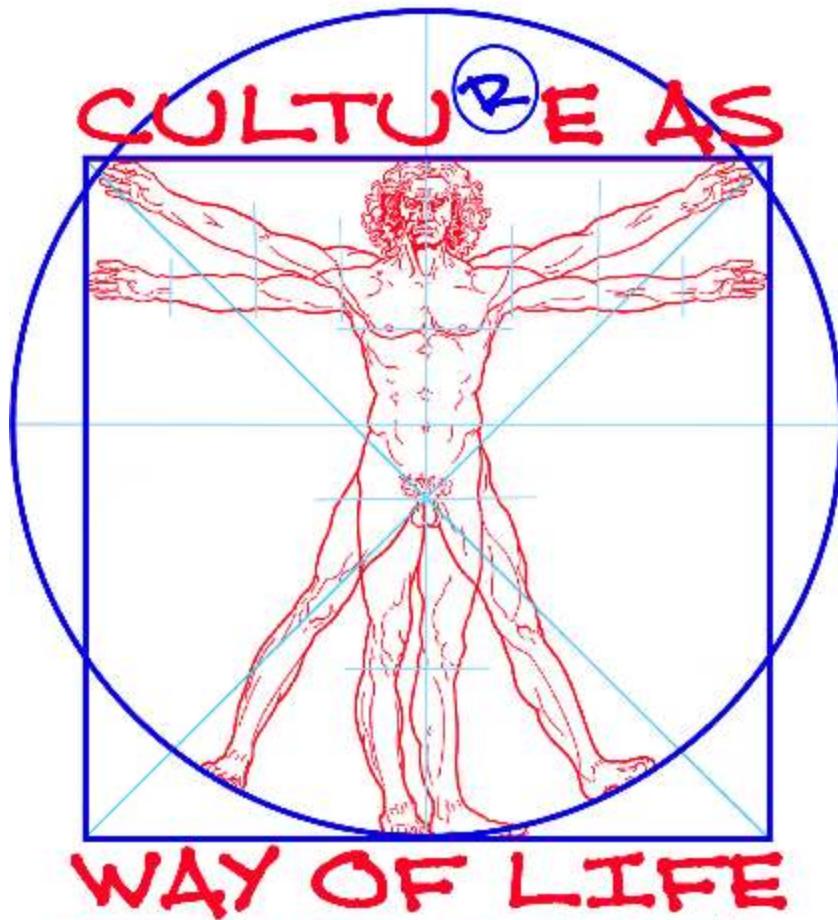
¹ 'Galaxy Commissioned Stress Research', Mindlab International, Sussex University (2009)

doblja od tjedan dana kod ljudi koji su pročitali izmišljenu priču. U jednom studijskom radu pokazano je kako visoki prijenos (identifikacija) s premda fiktivnim likovima dovodi do veće empatije među čitateljima fikcija. Ovi učinci nisu pronađeni za osobe u kontrolnom stanju gdje ljudi čitaju ne-fikciju. Istraživanje je pokazalo da fikcija utječe na empatiju čitatelja, ali samo pod uvjetima emocionalnog zanosa pripovijetkom.¹

Knjige na recept

Knjige pružaju korisne informacije i korak-po-korak tehnike samopomoći za upravljanje različitim zajedničkim mentalnim zdravstvenim stanjima, uključujući depresiju i anksioznost. Ova prvotno teoretska prepostavka podržana je i od strane zdravstvenih stručnjaka okupljenih na portalu „Books on Prescription“.²

Za razliku od teoretskog pristupa književnosti kao bavljenja stilom, sadržajem i estetikom, praktična filozofija **Hrvatske čitaonice**³ u organizaciji Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu, uključuje također korištenje knjige i književnosti u svrhu rješavanja svakodnevnih problema. *Iako se u pravilu smatra kako je ono što*

Kultur-als-Lebenhilfe - eine Arbeitsgruppe der Karminalen Lesungsgemeinschaft e.V.
<http://www.lebenhilfe-hzg.de/>

čovjeka brine i zaokuplja u svakodnevnom životu potpuno različito od onoga čime se bavi literatura, činjenica je kako se u posljednjih 600 godina (ne samo) hrvatska književnost bavila upravo konkretnom raščlambom međuljudskih odnosa i zajednica.⁴

Naravno, - čitanje knjiga će vam omogućiti i da budete pismeni i da se ne blamirate u školi, na poslu, socijalnim mrežama...

Ivica Košak

Hrvatska čitaonica "Edvin Bukulin" u Wiesbadenu otvorena je za Vas

**svake druge srijede u mjesecu (osim praznika),
s početkom u 19:00 sati,**

u prostorijama Doma kardinal Kuharić (Hrvatska katolička misija),

**Holsteinstr. 15a, (ugao Waldstrasse 39a),
Wiesbaden.**

**Ulag je slobodan -
gosti su dobrodošli!**

¹ How Does Fiction Reading Influence Empathy? An Experimental Investigation on the Role of Emotional Transportation:
<http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0055341>

²<http://reading-well.org.uk/books/books-on-prescription>

³<http://www.hkz-wi.de/naslovna/hrvatska-citaonica.html>

⁴<http://www.matica.hr/vijenac/604/knjizevnoscu-do-boljeg-drustva-26669/>

Na susretu u Berlinu Aleksandra Brnetić uručila je primjerak časopisa Riječ Andreju Plenkoviću, predsjedniku vlade RH

ŠTO ISELJENICI OČEKUJU OD OVE VLADE

Kako se Plenković dotaknuo pitanja na kojima Hrvati u inozemstvu inzistiraju već godinama - o njihovoј političkoj participaciji u Hrvatskoj, gospodarskim i kulturnim vezama...

Poziv iz veleposlanstva, ovaj puta elektroničkim putem, došao je iznenada i bio je kratkoročan: za nedjelju se na sastanak s predsjednikom Vlade Republike Hrvatske Andrejem Plenkovićem pozivaju predstavnici svih berlinskih udruga kao i svi ostali zainteresirani. Susret je zakazan za 18 sati u prostorijama veleposlanstva u Ahornstrasse. I zaista. Nešto prije šest sati, svi oni koji su se mislili odazvati, već su bili u zgradici. Kako gost još nije bio pristigao, nazočni su se okupili u predvorju, ili su postajkivali na vratima svečanih prostorija, a među njima u prvoj redu, nadomak vijugavih stepenica za prvi kat, tamo gdje su službene prostorije veleposlanstva, izvjestitelji i kamermani svih hrvatskih relevantnih televizijskih postaja. Točno u 18 sati užurbano ulazi Plenković s pratnjom. Rukuje se s nekolicinom iz prvoga reda i kreće na prvi kat. Netko kaže da će sastanak gore potrajati jedno pola sata. Ljudi se pogledavaju i pitaju što je sad to, kakav sastanak. Nakon dvadesetak minuta začuje se glasan žamor s prvoga kata. Na stubištu se pojavljuju članovi Upravnog odbora berlinskog HDZ-a. Dolaze nam u susret, jedni smrtno ozbiljni, drugi zbunjeno se smijuljeći.

Netko iza mene mrmlja:
I zato smo mi čekali?! Pa mogli su sastančariti i bez nas. Što nas

nisu pozvali za kasnije, a ne da tu čekamo k'o budale!

Jačanje veza dviju vlada

No time sastanak još nije mogao početi. U Hrvatskoj se bližilo vrijeme dnevnika na HRT-u, RTL-u, Novoj i ostalima te Plenkoviću nije preostalo ništa drugo nego da se zaustavi, a i pitanje je da li bi ga pustili da se provuče, i da dade izjavu: Susret s kancelarkom Angelom Merkel prilika je za nastavak razgovora o bilateralnim odnosima, gospodarskoj suradnji te regionalnim, vanjskopolitičkim i europskim temama. Razgovarat ćemo naračno i o predstojećoj izbornoj godini u Njemačkoj gdje se bira

i novi predsjednik i parlament. Želim ojačati partnerske odnose između Njemačke i Hrvatske, između dviju vlada i to naravno u kontekstu dobrih odnosa koje imamo na relaciji HDZ-CDU, rekao je između ostalog Plenković.

I time je otvoren put za tete-a-tete s hrvatskim građanima. U pozdravnom govoru veleposlanik Ranko Vilović je rekao: Činjenica je da je do ovog visokog posjeta došlo tako kratko nakon formiranja nove vlade, i nakon početka obavljanja dužnosti, pokazuje povjerenje koje postoji između Savezne Republike Njemačke i Republike Hrvatske.

Pokazuje izvrsne političke odnose i na drugim područjima poput gospodarskog. ... Susret predsjednika vlade i Savjeta vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske koji čine predstavnici hrvatskih udruga diljem svijeta, u Vukovaru prije dva dana te ovaj susret sada u Berlinu, samo pokazuje koliko je ovoj vladi stalo do kontakata i razvijanja odnosa i suradnje s Hrvatima koji ne žive u Republici Hrvatskoj.

Zadovoljan susretom

Obrativši se nazočnima, među kojima je bio i Josip Juratović, socijaldemokratski zastupnik u Njemačkom parlamentu, predsjednik vlade Andrej Plenković prisjetio se svog prvog susreta s Berlinom, u vrijeme kad su se iz Bonna u Berlin selila ne samo strana veleposlanstva nego i njemačke državne institucije. Istaknuo je da je kao mlađi diplomat imao priliku nekoliko godina živjeti i u Belgiji i u Francuskoj: *Dobro znam što Hrvati izvan Hrvatske i naši iseljenici očekuju od hrvatske vlade, od hrvatske diplomacije, od ljudi koji su ovdje poslani da budu na usluzi. Naravno da želimo da ta usluga bude na razini one kvalitete i očekivanja kakva želite, bilo da je riječ o konzularnoj zaštiti, našim gospodarskim i kulturnim interesima.* Plenković je u svom govoru bio riječi. Dotaknuo se vanjsko-političkih tema koje su u fokusu hrvatskih interesa, ali i pitanja na kojima Hrvati što žive u inozemstvu, inzistiraju već godinama, njihovoj političkoj participaciji u Hrvatskoj, gospodarskim i kulturnim vezama, olakšavanju niza mogućnosti za učenje hrvatskoga jezika. Podsjetio ih je na programe koji su

Otvoren je prema svima, a pitali ga i o BiH, odlasku mladih...

Mlad je, i dosta simpatičan. Vidim da je otvoren. Otvoren je prema svima i nadam se da će nešto biti od toga. (Mira Kiš)

Ja sam mu predala jedan mali letak s popisom svojih aktivnosti, što radim i što bih htjela postići. A što se tiče situacija u Hrvatskoj, ona je takva da bi se morala popraviti. (Dragica Anderle)

Pitao sam ga kada će smjeti otvoreno i jašno reći da Hrvatima u Bosni i Hercegovini treba treći entitet. Da će moći opstati tek onda kad budu imali svoju federalnu jedinicu i da će tek onda biti ravnopravni s dva ostala naroda. Odgovorio mi je da Čović radi na tome, da je on u stalnom kontaktu s Čovićem i da treba malo takta te da se nuda da će to biti jednoga dana, ali da će to potrajati. Plenković je super, elokventan, mlađi, lijep. Mislim da će biti dobro za nas. (Branko Breljak)

Rekao sam mu da mi je neizmjerno žao i da mi nanosi veliku bol što svakodnevno dolaze naši mlađi ljudi i da si ovdje stvaraju nekakve životne perspektive. Rekao sam mu da stalno molim Duha Svetoga da nam da vladare koji će biti mudri i koji će znati voditi svoj narod u bolju budućnost. Iskreno govoreći, ja sam dugo vremena bio skepsičan prema svakoj hrvatskoj vlasti, ali ova sadašnja vlast daje nadu. (Fra Frano Čugura)

Prenijela sam mu pozdrave iz Hrvatskog svjetskog kongresa u Njemačkoj, rekla sam riječ dvije o Hrvatskoj kući u Munchenu i da će svi Hrvati pozdraviti ako se uvede dopisno glasovanje. ... Nadam se da će i Sabor to podržati. (dr. Nedra Caktas)

pokrenuti, rekao je da se proračun za te programe povećava te da je sve to, zajedno s ljudima koji se tim temama bave, na tragu one glavne temeljne ideje o jedinstvu domovinske i iseljene Hrvatske koju je od samog početka naše neovisnosti promovirao prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman. Kad je završio, dočekao ga je buran pljesak pa se odmah nakon toga veliki broj nazočnih - kako bi to rekli zagrebački purgeri - *pošlihtao* jedan iza drugoga. Svatko je od njih strpljivo čekao da dođe njegovih pet minuta i da može i smije izreći što misli, radi i priželjuje. Koliko je pri tom bilo selfiea s predsjednikom, o tome će najbolje svjedočiti obiteljski albumi, a po mojoj procjeni, koliko ti srce zaželi. I ovaj izvještaj zaokružit će premijerova izjava: *Zadovoljan sam naravno sa susretom s hrvatskom zajednicom u Berlinu, u glavnom gradu Njemačke. Vidim da je lijepo ozračje i da su naši ljudi željni uspostavljanja još kvalitetnijih i bližih veza između Njemačke i Hrvatske. Nadam se da će i razgovor s kancelarkom Angelom Merkel i predsjednikom parlamenta Norbertom Lammertom također pridonijeti da i u političkoj, gospodarskoj, trgovinskoj i, naravno, u kulturnoj suradnji učinimo još jedan korak dalje između dvije prijateljske zemlje.*

Aleksandra Brnetić
BERLIN¹

¹ Tekst objavljen u *Večernjem listu* od 15. 12. 2016. godine.

I ovogodišnji program tradicionalne predbožićne večeri održane 17. prosinca u organizaciji Hrvatske kulturne zajednice – Ogranka Matice hrvatske Wiesbaden, održane u Domu kardinala Kuharića u Wiesbadenu, okupio je četrdesetak okupljenih članova i prijatelja hrvatske kulture. 26 godina ispunjenih radom i zalaganjem članica i članova pokazalo se i u ovoj godini plodnim – istaknuo je u svom pozdravu Ivica Košak, predsjednik zajednice.

PREDBOŽIĆNA VEČER U WIESBADENU

Susret je započet *Odom radosti* – službenom himnom Europske unije.[1] Rad i djelovanje Zajednice i ove godine dokumentiran je u časopisu *Riječ*. Ovogodišnji, jubilarni broj 50, svjedoči o kulturnom djelovanju hrvatskih iseljenika u Njemačkoj. Na 92 stranice piše mlado i staro, pučkoškolci, sveučilišni nastavnici, znanstvenici. Tako da nije bilo ni spontano, a niti slučajno da se na završnoj priredbi u ovoj godini dodijele priznanje suradnicima za postignute uspjehe u izobrazbi.

Priznanje je primila **PD Dr. Marijana Erstić**, dugogodišnja suradnica redakcije *Riječ*, koja je ove jeseni habilitirala na Sve-

učilištu u Siegenu na temu: *Ein Jahrhundert der Verunsicherung. Medienkomparative Analysen/Stoljeće nesigurnosti. Medijsko-komparativistické analize.* [2] Gospođa Erstić doprinosi u znanosti na području boljeg razumijevanja uvjeta i razvoja kulturno-društvenih ovisnosti razvoju hrvatske umjetničke i literarnog stvaralaštva u sučelju sa stranim kulturama – izrekao je predsjednik Zajednice svoju pohvalu Dr. Erstić, docentici na Sveučilištu u Siegenu. Posebno je pozdravila relativno velik broj (pet) bivših studenta/alumni Sveučilišta u Siegenu na predbožićnoj večeri hrvatske zajednice u Wiesbadenu. *Hrvatska kulturna zajednica-Ogranak Matice hrvatske*, aktivni je član u mreži **Alumni portala u Njemačkoj**.[3] To je bio

ujedno i dobar povod da se predstavi i časopis *Diagonal* koji izdaje Sveučilište u Siegenu. U broju 37 tog časopisa za 2016. godinu, objavljena je i recenzija romana *Olivas Garten* autorice **Alide Bre-mer**.[4] Bilješka o predstavljanju te knjige u povodu *Europskoga tjedna* u Wiesbadenu, objavljena je u *Riječi* broj 48/49 za 2015. godinu.[5]

Izuzetan uspjeh pokazala je i **Carmen Šljivić**, apsolventica Visoke škole u Idsteinu, koja je ove jeseni završila studij fizioterapije. Carmen je *Zajednici* poznata i kao višestruka prvakinja – Judoka u pokrajini Hessen. Rođena 1992. godine u Wiesbadenu. Ona ne pripada direktno drugoj generaciji hrvatskih migranata u Njemačkoj, već je dijete

izbjeglica, koji su iz ratom zahvaćene BiH svoju novu domovini pronašli na obroncima Taunusa u Njemačkoj. Sportska karijera mlade Carmen, u hrvatskoj nogometnoj reprezentaciji Njemačke, naprasno je završena jednom povredom.

Unatoč tome, njen optimističan doprinos zajedništvu obilježen je izjavom: *Dobro raspoloženje je uvjet svake akcije!* [6]

Priznanje za uspješno položeni ispit za trenera licence C s težištem: *Gimnastika za odrasle*, primila je **Vesna Ljiljanic**. Gospođa Ljiljanic je voditeljica radne grupe za samopomoć u *Hrvatskoj kulturnoj zajednici*. Ova radna grupa pod nazivom *Kultur als Lebenshilfe/Kultura kao životni oslonac* jeste jedinstveni primjer angažiranosti hrvatski migranata u Njemačkoj, a koje je priznato i registrirano u *Povjerenstvu za zdravstvo /Gesundheitsamt* u gradu Wiesbadenu. [7] *Angažman gospođe Ljiljanic može se ocijeniti kao posebno požrtvovan. Ona, kao majka dvoje djece i sa zaposlenjem ispod njene kvalifikacije jedne diplomirane ekonomistice, pronalazi vrijeme i za dobrovorni rad u Zajednici. A kolegicu Vesnu pamtimos i kao glavnu urednicu Riječi broj 44 za 2013. godinu*[8], dodao je predsjednik Zajednice. Redakcija **Riječi** otvorena je za dijalog i probleme svakodnevnog života u iseljeništvu, njegovim uzrocima i posljedicama za pojedinca. Iako migracija ima prvenstvo uzroke jedne društvene i/ili gospodarske krize, ona otvara nove mogućnosti i donosi šanse osobnog napretka.

Kao prvi takve vrste, ovaj projekt *Hrvatske kulturne zajednice* predstavlja nastavak dvadesetpetogodišnjeg djelovanja *Zajednice* kako je to prepoznao generalni konzul Republike Hrvatske u Frankfurtu, gospodin Vladimir Duvnjak. - *Visoko pokroviteljstvo Generalnog konzulata RH iz Frankfurta treba nas ohrabriti da nastavimo djelovanjem u tom pravcu.* – dodao je predsjednik zajednice.

Pored priznanja, ispred *Hrvatske kulturne zajednice*, dobitnica-

ma su uručeni likovni radovi gospođe **Jele Šare** – hrvatske umjetnice iz Wiesbadena.[9] Gospođa Šare, nastavnica hrvatskog jezika i književnosti, u Njemačkoj zaposlena kao medicinska sestra, otkrila je prisutnima kako unutarnju potrebu za umjetničkim stvaranjem, smatra pozitivnom praksom za savladavanje sudbinskih iskušenja. Predstavila se s recitalom pjesme Božić, koju je napisao pjesnik Tin Ujević 1919. godine. *Prisjetimo se, rekla je Jela Šare, svih onih koji neće moći dočekati Božić, Blagdan mira, s porodicom u svojim toplim domovima.*

Recital pjesma hrvatskih književnika Ive Kozarčanina i Vladimira Nazora, nadopunili su gospođa **Ivana Livaić**, nastavnica hrvatskog jezika i koordinatorica *Hrvatske nastave u Hessenu* te **Marta Rimac**, nastavnica i vjerna suradnica *Zajednice*.

Suradnja s Hrvatskom nastavom u Hessenu, a posebice s učiteljicom hrvatskog jezika **Anom Kramarić**, glavnom urednicom *Riječi*, okosnica je uredničke koncepcije tog glasnika u izdanju *Hrvatske kulturne zajednice* u Wiesbadenu. *Takva suradnja nije samo dobrodošla, nego i nužna*, naglasila je koordinatorica nastave, gospođa **Ivana Livaić**. *Hrvatska nastava*, prema njezinom izlaganju, nije samo prenošenje poznавanja

jezika nego i povijesti te zemljopisa Domovine.

Hrvatska kulturna zajednica je nastavnicama Ani Kramarić i Ivani Livaić poklonila primjerak rada Istarske čakavske dijalektološke teme, autora Rudolfa Ujčića u izdanju Ogranka Matice hrvatske Pula. Bogatstvo na polju čakavske dijalektologije upućuje na riznicu hrvatske jezične baštine s kojom Hrvatska nastava želi i treba povezati generacije potomaka hrvatskih iseljenika.

Susret je obogaćen i izvedbom skladbe suradnice redakcije **Riječ, Marijane Dokoza**, dobitnice nagrade za pjesmu: *Za tebe, dragi. Senad Ajanović*, poznati kantautor i gitarist iz Frankfurta, napisao je skladbu na tekst ove nagrađene pjesme.[10]

Sljedeći susret biti će 27. Sabor Zajednice u veljači 2017. Predsjednik Košak pozvao je nazorne, kao i sve članove te prijatelje hrvatske kulture, da svojim doprinosom i prijedlozima za budući rada doprinesu nastavljanju pozitivnog djelovanja Zajednice. Osvrnuvši se na *Susret na kraju 2014. godine*, a koji je bio svojevrsna *performansa mira*, Košak je upozorio na vulgarnost i agresivnost u govorima, a što stvara klimu koja iz ljudi izvlači ono najgore. Govor mržnje je udar na naš mirni suživot. Pogledajte što pišu javni mediji, a pogotovo što se poručuje na socijalnim mrežama. *Pisanje lažni vijesti i*

priče o skandalima je kao seksualno zadovoljavanjem izmetom, citirao je voditelj susreta papu Franju[11] jer mržnja se širi put virusa i moramo to gledati kao buduću zadaću Zajednice.

Susret je okončan ugodnim raspoloženjem kojemu je (s harmonikom) pridonio **Rajko Radišić**, glazbenik, apsolvent Collegia Musica Sacra iz Zagreba. Gospodin Radišić osjećao se ponukan, da kao počasni član *Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadenu*,[12] da na kraju susreta pozdravi okupljene: - *Kao počašćena osoba, izražavam najiskreniju zahvalnost instituciji, Hrvatskoj kulturnoj zajednici Wiesbaden, koja nad sobom nije poznavala nikakvog zemaljskog gospodara, nego je kroz 25 godina branila kulturnu slobodu i slobodu kulture, te uvala, štitila naše ljudsko i hrvatsko dostojanstvo.*

A prigodni izbor pjesama, kao izvanredno izdanje časopisa **Riječ** olakšao je prisutnima da punim grlom prate glazbu koja je ne samo zadovoljila svačiji ukus nego i pokazala kako zajedništvo Hrvatica i Hrvata te hrvatskih državljana može biti ugodno, lijepo i korisno.

Gosti ovog skupa pokazali su i nadregionalni karakter hrvatskog zajedništva jer tu su bili prisutni članovi kulturnih zajednica i društava iz Frankfurta,

Montabaura, Rüsselsheima i Siegena. A uz njemačke goste u društvu su se našli i prijatelji

slavenske kulture iz Republike Poljske.

Ivica Košak

[1] *Zanimljivo je, kako je hrvatski iseljenik iz Austrije, Dr. Lujo Tončić-Sorinj bio taj, koji je kao glavni tajnik Vijeća Europe 1973. godine predložio da se Schillerova „Oda radosti“ iz IX. Simfonije Ludwiga van Beethovena proglaši službenom himnom Europe.*

[2] https://www.unisiegen.de/phil/germanistik/mitarbeiter/erstic_marijana/ Pretraženo 22.12. 2016. godine.

[3] <http://www.alumniportal-deutschland.org>

[4] *Marijana Erstić: Vielfalt in einem deutschsprachigen 'Dalmatien'-Narrativ. Der Roman 'Olivas Garten' (2013) von Alida Bremer. In: Diagonal. Zeitschrift der Universität Siegen. (2016), H. 37, S. 45-52.*

[5] *Ivica Košak: Bildung für nachhaltige Entwicklung von Europa, Riječ Nr. 48/49, Wiesbaden 2015. S 19-20.*

[6] *Ivica Košak: Pokret u zajedništvu, 25. susret Hrvatske kulturne zajednice, Riječ Nr. 48/49, Wiesbaden 2015. S 24-25.*

[7] <http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/> Pretraženo 22.12. 2016. godine.

[8] http://www.rijec.hkz-wi.de/Rijec_44_web.pdf Pretraženo 22.12. 2016. godine.

[9] <http://www.jelasare.com/> Pretraženo 22.12. 2016. godine.

[10] <http://www.matica.hr/ogranci/None/izvjesce/472/> Pretraženo 22.12. 2016. godine.

[11] *Pope Francis: Fake news is like getting sexually aroused by faeces, The Independent Online, London, Wednesday 7.December 2016.*
<http://www.independent.co.uk/news/people/pope-fake-news-francis-sexual-arousal-coprophilia-coprophagia-a7461331.html> Pretraženo 22.12. 2016. godine.

[12] *Ivica Košak: Susret na kraju 2014. godine – performans mira, Riječ Nr. 47, Wiesbaden 2015. S 9-13.*

25. godišnjica rada Katice Vraneša u vodstvu Hrvatske kulturne zajednice Mainz

VOLONTERSKI RAD U KULTURNOJ ZAJEDNICI

Mainz, petak, 31.03.2017. godine, na inicijativu *Njemačko-hrvatskog društva* (Deutsch-Kroatische Gesellschaft e. V.) Mainz, izraženo je priznanje predsjednici *Hrvatske kulturne zajednice e.V.* Mainz, gospođi Katici Vraneša, a koja je na čelu ove zajednice već punih 25 godina.

Richard Patzke, predsjednik *Njemačko-hrvatskog društva* sa sjedištem u Gospodarskoj komori glavnog grada pokrajine **Falačko Porajnje** (*Rheinland-Pfalz*) čestitao je gospođi Vraneši na dugogodišnjem zalaganju, ne samo na očuvanju vlastite kulturne tradicije, socijalnog angažmana, nego i posebno na stvaranju dokumentacije o prijateljstvu gradova Mainza i Zagreba¹ te monografiju o radu djelovanju Zajednice u posljednjih 25 godina².

Vladimir Duvnjak, generalni konzul RH u Frankfurtu istaknuo je posebno važnost tih izdanja, koja ne samo da dokumentiraju život i rad Hrvatskih iseljenika, nego su i koristan priručnik za upoznavanje hrvatsko-njemačkih odnosa.

Hermann Weil, bivši gradačelnik Mainza (OB a.D.) iznio je kako je prijateljstvo glavnih gradova pokrajine **Falačko Porajnje** i RH bitno pomoglo u priznanju Hrvatske neovisnosti,

Katica Vraneša, Richard Patzke, Ivica Košak

a koja je dobrom dijelom bila inicirano upravo u Mainzu.

Ivica Košak, član *Njemačko-hrvatskog društva* i predsjednik *Hrvatske kulturne zajednice – Ogranka Matice hrvatska Wiesbaden*, posebno je naglasio važnost nadregionalne suradnje kojoj lokalna Zajednica iz Mainza značajno doprinosi.

Hrvatsko-njemački kulturni odnosi imaju tradiciju, naglasio je Košak, ističući znanstveni rad hrvatskog migranta Mark Antuna de Dominisa iz 17. st. Hrvatski isusovac (rođen kao Marko Dominianić na otoku Rabu, 1560.-1624.), svrstava se među najznačajnije europske filozofe i znanstvenike svog doba. Njegova karijera sveučilišnog profesora započela je u Padovi. Bio je posebno cijenjen u Engleskoj,

gdje je bio peti po redu u državnoj hijerarhiji. 1617. godine predavao je u Cambridgeu i Oxfordu. Njegova knjiga " De Republica Ecclesiastica " bila je na latinskom jeziku tiskana u Frankfurtu. Unatoč zalaganju za miroljubivu koegzistenciju i religioznu toleranciju, djela su mu zabranjena. Inkvizicija ga je zatočila, kad je umro nije bio dozvoljen njegov pokop. Tijelo mu je bilo spaljeno, zajedno s njegovim rukopisima, na trgu Campo dei Fiori u Rimu, gdje je i Giordano Bruno dvadeset četiri godine ranije bio spaljen.³

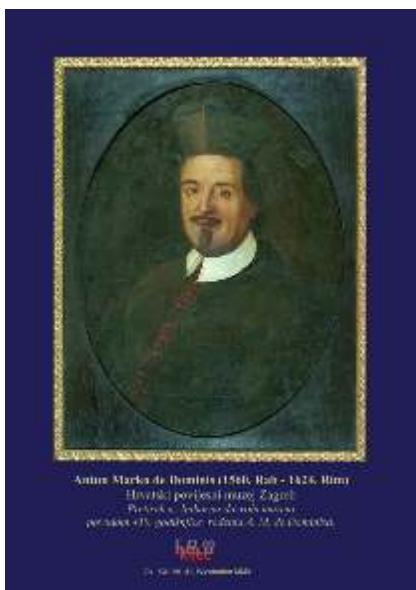
Hrvatska kulturna zajednica – Ogranak Matice hrvatska Wies-

¹ Knjiga: "Mainz - Zagreb", 30 godina prijateljstva gradova, Hrvatska kulturna zajednica Mainz, 1997.

² <https://www.hkz-mz.de/shop/> Preglezano 2. 04. 2017.

³ <https://www.yumpu.com/de/document/view/50962635/2010-unesco-jahr-von-marko-antun-de-dominis> Preglezano 2. 04. 2017.

baden predala je kopiju knjiga "De Republica Ecclesiastica" biblioteci Instituta za Europsku povijest u Mainzu¹.

Susret u Mainzu bila je zato dobra prilika, da se gospodi Vraneši, koja je s povratkom u Domovinom postala izborna Rabljanka, uruči kopija stoljećima zabranjivanog, povjesnog portreta Mark Antuna de Dominisa.

Monografija, 25 godina rada Hrvatske kulturne zajednice Mainz bila je predstavljena na tribini Hrvatske kulturne zajednice – Ogranka Matice hrvatske Wiesbaden u povodu Svjetskog dana knjige i autorskih prava, u nedjelju, 23. travnja 2017. godine, s početkom u 16:00 sati u Domu kardinala Kuharića, Holsteinstr. 15A, Wiesbaden.²

Ivica Košak

50 Jahre Mainz - Zagreb

In diesem Jahr begehen Mainz und Zagreb das 50-jährige Jubiläum ihrer Städtepartnerschaft mit zahlreichen Veranstaltungen in beiden Städten. Einen Höhepunkt im Jubiläumsjahr markiert das dreiteilige Ausstellungsprojekt, das gemeinsam mit den

Freunden aus der Partnerstadt und Mainzer Kooperationspartnern realisiert werden konnte.

Grußwort zum Jubiläum

"Europa erlebt stürmische Zeiten. Deshalb ist die Idee von Europa in Freiheit, Sicherheit und Frieden so wichtig. Wir denken viel zu oft an das Geld und den Streit der Regierungen. Wenn wir aber die Perspektive wechseln, dann sehen wir ein anderes Europa."

Wir sehen das Europa der Bürgerinnen und Bürger. Und bei allem, was uns in den Nachrichten über Europa besorgt, sehen wir an Städtefreundschaften wie der zwischen Mainz und Zagreb: Die Idee „Europa“ begeistert die Menschen noch immer.

Und diese Idee ist erfolgreich. Als Mainz und Zagreb, die dieses Jahr das 50-jährige Bestehen ihrer Partnerschaft feiern, erste Kontakte knüpften, da trennte uns ein Eiserner Vorhang. Es war einer der ersten Versuche einer Großstadt der Bundesrepublik, mit einer Stadt im sogenannten Ostblock Kontakt aufzunehmen.

Die Städtepartnerschaft zwischen Mainz und Zagreb hat sich all die Jahrzehnte als ausgesprochen lebendig erwiesen. Das hängt sicherlich damit zusammen, dass hier Menschen zusammengekommen sind, die sich verstanden

und gemeinsam an einem Strang gezogen haben. Eine wichtige Rolle spielt die Kooperation im wissenschaftlichen Bereich. Damit ist die Arbeit allerdings noch nicht getan.

Wir erleben heute beim Blick auf unseren Kontinent, dass wir im Bemühen um die Verständigung der Europäerinnen und Europäer nicht nachlassen dürfen. Nein, wir müssen uns sogar noch mehr anstrengen, noch mehr Kontakte auf- und Vorurteile abbauen.

Ich danke allen, die sich seit nunmehr fünf Jahrzehnten um diese Freundschaft verdient gemacht haben, und wünsche Ihnen viel Freude beim Besuch der Ausstellungen!"¹

Oberbürgermeister Michael Ebling

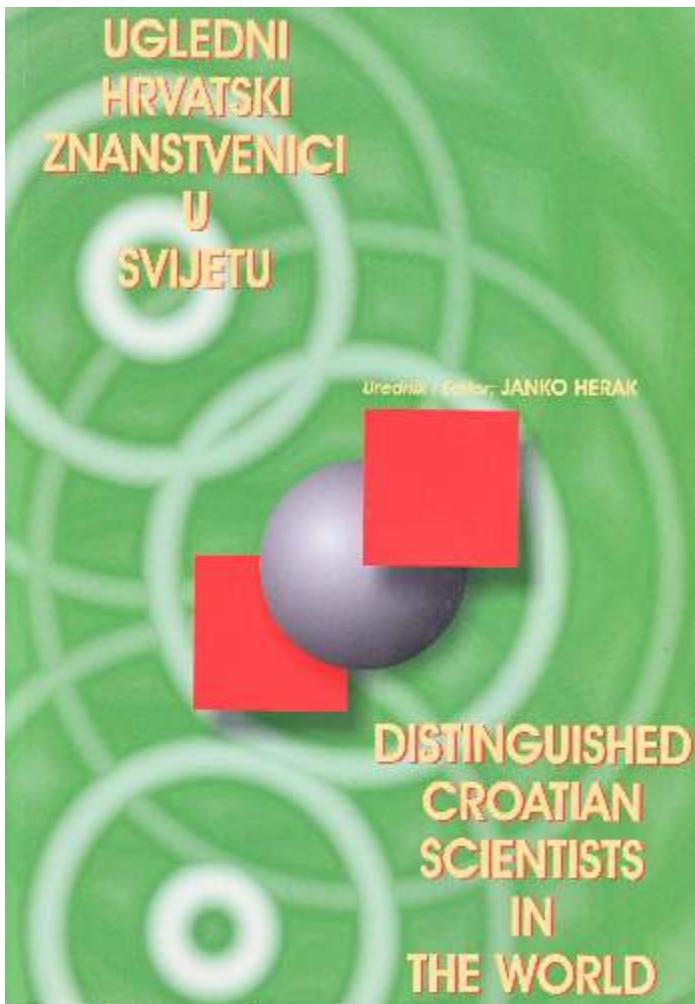
¹http://www.hkz-wi.de/kronika_hr/Tribina%20Ilirik%202011_web.htm Pregledano 2. 04. 2017.

²<http://www.matica.hr/ogranci/Wiesbaden/zbivanja/1972/> Pregledano 2. 04. 2017.

¹<https://www.mainz.de/verwaltung-und-politik/partnerstaedte/50-jahre-staedtepartnerschaft-mainz-zagreb.php#>

UGLEDNI HRVATSKI ZNANSTVENICI U SVIJETU / DISTINGUISHED CROATIAN SCIENTISTS IN THE WORLD

Hrvatska matica iseljenika (HMI) objavila je, počevši od 1997. godine, u sedam knjiga stotinjak stručnih studija u kojima su predstavljeni ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu.

HMI je u trajnom nastajanju da se pobliže predstave hrvatske znanstvenike koji su svoja najvrjednija znanstvena dostignuća postigli radeći izvan Hrvatske, pristupila izdavačkom poduhvatu kroz koji su objavljene kraće znanstvene biografije uglednih znanstvenika iz šireg područja prirodoslovja, a koji trajno rade i borave u zemljama Europe, Amerike i u Australiji.

S naslovnicom petog izdanja iz 2010. godine predstavljamo dvanaest znanstvenika, kao primjer izvrsnosti. U doba kada započinje rad najvećeg svjetskog akceleratora subatomskih čestica (Large Hadron Collider, LHC) u europskom znanstvenom centru CERN-u nalažimo i dvojicu fizičara, **Daniela Denegrija** i **Guya Paića**, koji su zaslužni i za izgradnju opreme za akcelerator i za već izvedene i planirane eksperimente velikih razmjera.

Laszlo Forro švicarski, američki, mađarski i hrvatski fizičar čvrstog stanja (doktorirao u Zagrebu) stekao je veliki znanstveni ugled. Forro je rođen u Srbiji (Vojvodina).

U Švicarskoj radi i **Nenad Ban**, najmlađi od svih gotovo sedamdeset do sada predstavljenih znanstvenika u nizu knjiga pod naslovima *Ugledni hrvatski znanstvenici u Americi* (dvije knjige) i *Ugledni hrvatski znanstvenici u svijetu* (pet knjiga), profesor na poznatom Švicarskom institutu za tehnologiju (ETH) u Zürichu, gdje su prije njega radili nobelovci **Lavoslav Ružička** i **Vladimir Prelog**. Nenad Ban zaslužan je za otkrića koja su ključna za razumijevanje i lijeчењe brojnih bolesti i ovogodišnji je dobitnik nagrade "Ernst Jung za medicinu". Nenad Ban drugi je hrvatski znanstvenik koji je dobio ovo ugledno priznanje. Podsetimo, 2013. nagradu Ernst Jung dobio je prof. **Ivan Đikić** sa Sveučilišta Goethe u Frankfurtu.

Predstavljena su i djela **Frances (Franjice) Šeparović** i **Borisa Martinca** koji zajedno s **Stjepanom Marčeljom** (o kojem je bilo riječi u jednoj od ranijih knjiga iz ovoga niza knjiga u izdanju HMI), spadaju u skupinu vodećih australskih biofizičara. Predstavljeni su i trojica znanstvenika koji rade u Velikoj Britaniji - kemičar **Goran Ungar**, profesor na Sveučilištu u Sheffieldu, **Dean Nižetić**, profesor biomedicine u Londonu, te profesor građevine na Sveučilištu u Glasgowu - **Nenad Bičanić**.

Paško Rakić ima svjetsku reputaciju izvrsnog znanstvenika kao predstojnik *Odjela neurobiologije* na prestižnom američkom sveučilištu Yale. Rakić je jedan od trojice uglednika hrvatskog podrijetla na Medicinskom fakultetu ovoga sveučilišta.

Zanimljiva je osobnost **Ivana Gutmana**, profesora fizičke i teorijske kemije na jednom međunarodno relativno nepoznatom sveučilištu. Gutman je, očito, radije odabrao biti jedan od stupova znanosti na malom sveučilištu nego biti jedan od većeg broja podjednako vrijednih znanstvenika na daleko prestižnijim sveučilištima u Beogradu i Segedinu (Mađarska).

Knjiga zaključuje s člankom, a koji je posvećen djelu **Branka Součeka**, ilustrira njegov doprinos u razvoju računarskih znanosti u nas i u svijetu.

Dvanaestoro uglednih hrvatskih znanstvenika koji rade ili su radili izvan domovine može poslužiti kao osnova svakome tko bi želio doznati nešto više o njihovu životnom putu i znanstvenom djelu hrvatskih znanstvenika u svijetu.

Leksikon hrvatskog iseljeništva i manjina

Sličan nakladnički projekt jestе *Leksikon hrvatskog iseljeništva i manjina*, s opsegom od 1120 stranica i velikim enciklopedijskim formatom s 5900 natuknica koji predstavlja jedinstven leksikografski iskorak cijelovitog opisa fenomena ka sve do naših dana s posebno stoljeću. Nakladnički

nosti **Ivo**

Leksikon iseljeništva i manjina, str. 447: <http://www.pilar.hr/leksikon.html>

**Hrvatska država u Njemačkoj
ska putovanja. Hrvatska kulturna zajednica
Wiesbaden**, utemeljena 2. III. 1990., njeguje i
unaprijeđuje hrvatsku kulturu među Hrvatima Wiesbadena i šire okolice time što održava postojeće i stalno traži nove mogućnosti kulturne, gospodarske, humanitarne i svake druge suradnje između Hrvatske i Njemačke. U njemačkih sugrađana želi poštici bolje razumijevanje za hrvatsku kulturnu baštinu. Od Domovinskog rata i na njen poticaj redovito suraduje s Malteškom službom pomoći biskupije Limburg koja je 1993. na hrvatska i bosanska ratna područja na 28 kamiona dovezla 400 tona robe u vrijednosti od 500 000 maraka i od tada redovito potpomaže potrebite u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Kosovu. Izravnu novčanu pomoći HKZ prima od grada Wiesbadena i Idsteina te savezne pokrajine Hessen, a redakcijski rad i nakladu časopisa Rječ potpomaže Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Redovito obilježava Međunarodni dan materinskoga jezika, Međunarodni dan knjige i autorskih prava, Svjetski dan voda.

hrvatskih migracija u razdoblju od Novog vijenčnog naglaskom na migracije u 19. i 20. projekt realizirali su Institut društvenih znanosti **Pilar** kao izvršitelji **Hrvatska matica iseljenika** kao naručitelj projekta. Rad na projektu počeo je 2007. godine. Voditelj projekta bio je prof. dr. sc. Vlado Šakić, ravnatelj *Instituta Pilar*, a u menadžmentu projekta, uz ravnatelja Hrvatske matice iseljenika mr. sc. Marina Knezovića, sudjelovali su brojni ugledni hrvatski i međunarodni znanstvenici i stručnjaci u po-dručju migracija i iseljeništva, među kojima su stručnjaci iz *Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža* i *Nacionalne i sveučilišne knjižnice* iz Zagreba.

Hrvatska kulturna zajednica iz Wiesbaden predstavljena je u zasebnom članu u tom leksikonu.

Red. []

Die Deutsche Gesellschaft für Kroatistik wurde 2007 in Bamberg gegründet. Als erste Vorsitzende wurde die Inhaberin des Lehrstuhls für Slawische Literaturwissenschaft, Prof. Dr. Elisabeth von Erdmann gewählt. Seit 2017 ist nun PD Dr. Marijana Erstić M.A., Universität Siegen, neue Vorsitzende, deren Grusswort wir gerne übermitteln.

DEUTSCHE GESELLSCHAFT FÜR KROATISTIK

Sehr geehrte Mitglieder der Deutschen Gesellschaft für Kroatistik,

es ist mir eine große Freude, Sie in meiner Funktion als neue Vorsitzende der Deutschen Gesellschaft für Kroatistik begrüßen zu dürfen. Elisabeth von Erdmann war so freundlich, den Ehrenvorsitz zu übernehmen. Gerne nutze ich hiermit die Gelegenheit und bedanke mich im Namen aller Mitglieder und auch in meinem Namen für die jahrelange sehr produktive und in jeglicher Hinsicht hervorragende Leitung der Gesellschaft. Vielen Dank, liebe Elisabeth!

Ich werde mich bemühen, die Gesellschaft in Deinem Sinne weiterzuleiten und hoffe dabei sehr auf Deine Ratschläge.

Alida Bremer wird ihre Rolle als stellvertretende Vorsitzende weiterhin ausüben: Auch Dir, liebe Alida, vielen Dank dafür und für das bisher Erreichte!

Auch Lucija Šarčević und Bernhard Brehmer werden Ihre Funktionen als Schatzmeisterin und Kassenprüfer weiter übernehmen. Vielen Dank für die bisher getane Arbeit und für die Bereitschaft, sich auch weiterhin innerhalb der Gesellschaft zu engagieren!

Da mich einige von Ihnen nicht kennen, ein paar Angaben zu meiner Person. Die Schulausbildung habe ich in Kroatien absolviert, studiert habe ich in Zadar und Siegen, in Siegen wurde ich 2006 promoviert, 2016 habe ich ebendort habilitiert. Derzeit bin ich Privatdozentin im Fach Germanistik - Allgemeine Literaturwissenschaft an der Universität Siegen. Meine wissenschaftliche Arbeit ist komparatistisch und befasst sich vorwiegend mit der Literatur und dem Film des Alpen-Adria-Bereiches.

Mitglied der Deutschen Gesellschaft für Kroatistik bin ich seit 2009. Im Jahr 2013 habe ich an dem Berliner Symposium über Miroslav Krleža teilgenommen. Im vergangenen Jahr habe ich mit der Unterstützung der Gesellschaft in der Kroatischen Botschaft in Berlin eine Preisverleihung an den wissenschaftlichen Nachwuchs organisiert. Derzeit laufen die Verhandlungen über eine Fortsetzung im Zweijahresrhythmus.

Im Mai d.J. wurde ich dann zu meiner großen Freude zur neuen Vorsitzenden der Gesellschaft gewählt. Das nächste Treffen wird am 05.05.2018 im Unteren Schloss in Siegen stattfinden. Nähere Informationen darüber werden folgen. Ich bitte Sie jedoch jetzt schon ganz herzlich, sich den Termin zu merken und zu überlegen, ob die Rubensstadt im Mai nicht eines Besuches Wert sein wird.

Es würde mich sehr freuen, Sie in Siegen begrüßen zu dürfen...

Es steht noch einiges vor uns: Eine neue Homepage wird erstellt werden, die alljährlichen Treffen sollen ausgebaut und die Kulturarbeit fortgeführt und bereichert werden.

Ich hoffe also auf Ihre Unterstützung. Denn auf die neuen Aufgaben freue ich mich sehr und möchte diese gerne gemeinsam mit Ihnen meistern. Und nun möchte ich mich auch bei Ihnen für Ihre jahrelange Mitgliedschaft und Ihr Interesse bedanken.

Mit herzlichen Grüßen aus Siegen und den besten Wünschen

Ihre

Marijana Erstić

PD Dr. Marijana Erstić M.A., Universität Siegen, Fakultät I, Adolf-Reichwein-Str. 2, 57076 Siegen

https://www.uni-siegen.de/phil/germanistik/mitarbeiter/erstic_marijana/

DISERTACIJA U TISKU

Hrvatska znanstvenica Marijana Erštić rođena je u Siegenu, ali je osnovnu i srednju školu pohađala u Varaždinu i Zadru. Studij germanistike i povijesti umjetnosti započela je na Filozofskom fakultetu u Zadru i nastavila, uz studij talijanistike, na Sveučilištu u Siegenu, osim materinskog jezika govoriti talijanski, njemački, francuski engleski. Njezin zrastveni interesi vrlo su široki i obuhvaćaju fotografiju i film, filmske adaptacije književnosti, teoriju intermedijaliteta, odnos između likovnih umjetnosti i filma, filozofiju filma, antropologiju te energetski potencijal slike i medija, itd. Njezinu će doktorsku disertaciju u siječnju sljedeće godine tiskati izdavačka kuća Winter iz Freiburga.

Marijana Erštić rođena je u Njemačkoj, ali je veći dio školovanja provela u Hrvatskoj

ZNANOST Hrvatskoj znanstvenici dodijeljena nagrada za disertaciju

Marijani Erštić titula i nagrada Sveučilišta

Znanstvenica je začetnica literarnoga kruga Krleža Gesellschaft u Siegenu

NICA KOŠAK

SIEGEN - Ovogodišnja nagrada Sveučilišta u Siegenu/Nordrhein-Westfalen za znanstvenike stranogoričekla dodijeljena je doktorici Marijani Erštić za njezinu disertaciju. Tomu radu je prethodio stipendiranji studijski boravak na talijanskom sveučilištu u Pordenoneu. U disertaciji je obradila odnos različitih medija, filma, likovne umjetnosti i literature u svjetlu filozofskih promatravanja i povjesno-umjetničkog izražavanja osjećaja i pamćenja u talijanskoj kulturi na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Sveučilište u Siegenu održava partneriske veze sa sveučilištima i znanstvenim institucijama iz cijelog svijeta.

Istima i znanstvenim institucijama iz cijelog svijeta.

Razmjena studenata i znanstvenika u sklopu međunarodne suradnje obuhvaće-

Magisterska tema Marijane Erštić govorila je o Dubrovniku Između Idile i katastrofe

nje je nastave i inovativnog rada te znatno pridonosi ugledu te znanstvene institucije. Nagradu Sveučilište u Siegenu dodjeljuje stranim studentima za izvrsna dostignuća u studiju. Time se posebno želi istaknuti

povezanost sa stranim studentima. Voditeljske poslove dodjeljivanja te nagrade koja se dodjeljuje svake godine, obavlja Društvo prijatelja i studenata Sveučilišta u Siegenu.

Takva priznanja ostavljaju velik trag u profesionalnim i znanstvenim aktivnostima pojedinca, a blivši studenti mogu puno pomoći u napretku znanstvene zajednice. Samo udruživanjem potencijala – znanosti, tehnologije i obrazovanja

– Hrvatska može biti partner Evrope. Spomenimo da je magisterska tema Marijane Erštić bila "Dubrovnik zwischen Idylle und Katastrophen". U njoj se obraduje recepcija Dubrovnika u literaturi i publicistici od 19. do 20. stoljeća. Od 2002. godine Marijana Erštić znanstvena je suradnica u projektu Njemačkoga istraživačkog društva, a kao urednica radila je na izdanju dviju znanstvenih antologija. Začetnica je hrvatskoga literarnoga kruga Krleža Gesellschaft u kojemu se okupljaju ljubitelji hrvatske literature. Ona je ujedno autorka antologije literarnih prikaza o Zagrebu "Zagreb erlesen". Ta monografija, s prijevodima s talijanskoga, hrvatskoga, ruskoga i češkoga na njemački jezik, objavljena je pod naslovom "Europa erlesen" u Klagenfurtu 2001.

NAGRADA HRVATSKOJ ZNANSTVENICI (2007.)

Nagrada Sveučilišta u Siegenu/Nordrhein-Westfalen za znanstvenike stranog porijekla u 2007. godini dodijeljena je doktorici Marijani Erstić, iz drugog pokoljenja hrvatskog iseljeništva u Njemačkoj.¹

RIJEĆ: Gospodo Erstić, Vi dijelite ovo-godišnju nagradu Sveučilišta u Siegenu/Nordrhein-Westfalen za disertaciju na temu: *Kristalliner Verfall. Luchino Viscontis (Familien-)Bilder "al di là della fissità del quadro"*. O kakvom se priznanju ovdje radi?

Marijana Erstić: Radi se o priznanju za najbolju disertaciju stranih doktoranda, a koju dijelim sa kolegicom Rodicom Tcaciuc, fizičarkom iz Moldavije. Sveučilište u Siegenu je prije nekoliko godina uvelo dodjelu nagrada za najbolje rade stranih studenata – npr. diplomske ili magistarske rade – te za najbolje rade stranih doktoranda, tj. za najuspjelije disertacije. O ovoj drugoj nagradi je riječ.

Moj se doktorski rad bavi temom slike porodice u filmovima Luchina Viscontija. Visconti je svoje filmske portrete porodice želio inscenirati «al di là della fissità del quadro», dakle s onu stranu nepokretnosti slike. Ali bez obzira na to, njegovi filmovi 'žive' od odnosa 'nepokretne slike, dakle slikarstva i fotografije sa jedne i filma sa druge strane. Tematska je okosnica disertacije bio prije svega pojam kristalne slike, koji potječe od francuskog filozofa Gilles Deleuze-a, ali i pojam *formula patosa* njemačkog povjesničara umjetnosti, Aby Warburg-a.

RIJEĆ: Iako se ova nagrada dodjeljuje Vama kao znanstvenici stranog porijekla, Vaše visokoškolsko obrazovanje je njemačko. Da li smatrate da je porijeklo uvjet ili možda čak garancije za multikulturalnu kompetenciju?

Marijana Erstić: Strano porijeklo je u svakom slučaju garancija multikulturalne kompetencije. Veliko je bogatstvo poznavanje materinskog jezika, ali i poznavanje jezika nove domovine. Ja sam sama odrasla u Hrvatskoj i nakon dolaska u Njemačku morala prebroditi mnoge krize – i one jezične, ali i one identiteta. Prava je umjetnost, reagirati na nove, nepoznate situacije.

I još nešto – početak mog sveučilišnog života vezan je za Filozofski fakultet, danas Sveučilište u Zadru, na kojem sam tijekom dva semestra studirala germanistiku i povijest umjetnosti. Taj se početak studija pokazao kao izvrstan fundament za daljnji razvoj.

RIJEĆ: Sveučilište u tradicionalnom industrijskom gradu Siegenu nastalo je kao visoka škola inženjerskih smjerova za potrebu lokalne proizvodnje. Da li se na jednom humanističkom smjeru kao što je bilo Vaš studij, željela postići ravnoteža? I da li je Vaše porijeklo na neki način utjecalo na odabir studija?

Marijana Erstić: Uvođenje humanističkih smjerova desilo se 1972. godine, kada je osnovano sveučilište. Od samog su početka humanistički smjerovi u Siegenu izuzetno interdisciplinarnog karaktera. Sveučilište je kao jedno od prvih u Njemačkoj uvelo studijski smjer analize medija, seminari i predavanja bave se kulturološkim kao i temama odnosa različitih medija. To sam tijekom mog studija germanistike, talijanis-

¹ Razgovor je vođen u povodu dodjele nagrade Sveučilišta u Siegenu/Nordrhein-Westfalen za znanstvenicu stranog porijekla u 2007. godini, dakle deset godina prije izlaženja ovog broja RIJEĆI (51/52). Unatoč proteklom razdoblju od jednog desetljeća, tema razgovora nije postala manje aktualna. Vidi i prilog u Riječi broj 50: Znanost, škola i migracija: *Razgovor s Marijanom Erstić i Ninom Mažar* str. 56-61, HKZ-Wiesbaden 2016. Prim. red.

tike i povijesti umjetnosti vrlo dobro osjetila. Inače, moj je odabir studijskih smjerova imao izuzetno jake veze sa mojim porijeklom, jer mi se činilo, da su u Hrvatskoj upravo njemački i talijanski jezik vrlo dobro primjenjivi. Talijanistika je imala veze i sa poviješću umjetnosti – jer ipak neke od najvažnijih epoha i neki od prvih novovjekovnih razmišljanja o umjetnosti potječu iz Italije..

RIJEČ: Vaš magisterski rad *-Dubrovnik zwischen Idylle und Katastrophe*, obraduje recepciju Dubrovnika u literaturi i publicistici od 19. do 20. stoljeća. Dilema ovog naslova je prisutna u povijesti i kulturi ne samo Dubrovnika. Treba li ovo istraživanje na primjeru Dubrovnika poslužiti i kao zahtjev za otvorene sučeljavanje sa problemima uopće?

Marijana Erstić: U magisterskoj sam radnji obradila novelu njemačkog romantičara Heinrich von Kleista *Der Findling*, jedan putopis Hermanna Bahra i jednu emisiju emitiranu tijekom domovinskog rata na njemačkoj televiziji. Svi su ti artefakti za temu imali upravo Ragusu, dakle Dubrovnik. Osobito u svom posljednjem dijelu radnja je bila vrlo aktualna, i to je bio najveći problem pri tome radu – sačuvati znanstvenu distancu.

RIJEČ: Boravili ste sa stipendijom njemačkog Društva za akademsku razmjenu (DAAD) u Italiji, prvenstveno kao studentica njemačkog sveučilišta. Da li se u nama susjednoj Frijulskoj pokrajini osjetio jedan poseban odnos prema hrvatskom porijeklu? Odnosno, očekuju li kolegice i kolege u Italiji da se mi tamo nekako (zbog klime, temperamenta...) domaće osjećamo?

Marijana Erstić: Boravak u Italiji ostao mi je u vrlo lijepom sjećanju. Radilo se o izuzetno multikulturalnom kursu za strane studente i za namještenike u kulturi, a bili su prisutni Hrvati, Poljaci, Rusi, Austrijanci, Belgijanci, Španjolci, jedan Marokanac... i ja kao jedina

predstavnica Njemačke. Naši su gostoprimevi više puta napomenuli, koliko su bliske Hrvatska i Italija.

RIJEČ: Objavili ste 2001. antologiju tekstova sa temom Zagreb u ediciji izdavačke kuće Wieser iz Klagenfurta.. Ova edicija koja se zove *Europa erlesen*, a u kojoj je objavljeno već preko pedeset naslova o literaturi europskih gradova, prikazan je Zagreb kao tema u djelima, ne samo hrvatskih autora. Iako se tu radi o zajedničkom naslovu svedenom na literarnih dvjestotinjak stranica, ovo djelo govori nevjerojatnom čitalačkom naporu potrebnom da se pronađu tematski tekstovi. S obzirom na relativnu slabu zastupljenost hrvatske literature u njemačkim filološkim studijima, kakav vam je bio osobni metodološki pristup? Budući da se, unatoč Einsteinu, vrijeme za stvaralački rad ne može prolongirati, da li se na stepenicama znanstvene karijere moraju napraviti neki drugi skokovi? Ne trpi li obitelj, a i sobna rekreacija kod toga?

Marijana Erstić: Do antologije *Zagreb erlesen* došlo je gotovo slučajno. tijekom rada na magisterskoj temi pronašla sam vrlo mnogo tekstova o Dubrovniku, pa mi se je činilo, kako bi bilo vrlo dobro kada bi se ti tekstovi objavili. Javila sam se austrijskoj izdavačkoj kući Wieser iz Klagenfurta, ali pošto je temu

Dubrovnika već obrađivala gospođa Inge M. Artl, ponudili su mi temu Zagreba, što sam ja vrlo rado prihvatile. Pretraživala sam literaturu u Njemačkoj ali i u Zagrebu – provela sam dane u Nacionalnoj knjižnici -, ali to sam kombinirala sa godišnjim odmorom, tako da mi je taj boravak bio i rekreacija i posao. Tako je sa znanstvenim i sa publicističkim radom uopće – to je izuzetno zanimljiv rad, kojemu se može posvetiti mnogo vremena, ali to je i izuzetno fleksibilan rad – ne moraju se svaki dan provesti osam sati na radnom mjestu, tako da se ta vrsta posla može vrlo dobro 'pomiriti' sa porodicom.

RIJEČ: Na Sajmu knjiga 2005. u Frankfurtu, Vi ste predložili osnivanje jednog literarnog kružoka¹ koji bi se bavio njemačkim prijevodima hrvatske literature, posebno prijevodima djela Miroslava Krleže, a kojih nije malo.. Nije li taj prilog prihvaćen sa podozrenjem, jer se u migrantskom okruženju propagira njega literature na materinskom jeziku?

Marijana Erstić: Bilo bi mi izuzetno dragو ako bi se moji pokušaji na tom polju pokazali uspješnima. Voljela bih se sa hrvatskom književnošću obratiti ne samo migrantima već i njemačkoj zajednici. Još jednom, kružok je u nastajanju, ali nadam se da će uspjeti.

RIJEČ: Sudjelovali ste na 1. Susretu znanstvenika iz domovine i iseljeništva koji je organiziralo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i školstva 2004. godine u R. Hrvatskoj. Da li je taj susret bio mogući poticaj za vaš znanstveni rad i što on može značiti u zблиžavanju iseljeništva i Domovine?

Marijana Erstić: Taj je kongres – bez obzira na neke od mana – za mene bio veliki poticaj. Prije njega nisam imala osjećaja da se itko u Hrvatskoj zanima za mlade hrvatske znanstvenike iz inozemstva. Nakon njega sam se potrudila sklopiti poznanstva u Hrvatskoj, u Zadru i u Zagrebu, i to mi je u neku ruku i uspjelo.

RIJEČ: U okviru renomiranog *Njemačkog društva za istraživanje (Deutsche Forschungsgesellschaft/DFG)* bavili ste se fenomenom izražajne strukture poznatima kao perfomancija. Ova paralingvistička manifestacija se nalazi u dramaturgiji mitologizacija povijesnih događaja u literarnim i umjetničkim djelima. Vaš objavljeni rad o Gabriele D'Annunziju i njegove postavljanje javnih scena u početku prošlog stoljeća, doveo Vas je i u povjesno razdoblje fašističke okupacije Rijeke. Da li nam izražajna struktura polilingvističke komunikacije (mimik, gestikulacija) mogu pomoći ne samo u sporazumijevanju nego i razumijevanje percepcije scenskih radnji i u relanim okolnostima svakodnevnog života?

Marijana Erstić: Mišljenja sam da je upravo vizualna kultura današnjice, ali i ona cijelokupnog dvadesetog stoljeća, vrijedna analize. U DFG-projektu na kojem sam zaposlena – *Macht- und Körperinszenierungen: Modelle und Impulse der italienischen Avantgarde* «Insceniranje moći i tijela. Modeli i impulzi talijanske avangarde» (voditelj. Prof. Dr. Walburga Hülk-Althoff) – bavim se upravo talijanskom vizualnom kulturom s početka 20. stoljeća – sa performancama Gabriele D'Annunzia, ali i sa fotografijom i filmom futurizma – i sa njihovim odjecima u umjetnosti današnjice. Jedna od glavnih okosnica mojeg rada je, kao što se to može vidjeti i na osnovi disertacije - tema pokreta u sklopu 'nepokretne slike (fotografije), ali i u sklopu one pokretne (film). Početkom prosinca organizirali smo kolokvij na temu «Tijela u pokretu. Modeli i poticaji talijanske avangarde», slijedeće čemo godine na Sveučilištu u Siegenu organizirati izložbu recentnih fotografija koje se bave istom tom temom. Još jednom bih napomenula kako današnjicu dominira vizualna kultura i kako bi se za njezinu analizu trebao pronaći, a i pronalazi se, neki novi jezik, koji bi bio izuzetno interdisciplinarnog karaktera, odnosno povezivao povijest umjetnosti i znanost o umjetnosti sa znanošću o slici, ali i znanošću o književnosti, filmologijom, filozofijom, sociologijom itd.

Razgovor vodio: Ivica Košak
Frankfurt/Siegen 2007.

¹ Marijana Erstić: *Krleža-Gesellschaft*, Riječ 39, Wiesbaden 2005. Str. 24.

STOLJEĆE NEIZVJESNOSTI

Stoljeće neizvjesnosti: Komparativna analiza medija,

**Naslov originala: Ein Jahrhundert der Verunsicherung:
Medienkomparatistische Analysen**

Habilitacijski rad dr dr. Marijane Erstić, Universität Siegen

Siegen: universi 2017, 310 S., kart.

ISBN 978-3-936533-88-0

Cijena: 19,- Eura

Ovo znanstveno djelo habilitacije¹, a koje je nastalo na Sveučilištu u Siegenu, svrstava mladu znanstvenicu, dr. Marijanu Erstić u redove uspješnih akademičara iz druge generacije hrvatskih doseljenika u Njemačku.

Središnja teza njenog istraživanja glasi: *mnogi radovi i umjetničke produkcije iz 20. stoljeća odražavaju i odgovor su na ratove, pogotovo što u prvim desetljećima 20. stoljeća nastaju radikalne promjene u razmišljanju koje do danas ostavljaju trag medijskog odraza umjetnosti.* Novi mediji postaju mjesto gdje se manifestira ta nesigurnost – pored literature - u fotografiji i na filmu.

U studiji se analizira ne samo prikazivanje rata, nego i primjeri djela iz 20. stoljeća, koja odražavaju **neizvjesnost** kao rezultat promjena i traže odgovor na to. Karakter pojedinih eseja uzima se, na primjer, kao znanstveni odgovor na složenost ali kontingenčnost u umjetnosti 20. stoljeća.

U knjizi su u prvom redu predstavljaju djela iz regije Alpe-Jadran, koja koriste estetiku kao očekivanje, objašnjenje, jednako kao upozorenje ili poziv. Umjetnička djela, ne samo literatura, razotkrivaju dvadeseto kao nasljeđe šesnaestog stoljeća, - stoljeća nesigurnosti. Autorica u uvodu habilitacionog rada povezuje tekstove nastale proteklih osam godina, osmišljava povezanost građe i pruža potrebno znanstveno objašnjenje.

U prvom, od pet dijelova knjige, dr. Erstić predstavlja tri poglavlja s radovima *Gabriela d' Annunzija*,² *Miroslava Krleže*, *Stefana Zweiga*, *Romana Polanskog* i *Henri Bergsona*. Njihova poveznica otkrivena je u naslovu: - *Svjetski ratovi i nesigurnosti (u) umjetnosti.*

Ova teza raščlanjuje pitanje, koju ulogu igraju, u bilo kojem obliku nasilje, rat i razaranje u filmu, književnosti ili umjetnosti?

Izričitost uloge filma predstavljena je u drugom dijelu knjige: - *Filmska kritika poslijeratnog društva kod Piera Paola Pasolinija.*

Treći dio sabire poglavlja o filmskom manirizmu u poslijeratnom razdoblju. Vizualni akt na filmskoj sceni postaje *perfomance*, što pak upućuje ne samo na stil krajnje istančanosti u umjetnosti nego i subverzivnost umjetničke scene. Prenaglašavajući sklad, raznolikost i majstorstvo nauštrb sadržaja, jasnoće i jedinstva, performace ukazuje ne samo na uzroke, nego i razloge *nesigurnosti (u)*

¹ Habilitacija (lat.: *habilis* - sposoban, pogodan) je najviši postdoktorski akademski ispit, sa kojim se dokazuju sposobnosti za poziv sveučilišnog docenta, i u brojnim europskim zemljama je uvjet za poziv sveučilišnog profesora. Habilitacija je zapravo postupak stjecanja kvalifikacije za izvođenje nastave iz određenog predmeta na sveučilištu, uveden na europskim sveučilištima od sredine 19. stoljeća. Uvjet za habilitaciju je stečena doktorska titula i određena praktična predavačka ili istraživačka iskustva iz navedenog predmeta, uz koju se često zahtjeva i pisanje i javna odbrana određenog rada (habilitacijske teze u njemačkim zemljama - *Habilitationsschrift*), čime se stiče pravo da se podučava.

² Vidi: Marijana Erstić: *Rijeka wird zu Fiume*, Riječ broj 47. HKZ-Wiesbaden 2015. Str. 47-51

umjetnosti. Na primjeru *zrcala* kao performativnog medija po sebi, autorica poseže za metodom postfreudove psihoanalyze kako bi ukazala na problem identiteta koji se generira iz fikcije.¹

Noviji trendovi nesigurnosti naslov je četvrtog dijela u kojem, primjerice strast i sahranjivanje Krista kod Caravaggioa² prikazuje umjetničko stvaralaštvo u dilemi između izgubljene žive vjere i održavanja mitske priče (na životu).

U posljednjem, petom dijelu o: - *Bosanskom ratu u književnosti, filmu i glazbi*, autorica nam razlaže početno pitanje: U kojem obliku nasilje, rat i razaranje u filmu, književnosti ili umjetnosti igraju ulogu? Dva svjetska rata, hladni rat, kao i ratovi u Jugoslaviji su teme koje ne traže apologiju nego kritiku (pred i) poslijeratnog društva.³ Društva u kojem sa svjedočanstvom literarnih, umjetničkih radova olako prelazimo liniju razgraničenja od nužnog i potrebnog svjedočenja prema riskantnoj praksi voajerizma. U tom smislu prepoznaje autorica kako su književna djela, romani i filmovi nastali u poslijeratnom razdoblju pokazali premjereni i estetski zadovoljavajući način predstavljanja ratnih strahota i posebice ženske patnje.

U tom smislu, predstavljeni radovi u habilitaciji su važan doprinos proučavanju kulture suvremenog društva. Mi svakodnevno susrećemo žrtve i počinitelje. Jedni i drugi dijele našu svakodnevnicu bez prepoznatljivog vanjskog obilježja. A zadaća je umjetničkog djela da se ne zaboravi ono što žrtve ne mogu potisnuti u zaborav. Predstavljena djela s hrvatskog jezičnog područja upotpuniti će sliku umjetničkog stvaralaštva iz hrvatskog dijela Europe na njemačkom govornom području.

Marijana Erstić je suradnica redakcije Riječ.⁴ Od 2017 dr. Erstić predsjedava *Njemačkom društvu za kroatistiku/ Deutschen Gesellschaft für Kroatistik.*

Ivica Košak

ZUSAMMENFASSUNG: *Den Worten Susan Sontags zufolge wurde das 20. Jahrhundert in Sarajevo geboren und es verstarb dort auch: Zwei Weltkriege, Kalter Krieg, Jugoslawienkrieg - ein Jahrhundert der Verunsicherung, das seinen Widerhall in Medienbrüchen und Ästhetik findet. Viele Werke und künstlerische Produktionen des 20. Jahrhunderts reflektieren und antworten darauf.*

Die zentrale These der vorliegenden Studie lautet, dass viele Werke und künstlerische Produktionen des 20. Jahrhunderts die Kriege reflektieren und auf diese antworten, umso mehr als in den ersten Dekaden des 20. Jahrhunderts ein Umbruch im Denken stattfindet, der bis zum heutigen Tage seine Spuren in der künstlerischen Medienreflexion hinterlassen hat. Die neuen medialen Orte, an denen sich diese Verunsicherung manifestiert, sind – neben der Literatur – die Photographie und der Film. In der Studie werden deshalb nicht nur die Kriegsdarstellungen analysiert, sondern exemplarische Werke des 20. Jahrhunderts, die die Verunsicherung als eine Folge des Umbruchs reflektieren und auf diese eine Antwort suchen. Der exemplarische Charakter der einzelnen Aufsätze soll dabei als eine wissenschaftliche Antwort auf die Komplexität und Kontingenz als prägende Stilmittel der Kunst des 20. Jahrhunderts angesehen werden.

Im Buch werden vorrangig Werke des Alpen-Adria-Raumes analysiert, die diese Ästhetik als Antizipation, als Erklärung, als Warnung, als Appell benutzen. Sie entlarven das Zwanzigste Jahrhundert als einen Nachfolger des Sechzehnten Jahrhunderts, als ein Jahrhundert der Verunsicherung. Dabei wird die Formensprache der jeweiligen Werke beschrieben und analysiert, wie sie ausgehend v.a. von den klassischen Avantgarden, namentlich vom italienischen Futurismus, für die europäische Kunst des 20. Jahrhunderts charakteristisch ist. (Deutsche Zusammenfassung ist der Internetadresse: <http://www.universi.uni-siegen.de/katalog/reihen/medienwissenschaften/745009.html> am 14. 08. 2017. entnommen.)

¹ Marijana Erstić: Ein Jahrhundert der Verunsicherung: Medienkomparatistische Analysen, Autorica se poziva na rad Jacques Lacana: *Das Spiegelstudium als Bildner der Ich-Funktion*. Str. 159.

² Michelangelo Merisi da Caravaggio, poznatiji samo i kao **Caravaggio**, je talijanski slikar s konca 16. stoljeća. Nasuprot povjesnoj priči, Caravaggio je promatra kao izvedbu povijesti koja je nastala u sadašnjosti. To znači Caravaggio je ukazao na važnost prošlosti u okviru sadašnjosti. Njegova je umjetnička metoda rada obilježena je tridentinskom (baroknom) kulturom. Kao umjetnik Caravaggio je potaknut izradi biblijske priče kroz snažnu identifikaciju i posljedičnu empatiju. Prim. aut.

³ Hrvatska Kulturna zajednica iz Wiesbadena u suradnji sa Vijećem stranaca grada Idsteina na Taunusu, priredila je nastup Marijane Erstić u Interkulturnalnom tjednu, 1. listopada 2010. godine. Na javnoj tribini pod naslovom *Žene u ratu*, dr. Erstić je istakala kako: *Uticak umjetničke obrade na publiku nije manje bolan od direktnog sučeljavanja sa iskazom žrtavae, ali olakšava da se iz uvjetne anonimnosti usmjeri pozornost na tragediju podnesenoga nasilja. Vidi u: Ivica Košak, Moć izražaja, Riječ broj 41, HKZ-Wiesbaden, 2011.*

⁴ Kao posebno vrijedan doprinos suradnji predstavljaju radovi studenata sa Sveučilišta u Sigenu, a čiji su prilozi objavljeni u Riječi. Tako npr. piše studentica Lili Pritzkau: *Das freie Ragusa zwischen Historizität und Fiktion*, Riječ broj 47, str. 55-59, ili Johanna Beimdieke: *Unter dem Stern von Niedergang und Katastrophe. Die Glembays als die kroatischen Buddenbrooks*, Riječ broj 50, str. 62-65.

LJUBAV U MONOLOZIMA

Ivana Sajko u DAAD-ovoj galeriji

Berlin/ Nalazimo se u samom srcu Kreuzberga, u Oranienstraße 161, u trokatnici koja na prvi, letimični pogled ne otkriva sve čari što ih je Berlinu 1912. ostavio arhitekt Oskar Kaufmann.

Početkom godine u ovaj se arhitektonski biser uselio Berlinski program DAAD-a za umjetnike koji je od svog osnutka 1963. godine ugostio više od tisuću umjetnika iz cijelog svijeta.

Mi smo na drugom katu, u Studiju gdje se prozori protežu do stropa, s teškim zastorima koji će nas, publiku, kad ih se najednom naglo navuče, još više uvući u ljubavnu vezu koja pred našim očima nastaje, rastače se, raspada. A sve je krenulo tako obećavajuće.

Dvorana je puna. Za koji bi se trenutak trebali pojaviti književnica **Ivana Sajko**, **Alida Bremer**, prevoditeljica njenih knjiga na njemački, i moderator **Jörg Plath**, književni kritičar. No, umjesto toga kreće se sa scenskim čitanjem.

Pred nama su, na niskom podiju, dva ovalna bijela kubusa, na pristojnoj udaljenosti jedan od drugoga. Na lijevom se podbočio On, na desnom Ona. Okrenuti su jedan prema drugome. Njegov je pogled upitan, brižan, umiljat. Njen, prikriveno ironičan i samo što nije otplovio, tko zna kuda. Govore jedan

drugome, naizmjenično, podsjećajući se kako su odlaskom na more htjeli spasiti ono čemu spasa više nije bilo i da su te večeri «...na nekoj plaži izbodenoj opušćima, pipkali se i čekali da turisti napokon pokupe svoje ručnike, nestanu po hotelima, da se sunce sruši preko horizonta, obala se zamagli u ljubičasto, zrak se napuni čempresom i da onda dobro potegnu iz boce...» (citat iz četvrtog poglavlja hrvatskog originala najnovijeg romana Ivane Sajko, *Ljubavnog romana*).

Dobrih dvadeset minuta dvoje njemačkih kazališnih glumaca, Isabel Schosnig kao Ona, i Henning Vogt, On, ulaze nam pod kožu. Uvjerljivo nas uvlače u rat koji supružnici vode između kuhinje i spavaće sobe. Ispovijedajući se i propitujući se o prošlome i proživljenome, pripovijedaju o krahu svoje ljubavi pritisnute egzistencijalnim problemima u današnjoj Hrvatskoj. Nezaposlenost, more neplaćenih računa, život u podstanarstvu, nasilje na ulici, radnički štrajkovi, zaštitari – bivši branitelji. Publika je toplim pljeskom nagradila Schosnig i Vogta.

Nastupila je kratka pauza. Kubuse je trebalo još više razmaknuti da bi se time dobio prostor za tri stolice – za razgovor između Platha, Sajko i Bremer, kojoj tu večer pripala i uloga tumačice za Ivanu Sajko. Plath je odmah, bez ikakva okolišanja, upitao Sajko zašto je htjela manifestaciju početi čitanjem, a ne razgovorom.

Iz Ivane Sajko progovorila je kazališna redateljica i performerica: „*Na ovom književnom tekstu sam htjela primijeniti kazališnu metodu. Htjela sam napraviti ono što ja inače radim – ja miješam literarne forme. Ja koristim iskustvo kazališta kad pišem prozu, kao što prozu koristim u tekstu za kazalište. U tom smislu je kazališno ispravno krenuti s izvedbom, bez uvoda. Jer to je način na koji kazalište postupa s tekstrom.*“

Platu se dopalo to «lukavo rješenje». Posve mu je neobično što u samom tekstu uopće nema dijaloga. Postoji samo jedan pripovjedač koji ima dvostruku ulogu – čas je muškarac, čas žena, pa tako prvo čujemo muškarca koji nam priča svoj san, a nakon toga slušamo ženu koja nam prepričava što je razmišljala, kako je to bilo kad je začela, što je razmišljala kako će sada dalje, nakon začeća. Sajko kaže da ona uvijek tako piše, da uvijek tako postupa. Jer da ju zanimaju nesigurni subjekti, bez obzira tko to bio, pripovjedač ili junak neke priče. Tako joj nastaju tekstovi koji su napisani kao monolozi, a onda je bolje da nekoliko ljudi izvodi te monologe.

Ne bih prepričavala cijeli razgovor između Platha i Sajko jer je on s vremena na vrijeme dobivao visoki teorijski naboj, vrlo zanimljiv i koristan doktorandima književne teorije ali ne i nužno za sve one koji nisu od struke, a takvi obično čine većinu na javnim literarnim čitanjima. Jedno od opće zanimljivih pitanja bilo je i o naslovu knjige *Liebesroman*. Da li je taj naslov rezultat njenih teorijskih promišljanja, što je htjela postići s tim naslovom, Ili joj ništa drugo nije palo na pamet?, upitao ju je Plath.

Sajko: «*Postoji više razloga zašto se zove Ljubavni roman. Jedan od tih je neka vrsta ironije prema žanru ljubavnog romana, a drugo, što je to pravi ljubavni roman. Ljubavni roman kao priča o sretnoj ljubavi ne postoji. Ako pokušamo govoriti o ljubavi, ne možemo ju ostaviti unutar četiri zida. Nastojala sam pokazati da priča o ljubavi ne može biti samo intimna priča nego da će to biti i priča o odnosima udruštva. Parovi svoje uspjele ili neuspjele veze žive u društvu. I kao što svakoj ljubavnoj priči treba netko treći da bi ona dobila na tenziji, onaj, ili ona, koja ulazi u ljubavni sustav i pravi pomutnju, a u ovom slučaju taj treći nije osoba nego je to zapravo političko-ekonomска situacija koja djeluje na njihove odnose.*»

S ovim javnim nastupom u Studiju DAAD-ove galerije zadnjeg dana svibnja Ivana Sajko zaokružila je svoj jednogodišnji boravak u Berlinu kao gošća Berlinskog umjetničkog programa Njemačke akademske službe za razmjenu (studenata i znanstvenika – DAAD) i time se svrstala u DAAD-ovu

plejadu od 13 hrvatskih umjetnika među kojima su Irena Vrkljan, Milko Kelemen, Braco Dimitrijević, Slobodan Šnajder, Sanja Iveković, Neda Miranda Blažević, Bora Čosić, Dubravka Ugrešić, Slavenka Drakulić. Nakon stipendije Ivana Sajko ne napušta Berlin. Ostaje u Njemačkoj.

Ivanu Sajko se smatra obnoviteljicom kazališne scene u Jugoistočnoj Europi. U Hrvatskoj je dobila nekoliko nagrada za dramsku književnost pa između ostalog i četiri puta nagradu *Marin Držić* za drame: *Naranča u oblacima*, *Rebro kao zeleni zidovi*, *Misa za predizbornu šutnju, mrtvaca iza zida i kopita u grlu te za komad Krajolik s padom*.

Sajko je već dugi niz godina gošćom mnogih međunarodnih kazališnih festivala. Dobitnica je i francuskog ordena *Vitez umjetnosti i književnosti*. Rođena je 1975. u Zagrebu gdje je odrastala i gdje se školovala. Diplomirala je na Akademiji dramske umjetnosti i magistrirala na Filozofskom fakultetu. Suosnivačica je kazališne skupine *BAD co.* gdje je do 2005. djelovala kao dramaturginja i redateljica. Nakon toga počinje sa samostalnim radom režirajući i izvodeći vlastite drame. Drame joj se izvode u kazalištu i na radiju, te su objavljene na desetak jezika.

Unatrag deset godina njena su se djela igrala na kazališnim scenama njemačkog govornog područja, a neka su doživjela i praizvedbu. Osim drama piše i prozne tekstove, roman *Rio Bar, Povijest moje obitelji. Ljubavni roman* je prije dvije godine izdala zagrebačka kuća Meander Media i doživio je veliki uspjeh. Na jesen će se, uoči frankfurtskog Sajma knjiga, u nakladničkoj kući *Voland & Quist* iz Dresdena pojaviti njemačko izdanje u prijevodu Alide Bremer pod naslovom *Liebesroman*.

Sve knjige Ivane Sajko, do sada izашle na njemačkom, prevela je Alida Bremer. Jörg Plath ju je upitao s kojim se problemima susretala prevodeći *Ljubavni roman*. Kaže da on nije bio u stanju, kad je čitao tekst, razlikovati tko što govori, da li govori muškarac ili žena. S tim su se problemima suočili i glumci, rekli su mi to u razgovoru poslije manifestacije. Našli su se u sto čuda, ali im je pomogla autorica.

Bremer kaže da je jako, kako teško prevoditi takve tekstove na njemački. Pogotovo kad su glagoli u prošlom vremenu, u perfektu. Jer kraj glagola određuje spol govornika. Ako u hrvatskom piše: Ja sam bila, zna se tko govori. Govori žena. I ne samo u hrvatskom nego u svim slavenskim jezicima, ruskom, poljskom, češkom. Njemački jezik to nema. Njemački pak ima konjuktiv, konjuktiv prvi i konjuktiv drugi, koji pak ne postoji u slavenskim jezicima pa tako ni u hrvatskom.

Bremer kaže da, kad je slušala Schosnig i Vogta, da je odmah htjela promijeniti neke stvari, ali da joj se zapravo sviđa kako zvuči prijevod. I da ono što smo mi, publika, čuli, nije bila Ivana Sajko nego Ivana Sajko koja govori kroz nju, Alidu Bremer. Svi Ivanini kazališni komadi koje čitamo na njemačkom, svi njeni prozni tekstovi, zapravo su na neki način i moj glas, kaže Alida i odmah se pita da li je to u redu te nadodaje

da su kompromisi nužni. Da ponekad najednom nestane neki aspekt, ali da se zato pojavi neki drugi jer je on moguć u njemačkom. Od velike su joj pomoći i whatsapp i vibera. Kad joj neka rečenica nije jasna, samo napiše: Ivana, što si to mislila u toj i toj rečenici, na toj i toj stranici.

Bremer, rodom Splićanka, koja od druge polovice 1980.-ih živi u Münsteru, važna je spojnica između hrvatske i njemačke kulture. Popis njenih promotorskih poduhvata i više je nego impozantan, a među najvažnije za hrvatsku kulturu spada posao kuratorice hrvatskog nastupa 2008. na Sajmu knjiga u Leipzigu, 2013. jednogodišnjeg festivala hrvatske kulture u Njemačkoj u povodu hrvatskog ulaska u Europsku uniju te petnaestogodišnji rad na programu nastupa hrvatskih književnica i književnika na sajmovima knjiga u Frankfurtu i Leipzigu. I sama piše, članke, eseje, znanstvene rasprave o književnoj i kulturnoj teoriji, o hrvatskoj, bosanskoj i srpskoj književnosti. Bavi se pitanjem žena i odnosa među spolovima. Prije četiri godine izašao joj je i prvi roman, prvo na njemačkom pod naslovom *Olivas Garten*, a nakon toga i na hrvatskom *Olivin vrt* u kojem piše o hrvatskom 20. stoljeću, dalmatinskom mentalitetu i životu u emigraciji.

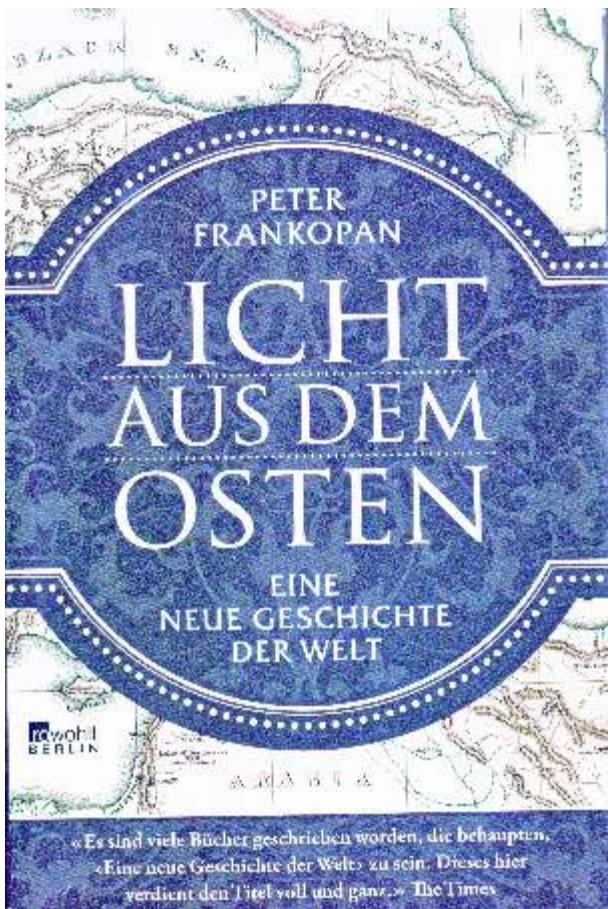
Jörga Platha je zanimalo da li joj je teško prevoditi knjige Ivane Sajko. Jer da njih dvije imaju sasvim različite književne temperamente. I *Olivin vrt* govori o teškim hrvatskim vremenima, ali to je lagani roman, vrlo ironičan i kad ga čitamo, smijemo se iz sveg srca, a kod Sajko ima jako malo stvari kojima se možemo smijati, kaže Plath.

Ma ne, kaže Alida Bremer, i smije se od sveg srca. Ne. Mene uveseljavaju Ivanine knjige. Ivana Sajko je jako duhovita. Ja sam prevela i njene kazališne tekstove, i meni su to sve jako smiješne knjige. Ivanin je vic zločest, ironičan, otrovan. Moj se roman lako čita. Pa pogledajte vi ovog sirotog čovjeka, i tu ženu koju smo upravo gledali! Pa to je nevjerojatno! To naprsto ne klapa. Ivanina teorijska knjiga je nešto drugo, to je bilo teško prevesti. Ali romane, kazališne tekstove, ne. Kako ona pretjeruje! Pronađe jednu misao vodilju – a ona stalno koristi lajtmotive, i onda se taj lajtmotiv pojavljuje u apsolutno suludim i neočekivanim situacijama i ja se onda moram smijati. Uvijek. To mi se nije dogodilo ni s jednim drugi autorom.¹

Aleksandra Brnetić, tekst
Ivo Cenkovčan, foto

¹ Objavljeno na portalu Hrvatskoga glasa Berlin: <http://www.hrvatskiglas-berlin.com/?p=172484>

LICHT AUS DEN OSTEN

Peter Frankopan

Rowohlt Berlin; Auflage: 5 (21. September 2016)

ISBN-10: 3871348333

ISBN-13: 978-3871348334

Originaltitel: The Silk Roads: A New History of the World

In Geschichtsbuch **Licht aus dem Osten** (Engl. Titel: *The New Silk Road*) dass, wie in Roman gelesen werden

kann, stellt Peter Frankopan¹ das Gebiet der alten Seidenstraße(n) Ausgangspunkt der Ideen, Erfindungen und religiöser Strömungen, die – *nicht nur aus Sicht der Autoren* – die Geschichte der Welt prägten dar. Er lehrt uns, die Geschichte neu zu sehen – *indem er nicht Europa, sondern den Nahen und Mittleren Osten zum Ausgangspunkt der Geschichte macht*.

Frankopan beschreibt meisterlich die Geschichte aus der Perspektive der Länder Zentralasiens und des vorderen Orients. Autor erzählt die Entwicklung und Fortschritt sowie die Überlegenheit der Seidenstraßenregion, deren Weltregionen in der Anzahl und der Größe von Bauwerken, der Lebensqualität und in der Kunst überstand. Seine Messlatte ist der private und staatliche Konsum, Bautätigkeit und Förderung der Kunst in genannten Gebieten. Er listet und vergleicht die Bauwerke der jeweiligen Epochen auf, angefangen mit den Palästen des persischen Reichs in Persepolis und anderen asiatischen Städten (Bukhara, Isfahan, Samarkand, Shiraz).

Die Wiege von Kultur, Schrift und Recht im Osten entstand hier. Hier entstanden die ersten Hochkulturen und alle drei monotheistischen Weltreligionen.

Im Westen wird oft und gern vergessen dass, es eine Geschichte gibt, die vor der Geschichte des Westens begann. Basierend auf der breiten Quellenbasis und überzeugend in der Argumentation, erklärt der Autor den Eurozentrismus zur beschränkten Perspektive. Frankopan listet ein Reichtum an Gütern, Kultur und

¹ Peter Frankopan (* 22. März 1971) ist ein britischer Historiker. Frankopan entstammt einer **kroatischen** Familie katholischer Konfession, die sich auf das historische Adelsgeschlecht Frankopan beruft. Sein Vater Louis Doimi de Lupis, später Prinz de Frankopan und Graf Doimi de Lupis (* 1939 in Split), kam nach dem Zweiten Weltkrieg nach Großbritannien und war dort Rechtsanwalt. Im Jahr 2000 nahm die Familie den Namen Frankopan an. Peter Frankopan studierte Geschichte am Jesus College, Cambridge, wo er 1993 den B. A. erwarb. Zum D. Phil. promoviert wurde er mit einer Arbeit zur byzantinischen Geschichte am Corpus Christi College, Oxford. Dort war er zunächst Senior Scholar, bis er als Junior Research Fellow an das Worcester College wechselte. Seit 2000 ist er dort Senior Research Fellow und zugleich Direktor des Oxford Centre for Byzantine Research, einer universitätsinternen Einrichtung, die die Forschungen der Universität auf dem Gebiet der Byzantinistik und ihre Außendarstellung unterstützt. Wissenschaftlich arbeitet Frankopan zum mediterranen Raum, dem Nahen Osten, Russland, Persien und Zentralasien sowie zu den Beziehungen zwischen Christentum und Islam zwischen Antike und Mittelalter.

Wissen, der das Alte Europa nicht gehabt hat und daher sehnüchtig nach Osten blicken ließ. Er erzählt von Alexander dem Großen, der Babylon zur Hauptstadt seines neuen Weltreichs machen wollte; von Seide, Porzellan und Techniken wie der Papierherstellung, die über die Handelswege der Region Verbreitung fanden; vom Sklavenhandel mit der islamischen Welt, der Venedig im Mittelalter zum Aufstieg verhalf; von islamischen Gelehrten, die das antike Kulturerbe pflegten, lange bevor Europa die Renaissance erlebte; von der Erschließung der Rohstoffe im 19. Jahrhundert bis hin zum Nahostkonflikt.

Dieses Gebiet hat zwar nach Frankopan in den letzten Jahrhunderten gegenüber Westeuropa und Nordamerika eingebüßt an Bedeutung, aber mittelfristig wird die Bedeutung dieser Region zunehmen – behauptet Frankopan – und kündigt der Entstehung *einer neuen Seidenstraße* an. Denn nicht nur dass, die Wiege von Kultur, Schrift und Recht im Osten stand, die legitimen Erben der Zivilisationsgeschichte und die künftigen Weltmachtzentren werden wider in Usbekistan, Kirgistan, Russland und China entstehen.

Schließlich erklärt Frankopan, warum sich die Weltpolitik noch heute in Staaten wie Syrien, Afghanistan und Irak entscheidet. Damit rückt er zwei Welten zusammen, Orient und Okzident, die historisch viel enger miteinander verbunden sind, als wir glauben.

Das Buch ist ein fundiertes und mitreißend erzähltes Geschichtswerk, das wahrhaft die Augen öffnet, auch wenn damit nicht auf allen Fragen beantwortet sind. Der Schlussfolgerung aber, in dem Frankopan *subversiv oder einfach provokativ genüsslich* den Aufstieg des Ostens und Abstieg des Westens vorhersagt, sollte unsere Blicke nicht nur nach Osten richten, sondern hin zum Überlegungen führen, wie gehen wir damit um?

Red. []

Čitav problem sa svijetom leži u tome da su budale toliko sigurne u sebe, dok su mudri ljudi prepuni sumnje. - Bertrand Russell (The whole problem with the world is that *fools and fanatics are always so certain of themselves, and wiser people so full of doubts.*)

PARADOKS GLUPIH ILI DUNNING-KRUGEROV EFEKT

The Paradox of Fools And Wise Men

Dunning-Krugerov Efekt (DKE) opisuje nesposobnost osoba s pomanjkanjem vještina i/ili znanja da prepoznaju vlastite greške. Metakognitivna nesposobnost za prepoznavanje vlastitih pogrešaka ili nesposobnosti ima za posljedicu pretjerano samouvjerjenje ili iluzija superiornosti. Kognitivna sklonost neukih ili neobučenih osoba prema donošenju neadekvatnih odluka ili netočnih zaključaka baziranih na neprepoznavanju vlastite inkompetencije opisuje već filozof Russell: *Čitav problem sa svijetom leži u tome da su budale toliko sigurne u sebe, dok su mudri ljudi prepuni sumnje.*

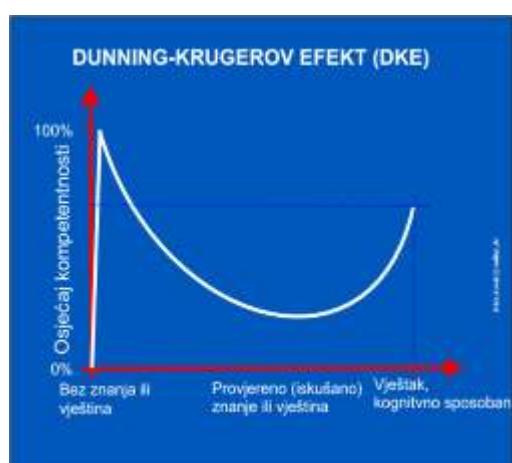
I kada mudri zaštute, kako bi to rekao Andrić, *progovore budale...* Takve osobe zbog odlučnosti, narcisoidnosti i ambicioznosti često preuzimaju ključne pozicije u interesnih skupinama, najčešće političkim, te na temelju

prepoznavanja sličnih obrazaca i dijagnoza - sebi iste plasiraju na pozicije društvene i političke moći. Kompleks više vrijednosti i iluzija superiornosti stvaraju negativnu selekciju koja je sama po sebi sve prihvaćenja.

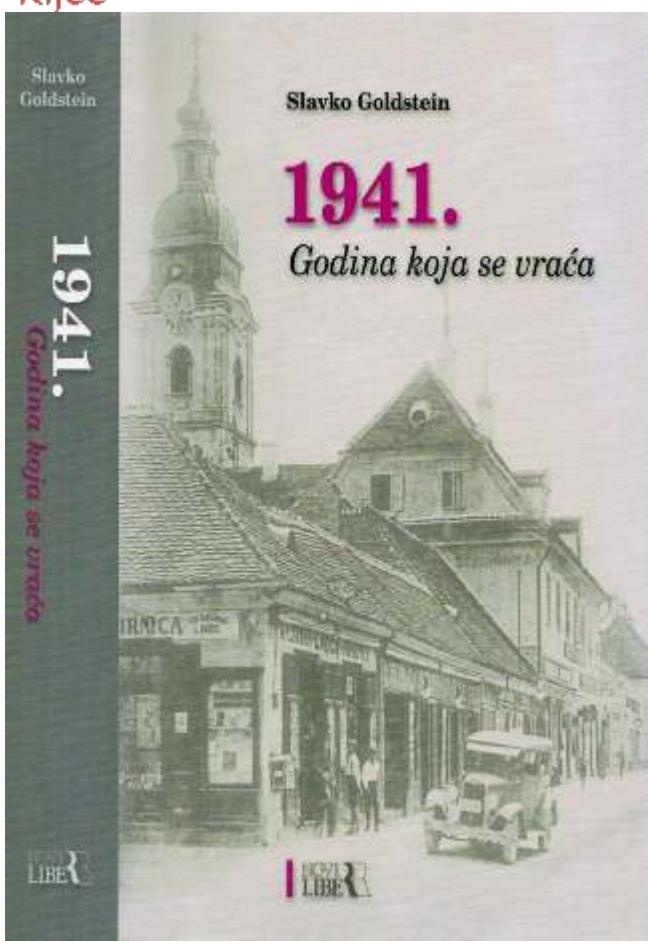
Grafički prikaz Dunning-Kruger_Efekta potvrđuje jednadžbu koju je postavio sociolog Michael Young u djelu 'Uspon meritokracije' ('The Rise of the Meritocracy', 1958.), a obrazlaže ga formulom IQ + uloženi napor = vrijednost.

Osobe sa DKE poremećajem negiraju potrebu korištenja inteligencije i truda za stjecanje vještina i znanja. One ne posjeduju kritičko razmišljanje, odnosno negiraju racionalnu refleksiju.

Internacionalni dijagnostički kod (ICD F60.8) opisuje takve, u biti nezrele osobe kao ekscentrične, narcisoidne, naprasne i agresivne. Neuspjeh objašnjavaju u pravilu kao tuđu krivicu.

Ivica Košak

Slavko Goldstein 1941. : GODINA KOJA SE VRAĆA

Nakladnik: Novi Liber 03/2007.

479 str., tvrdi uvez s ovitkom

ISBN 9789536045488

Cijena: 220.00 kn

Knjiga Slavka Goldsteina **1941. – godina koja se vraća**, nakon što je doživjela dva hrvatska i jedno srpsko izdanje, te nakon pet osvojenih nagrada, doživjela je i međunarodno priznanje: početkom studenoga objavljen je 2013. godine i njezin engleski prijevod u izdanju najpoznatijega svjetskog književnog časopisa New York Review of Books: **1941: The Year that Keeps Returning**.

Pišući u ovoj knjizi o svojoj obitelji trudio sam se da sve što se događalo nama, ne odvajam od sudsina mnogih drugih i cijele zemlje. Pratim u knjizi prijatelje i znance, pa i neke ljude koje tada još nisam znao, nastojeći da ih razumijem i kad nismo bili na istoj strani. Držim da sudsina moje obitelji od koje polazim, upotpunjuje opću sliku zbivanja, i da opća slika zbivanja, koju naznačujem kroz obilje istraženih dokumenata i drugih izvora, omogućuje da bolje shvatimo što se to i zašto se dešavalo mojim najbližima, meni i mnogim drugima...

Sva sam sjećanja stavljao pod sumnju, dopunjavao ih i tražio im smisao listajući po onovremenim novinama, službenim spisima, po osobnim pismima i memoarskim zapisima sudionika. Sjećanja su bila na kušnji i u razgovorima s mojim bratom Dankom i s prijateljima iz onog vremena koje i danas rado viđam. Za prikaze općih zbivanja oslanjao sam se na obilje dokumenata koje sam pretražio pa tako naišao i na razne, dosad slabo poznate ili nepoznate pojedinosti, koje bacaju bolje svjetlo no tadašnje važne događaje. Trudio sam se biti vjerodostojan samome sebi budućim čitaocima ovog teksta i onima o kojima pišem, a više ih nema. (Slavko Goldstein, ovitak izdanja iz 2007.)

Knjiga Slavka Goldsteina je historiografska studija, ali istodobno i autobiografija i obiteljska kronika, kao i svjedočanstvo, dokument te ujedno književnost i znanost. U njoj se sažima golema građa o privatnoj povijesti jedne obitelji, o javnom životu grada Karlovca, o vladavini NDH i Drugom svjetskom ratu, o stradanjima i logorima, te o mnogim poslijeratnim događajima u kojima se ogledaju recidivi prošlosti.

[] red.

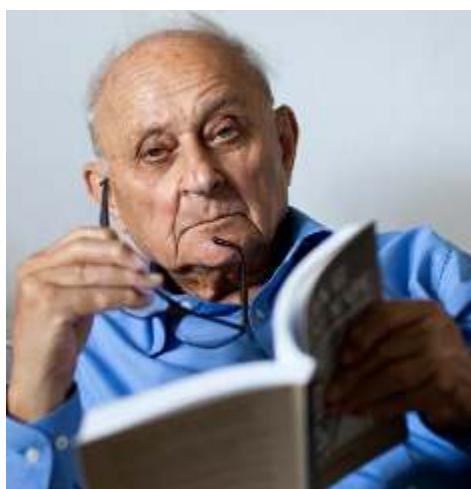
Živima dugujemo poštovanje, a mrtvima samo istinu-napisao je i često je citiran Voltaire, a meni se čini da istinu dugujemo svima, živima i mrtvima, baš svima podjednako. A poštovanje dugujemo mogima, i živima i mrtvima, ali ne baš svima.

Slavko Goldstein

IN MEMORIAM

SLAVKO GOLDSTEIN

(22. kolovoza 1928. u Sarajevu - 13. rujna 2017. u Zagrebu)

NEKA NAM SJEĆANJE NA JEDNOG OD NAJVEĆIH HRVATSKIH INTELEKTUALACA BUDU ZA BLAGOSLOV

U Zagrebu je 13.rujna u 89 godini umro Slavko Goldstein, jedan od najistaknutijih ne samo hrvatskih nego srednjoeuropskih intelektualaca. Slavko Goldstein je rođen u Sarajevu 1928. godine,a već s četrnaest godina bio je s majkom i bratom u partizanima nakon što su mu ustaše početkom NDH ubile oca Ivu koji je bio knjižar.

Slavko Goldstein je djelovao kao publicist, nakladnik, autor i urednik mnogobrojnih knjiga, scenarist i istaknuti židovski aktivist. Dao je neprocjenjiv doprinos razvoju demokracije. Njegove ljudske i intelektualne vrline bile su cijenjene i poznate ne samo u našoj zemlji nego i daleko izvan hrvatskih granica.

Smrt Slavka Goldsteina nenadoknadiv je za cijelokupno hrvatsko društvo i za sve one koji su osobito cijenili njegovu borbu za istinu i pravdu. Slavko Goldstein uvijek se služio argumentima i potkrepljivao sve što je pisao i govorio povjesnim istraživanjima.

הכרבל ונורכיז - zikhronó liv'rakhá

O RADU HRVATSKE KULTURNE ZAJEDNICE OGRANKA MATICE HRVATSKE U WIESBADENU

Što nam govore 22 javna nastupa u sedam hrvatskih i njemačkih gradova u 2016. godini?

- Tiskane su tri publikacije (časopis *Riječ*), a aktivnosti su predstavljene i na Internet-portalu: <http://www.rijec.hkz-wi.de/>
- Na hrvatskom portalu: <http://www.hkz-wi.de/>, a koji mjesečno posjećuje oko dvije do tri tisuće posjetitelja,. Predstavljeni rad i rezultati rada HKZ/OMH-Wiesbaden kao i relevantni sadržaj s tog portala zrcale se na njemačkoj inačici: <http://de.hkz-wi.de/>.
- Dijalog kroz literaturu, kao dugoročni projekt Zajednice predstavljen je web-stranici:
<http://www.hkz-wi.de/de.hkz/Literatur%20im%20Dialog/home.html>
- Pismohrana časopisa *Riječ* je digitalizirana i objavljena na portalu: <http://www.rijec.hkz-wi.de/>.
- Djelovanje radne grupe za samopomoć kod oboljenja koje je posebno tipično za migracijsku populaciju, donosima na portalu: <http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/>
- HKZ/OMH-Wiesbaden je suosnivač i svlasnik zadruge s vlastitim trgovaćkim prostorom u Idsteinu: *Fair Trade Weltladen Idstein*. Naš doprinos kulturi kroz poštenu trgovinu predstavlja se na: <http://www.hkz-wi.de/fairtrade.html>.
- Svake druge srijede u mjesecu održava se susret u *Hrvatskoj cítaonici Edvin Bukkulín*:
<http://www.hkz-wi.de/naslovna/hrvatska-citaonica.html>
- Kuglanje svakog petaka u sportskoj grupi *Kegel*:
<http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/jour-fixe/sportgruppe-kegel.html>

Kratko [izvješće susreta na kraju 2016. godine Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadenu](#) otkriva više od puste želje za provođenjem nekoliko ugodnih trenutaka u zajedništvu. S desetak poveznica na već objavljene radove, a koji su dobrim dijelom zastupljeni i višegodišnjem radu Zajednice, otkriva se potencijal jednog takvog susreta. Dodamo još i statistički podatak, kako je otprilike trećina prisutnih ima akademsku izobrazbu, nameće se pitanje, - *zar je to onda to bilo samo to?*

Odgovor treba svako dati sam. Otprilike: - **Što to ja doprinosim ili mogu doprinijeti napretku društva, boljitu Zajednicu?** Ne samo ove lokalne, u Wiesbadenu...

Susret na kraju godine u Wiesbadenu prošao je bez pompe. Bez atraktivnih zvijezda i ludo-nezaboravnog zabavnog programa. Naravno, visoko pokroviteljstvo izrečeno od strane generalnoga konzula RH u Frankfurtu je nesumnjivo uzveličalo skup. Ali, s manje od 3% prisutnih građani i građana s porijeklom iz RH ili Hrvatice te Hrvata iz BiH, a koji žive (njih ca. 1300) i rade u Wiesbadenu od oko četiri tisuće iz okolice glavnog grada pokrajine Hessen, taj susret ima tek simboličan karakter.

Zato se i na kraju ove godine ili ovog broja časopisa *Riječ* postavlja pitanje: *Treba li uložiti sav taj trud i sljedeće godine?*

[] red.

IMPRESSUM

RIJEČ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice - Ogranka Matice hrvatske Wiesbaden

DAS WORT - MITTEILUNGSBLATT
DER KROATISCHEN
KULTURGEMEINSCHAFT

Vol. XXVI, Nr. 51./52.
Wiesbaden MMXVII

Adresa / Adresse:

Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
c/o Ivica Košak, Ernst Töpfer-Str. 4,
65510 Idstein
Tel: +49(0)6126-8145,
E-Mail: info@hkz-wi.de
<http://www.rijec.hkz-wi.de>

Nakladnik / Verleger:

Hrvatska kulturna zajednica e.V.
Wiesbaden

Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
V.i.S.d.P.: Ivica Košak, Ernst Töpfer-Str.
4, D-65510 Idstein
E-Mail: ivica.kosak@online.de

Glavna urednica / Redaktionsleitung
Jela Šare

Članovi redakcije / Redaktionsmitglieder
Ružica Matanić, Nada Višak,
Vesna Ljiljanjić, Slaven Ljiljanjić, Janika
Ernst, Jakov Rimac, Nina Wartmann
Suradnici / Mitarbeiter

Aleksandra Brnetić, Marijana Dokoza,
Marijana Erstić, Ivan Petrović, Rajko
Radišić

Graphik Design / Layout
Ivica Košak

Tisk / Druck

Klicks GmbH, Ziegelhüttenweg 4, 98693
Ilmenau

Rukopisi se ne vraćaju. Za sadržaj napisa odgovaraju autori. Uredništvo se kao i izdavač ne mora nužno slagati s mišljenjem autora.

Für unterlagt eingesandte Manuskripte übernehmen wir keine Haftung und senden diese aus Zeit- und Kostengründen nicht zurück. Für den Inhalt der Beiträge zeichnen die Autoren verantwortlich, auch spiegelt dieser nicht immer unbedingt die Meinung der Redaktion wider.

Vertrieb:

Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.

Oglasni / Anzeigen:
1/1S: 100 €, 1/2 S: 50 €, 1/4 S: 25 €,
1/8 S: 13 €

Oglas u boji – dvostruka cijena. Farbdruck
- das Doppelte des Preises für S/W Druck

Banka / Bankverbindung:

Wiesbadener Volksbank e.G. Wiesbaden
Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
IBAN: DE30510900000021280500
BIC: WIBADE5WXXX

RIJEČ ISSN 2196-6109

Za članove i prijatelje Hrvatske kulturne Zajednice e.V.

SUSRET I ZAJEDNIŠTVO

svakog petka
od 19:00 do 22:00
u kuglani župe
(Pfarrgemeinde) Maria Hilf,
Kellerstraße 37
Wiesbaden

Obavijesti i prijave:

Nada i Branko Višak
Turmstr. 5d, 65205 Wiesbaden
Tel.: 06122-15226
Email: visak@online.de
<http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de>

IVO ANDRIĆ

(Travnik 9.10.1892. - Beograd 13.3.1975.)

Kako bi se ovjekovječio trag ovog pisca u glavnom gradu Štajerske, ispred zgrade u kojoj se nalazi **Institut za slavistiku Sveučilišta u Grazu**, (Wall-Zentrum der Karl-Franzens-Universität Graz, Merangasse 70) postavljena je 2008. godine bista nobelovca Ive Andrića.

(Foto: Arhiva redakcije)

EB
Rijec

Vol. XXVI, Nr. 51/52, Wiesbaden MMXVII

ISSN 2196-6109